Biblioteca Centrală
Regională
Hunedoara

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

luceafărul

REVISTĂ A UNIUNII SCRIITORILOR DIN R. P. R.

Anul V, Nr. 4 (87) • 15 februarie 1962 • Apare la 1 și 15 ale lunii • 12 pagini — 1,50 lei

DIN SUMAR:

NICOLÁS GUILLEN: SPANIA (poem) în românește de Eugen Jebeleanu

AL. PHILIPPIDE: Traduceri de poezie

Prof. univ. EDMOND NICOLAU: Ce este bionica

TATIANA NICOLESCU: Pușkin și literatura română

Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Romîn, Tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej

Scriitorii din Republica Populară Română, întruniți în Conferință pe țară, trimit salutul lor fierbinte și își exprimă dragostea nețărmurită față de conducătorul încercat al poporului nostru, Partidul Muncitoresc Romîn și Comitetul său Central, profunda lor recunoștință pentru grija și ajutorul pe care le acordă în permanență dezvoltării literaturii.

Mulțumim din toată inima partidului, care ne-a călăuzit pe calea literaturii profund legate de năzuințele poporului, care ne-a îndreptat spre izvorul viu al actualității socialiste, oferind creației scriitoricești posibilități și perspectivele de o neasemuită bogăție.

Mulțumim din toată inima partidului, Comitetului său Central și personal tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej, pentru înalta apreciere acordată rolului scriitorului în construcția socialistă.

„Partidul Muncitoresc Romîn, — a spus tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej în cuvîntarea rostită la Conferința pe țară a scriitorilor, — dă o înaltă prețuire scriitorilor patriei noastre, considerîndu-i drept ajutoare ale sale de nădejde în opera măreață pe care o durează poporul nostru".

Această apreciere ne umple de bucurie, ne întărește și mai mult convingerea că numai urmînd cu consecvență politica partidului, numai însușindu-ne și valorificînd pe deplin luminatul tezaur al învățăturii sale vom putea scrie acele opere literare care să-și croiască drum spre inima constructorilor socialismului.

Patria noastră socialistă a străbătut într-un răstimp istoric scurt, sub conducerea înțeleaptă și clarvăzătoare a partidului, imensa distanță care desparte vechea Rominie a exploatării și asupririi, de țara pe care astăzi oamenii muncii, făuritorii tuturor bunurilor și frumuseților, au transformat-o, cu puterea lor de uriași, într-o adevărată grădină înfloritoare. Noua viață a poporului nostru atît de harnic și talentat, descătușarea nesecatelor sale energii creatoare, realizările care umplu de legitimă mîndrie inima fiecărui constructor al socialismului, toate zilnicele fapte de o grandoare fără seamăn stîrnesc entuziasmul, dau aripi cutezătoare inspirației.

Noi știm că aici, în acest tumult al transformărilor revoluționare, își au izvorul succesele obținute de întregul nostru front literar, de scriitorii din toate generațiile. Partidul ne-a deschis drumul larg spre cunoașterea vieții poporului, spre adevărul și frumusețea celei mai înaintate și înnoitoare arte — arta realismului socialist. Realizările scrisului nostru apar cu atît mai semnificative cu cît ele au fost dobîndite într-o perioadă de înfruntare adeseori aspră a ideologiei burgheze, de respingere hotărîtă a oricăror influențe străine în creația literară. Nici nu putea să fie altfel, deoarece inimile, conștiințele noastre sînt înflăcărate de idealurile de luptă ale comuniștilor, de devotamentul profund față de cauza măreață a socialismului, a apărării democrației și păcii în lumea întreagă.

Trăim, împreună cu întregul nostru popor, aceste zile memorabile în care prind viață luminoasele obiective stabilite de cel de al III-lea Congres al P.M.R., zile pe care istoria le va înscrie cu litere nepieritoare în paginile sale și care ne cheamă să le fim vrednici cronicari și rapsozi. Raportînd roadele activității noastre artistice la înălțimea faptelor pe care realitățile socialismului ni le pun în față, ne dăm seama că numai contopindu-ne în și mai mare măsură cu truda eroică a oamenilor muncii vom putea crea opere la un înalt nivel artistic, pentru a putea răspunde exigenței firești a partidului și poporului.

Ce fericire mai mare ne putem dori noi, scriitorii, decît aceea de a ne ști purtători de cuvînt ai celor mai înaintate și umane idealuri de viață, idealurile comunismului, de a participa cu meșteșugul nostru la această larg cuprinzătoare muncă pe care partidul o desfășoară pentru formarea unei conștiințe noi, pentru educarea oamenilor în spiritul patriotismului socialist și al internaționalismului proletar!

Știm că vremea noastră este a bucuriei de a lupta, de a construi, de a înfrînge pas cu pas greutățile, o epocă a elanului colectiv, a creației conștiente la care au fost ridicate masele largi populare prin socialism, prin revoluția culturală. Scriitorii din patria noastră sînt conștienți de marile îndatoriri ce le revin, de rolul de seamă pe care îl au de îndeplinit în viața socială, ei știu că datorează partidului faptul că au dobîndit pentru întîia oară demnitatea și prestigiul cuvenit muncii lor.

Pesimismului care confundă sfîrșitul clasei exploatatorilor cu sfîrșitul universului, noi îi opunem astfel credința în Om, în capacitatea lui de a schimba realitatea înconjurătoare, îi opunem forța de nestăvilit a primăverii omenirii.

Concepția marxist-leninistă, cu care ne-a înarmat partidul clasei muncitoare, ne-a ferit de bîjbîielile sterile și adeseori tragice pe care le-au cunoscut atîția scriitori talentați din trecut, pe care le cunosc încă atîția scriitori înzestrați din țările capitaliste.

Continuînd filonul popular din seva căruia s-au hrănit operele nemuritoare ale clasicilor noștri, vom lupta cu hotărîre și mai departe pentru o artă legată prin toate fibrele ei de aspirațiile constructorilor socialismului, o artă a inovației autentice, bogată în idei noi, exprimate într-o formă artistică superioară, într-o limbă literară aleasă.

Ne vom strădui ca prin munca noastră, prin opere literare, să răspundem îndemnului înțelept pe care ni-l adresează partidul, „...de a reflecta puternicul avînt al economiei și culturii socialiste, schimbările în modul de viață al poporului, de a zugrăvi chipul luminos al muncitorului, al țăranului colectivist, al intelectualului, de a cultiva în inimile oamenilor mîndria patriotică, îndemnîndu-i la noi fapte eroice pentru triumful celor mai înaintate idei ale timpului nostru, ideile comunismului".

Ne vom strădui să ne aducem o contribuție cît mai substanțială la formarea și educarea tineretului în spiritul moralei comuniste, a dragostei de patrie, de muncă, prin scrierea de opere care să întruchipeze idealurile mărețe ale contemporaneității, tradițiile glorioase de luptă ale poporului muncitor.

Vom milita cu hotărîre pentru ridicarea continuă a nivelului criticii literare, pentru întărirea partinității, principialității, a combativității ei, pentru îndepărtarea tendințelor de ocolire a problemelor arzătoare ale creației literare, a subiectivismului, a tonului apologetic, cît și a pozițiilor neconstructive, negativiste, a spiritului de grup. Eforturile criticii literare vor fi îndreptate înspre promovarea a tot ce este valoros, înspre sprijinirea operelor care abordează temele actualității. Criticii și istoricii literari își vor înteți activitatea în vederea întocmirii tratatului de Istorie a literaturii romîne, lucrare menită să întreprindă o analiză temeinică, profund științifică a bogatului tezaur al literaturii noastre și a etapelor ei de dezvoltare.

Dezbaterile Conferinței au arătat hotărîrea noastră de a nu ne drămui eforturile, pentru a face ca scrisul nostru să vibreze cît mai intens și cît mai apropiat de exigențele mereu sporite ale cititorilor, astfel încît aceștia să se poată regăsi în operele literare cu întreg entuziasmul și spiritul lor de abnegație față de cauza desăvîrșirii construcției socialiste, cu eroismul și înțelepciunea lor, cu toate visurile lor.

Asigurăm Partidul Muncitoresc Romîn, încercata sa conducere leninistă, personal pe tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, că ne vom strădui să răspundem prin întreaga noastră activitate de creație și obștească înaltelor cerințe ale partidului și poporului.

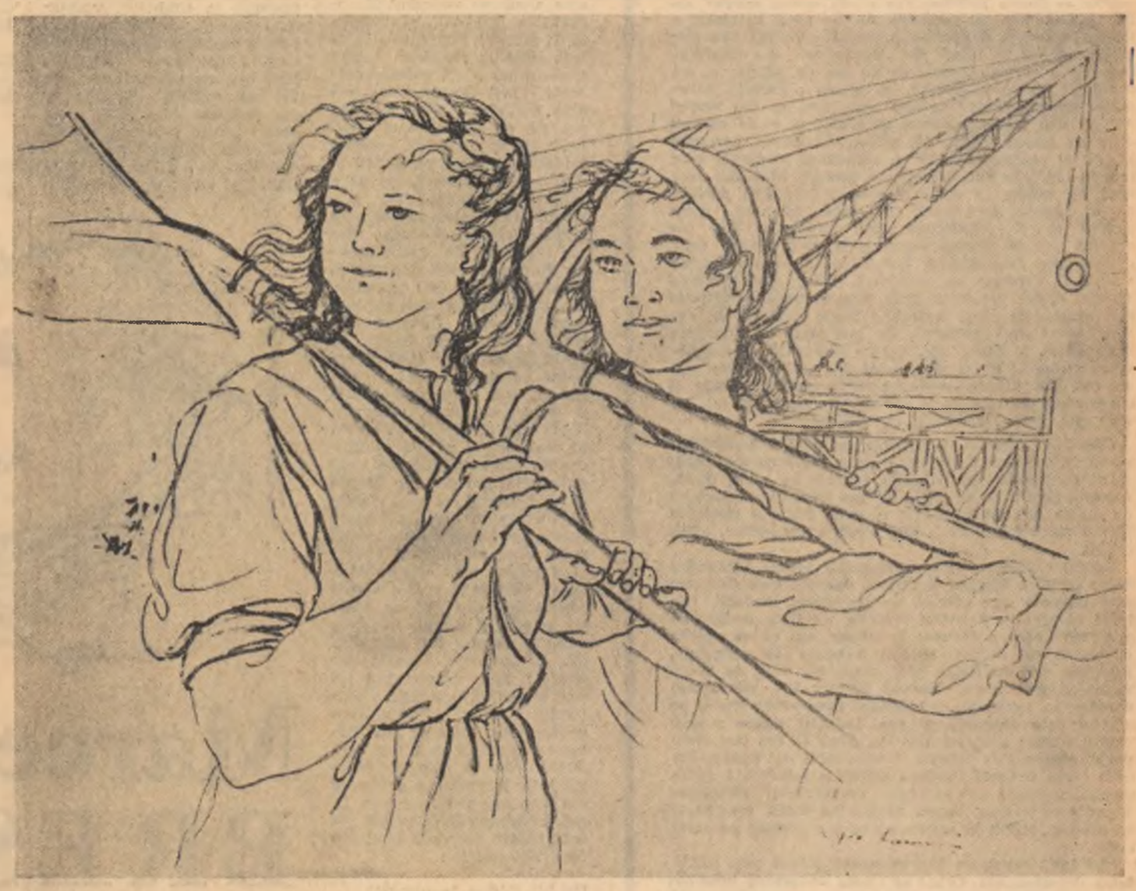

Tinere brigadiere — LIGIA MACOVEI

Tragedia lui Lumumba nu trebuie să se repete!

Declarația Uniunii Scriitorilor din Republica Populară Romînă

Scriitorii romîni urmăresc cu viu interes și adîncă emoție știrile îngrijorătoare despre soarta încercatului luptător pentru libertatea poporului congolez, Antoine Gizenga, deputat, prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al Republicii Congo. Ei își exprimă indignarea profundă față de noul complot pe care-l pune la cale reacțiunea imperialistă împotriva libertății și unității Republicii Congo.

In inimile oamenilor cinstiți din întreaga lume e trează amintirea crimei săvîrșite de mercenarii cercurilor imperialiste care l-au asasinat pe Patrice Lumumba, conducătorul luptei de eliberare a poporului congolez. Astăzi, la numai un an după această tragedie, imperialiștii care au organizat asasinarea lui Lumumba dovedesc că n-au renunțat la planurile perfide de subjugare colonialistă a Congoului. Ei se amestecă în mod grosolan în afacerile interne ale Congoului și cu ajutorul lui Chombe, Mobutu și al altor unelte servile caută să lovească în forțele patriotice și să îndepărteze prin violență pe oamenii politici legați de interesele poporului. Prin mașinații mîrșave, imperialiștii l-au răpit pe Antoine Gizenga din mijlocul poporului său, crezînd că prin această acțiune vor descuraja forțele patriotice. Primejdia unei noi crime a alarmat omenirea. Glasul plin de neliniște al poporului congolez a fost auzit și milioane de oameni cinstiți de pe întreg globul au pornit lupta pentru salvarea vieții lui Gizenga.

Uneltirile puterilor imperialiste, în frunte cu S.U.A., se bucură de complicitatea comandamentului forțelor O.N.U. din Congo, care nu numai că nu a acționat în vederea aplicării repetatelor rezoluții ale Consiliului de Securitate privind reglementarea problemei congoleze, dar l-a predat pe Gizenga mercenarilor lui Mobutu și i-a refuzat sprijinul.

Forțele progresului și păcii sînt fără număr. Ele vor lupta pentru apărarea vieții lui Gizenga. Tragedia lui Lumumba nu trebuie să se repete, căci istoria nu se mărginește să ne povestească despre eroii poporului, ci învață totodată popoarele cum să-i apere pe acești eroi.

Scriitorii romîni, care militează pentru păstrarea valorilor umane, nu pot tăcea. Ei își exprimă indignarea față de uneltirile imperialiste din Congo și se alătură uriașului val de protest care a cuprins întreaga lume.

Scriitorii romîni protestează cu vehemență împotriva actelor samavolnice inspirate de imperialiști și cer încetarea imediată a prigoanei la care este supus Antoine Gizenga. O.N.U. trebuie să acționeze în scopul îndeplinirii hotărîrilor Adunării Generale, și să ia măsuri urgente pentru eliberarea și apărarea vieții lui Gizenga.

Scriitorii din R.P.R. cer cu hotărîre respectarea principiului de autodeterminare, încetarea atacurilor imperialiste împotriva forțelor patriotice din Congo, împotriva unității și independenței acestuia.

In numele dreptății și umanității, Gizenga trebuie să fie eliberat de îndată, ca să-și poată exercita activitatea sa politică în slujba intereselor naționale și a unității Congoului.

COMITETUL DE CONDUCERE AL UNIUNII SCRIITORILOR DIN R.P.R.

ȘEDINȚA PLENARĂ A COMITETULUI DE CONDUCERE AL UNIUNII SCRIITORILOR DIN R.P.R.

In ziua de 12 februarie a.c., a avut loc la Casa Scriitorilor „Mihail Sadoveanu" ședința plenară a Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor.

In lumina hotărîrilor Conferinței pe țară a scriitorilor, plenara a dezbătut și aprobat planul de activitate pe anul 1962 al Comitetului și Biroului și a fixat datele alegerilor pentru birourile filialelor și secțiilor. Plenara Comitetului a ales juriul permanent în vederea studierii cererilor și recomandării de noi membri în Uniunea Scriitorilor. Juriul este format din următorii tovarăși: Zaharia Stancu (președinte), Eusebiu Camilar, Ov. S. Crohmălniceanu, Aurel Mihale și Nagy István.

In partea a doua a dezbaterilor, plenara a analizat, pe baza unui referat, activitatea revistelor Uniunii Scriitorilor și a adoptat o hotărîre în vederea îmbunătățirii muncii în redacții.

Maria BANUȘ

E un balans

E un balans cu farmec, un arc superb de cerc
Parcurs de poezie, pe care-l tot încerc,
De la conturul fraged, de lucru pipăit,
La-mpărătescul spectru, clădit din duh și mit,
Și înapoi, de-o sete năpraznică mînat,
La fragede argile, la firul tremurat.

Taine

Tainele-ncap uneori
În buburuze și-n flori;

Sue cu pași mărunței,
Pînă la turma de miei:

Sus, ca din neguri și văi
Urcă-n verdele ochilor tăi.

Gheorghe TOMOZEI

Noapte în vagonul tractoriștilor

Cum lunecă peste geamuri, cum tremură
ferigile, ferigile ploii...

Un om doarme.
Un măr — pe care-a rămas, inscrisă,
umbra mîinii de fată —
îi luminează somnul.

Și sub fereastră doarme un tînăr.
El își ridică pentru o clipă mîinile
și scutură o creangă de aer.

E ora cînd visează și mîinile...

Sînt mîini luminoase,
mîini care risipesc în întunericul lutului
boabe de aur
și-nvață rădăcinile să crească.

Ele știu tot ce se petrece acolo-n adînc,
ele deschid pleoapele soarelui
și-apleacă peste pămînt ciutura ploii.

Un alt tractorist
a adormit cu o carte în mînă.
Cînd respiră,
cîmpia întreagă trozneste din încheieturi
în vreme ce sălciile din vale
își-ațin frunțile ude...

Acum — fără ca nimeni să știe —
bocancii lui negri,
asemeni unor mari corăbii
călătoresc prin lume,
lăsînd în urmă continente de piatră
și încărcînd poveri.
În zori, se întorc în vagonul din cîmp
ca într-un port întrezărit prin furtună...

Într-un colț, doarme mezinul,
cu o scrisoare neterminată în mînă.
E ostenit. A adus de departe, din sat
un sac plin cu piine, prin ploaie...

Dar e cineva care nu doarme,
care fumează îngîndurat,
rezemat de pereții ploii, subțiri.
E cel mai „bătrîn". Prietenii
care visează să zboare în Lună
îi spun „racheta purtătoare".

Fumează...

Din cînd în cînd, mai pune cîte un lemn
în sobița de tablă,
— și focul miroase-a pădure și-a ris de fată —
îl acoperă pe mezin cu pătura
și se apropie de măsuța de brad
pe care e desenat planul bătăliei de mîine.

Buzele lui șoptesc.
El ar putea să strige pe nume firele de iarbă
și ele să-i răspundă,
ar putea să strige pe nume arborii vechi
și ei să galopeze spre el,
ar putea să strige pe nume picăturile ploii
care i-au lustruit spinarea ca pe o piatră de riu
și ele să i se cuibărească în palmă.

...Și ar putea să-nchidă bine geamul,
să-nchidă bine ușa,
să aprindă lampa galbenă
și — pornind motoarele —
să urce vagonul de lemn
cu cele patru roți,
aproape de stele.

Așa cum a făcut cu Carul Mare!

El, omul comunist.

În tinerețe n-a dus niciodată în spate
un sac cu piine,
n-a văzut niciodată atîtea piini laolaltă,
atîta aur ars, atîta liniște.

Mai întîi
satul din vale, asemeni miilor de sate,
va deveni o cetate a spicelor.
În vetrele de lut
se va zbate sufletul grîului.
Apoi,
lespezile tuturor orașelor
vor fi parcă lespezi de piine
și-are să se apropie clipa
cînd, sub fluviile soarelui,
se va roti, amețitor, o planetă
a bucuriei,
o planetă frămîntată din piine,
o planetă de piine!

Un studiu despre Sahia

Ne-am întrebat adeseori în ce măsură se poate vorbi despre existența unor probleme specifice pentru acei tineri critici care dedică cercetării istoriei literare un răstimp mai îndelungat din activitatea lor. Cu toții sîntem de acord că istoria literară este mai înainte de toate o știință cu procedee și mijloace de investigare și de lucru riguroase, sistematice. Un prim pericol care pîndește pe unii tineri este abordarea unor teme de istorie literară cu sentimentul că poți spune lucruri interesante numai citind opera scriitorului respectiv și cîteva recenzii sau studii critice despre ea. Pe această cale nu se poate realiza decît cel mult o descriere onestă a lucrării prezentate, izolată sub clopotul de vid al lipsei de informație a autorului, care nu a corelat faptele ca un om de știință, ci s-a mulțumit să îndeplinească în termen o cerință editorială. Asemenea prefețe mai apar, deși să fim sinceri ele nu sînt semnate numai de tineri, ci și de oameni care au trecut vîrsta de mijloc. Și totuși, pericolul acesta al studierii izolate a obiectului prezentat este real în lucrările tinerilor istorici literare. Sînt unii care încă nu cunosc în amănunt istoria literaturii noastre și de aceea se feresc să facă asociații, comparații și să stabilească just ierarhiile. Tot din această pricină uneori, apariția și dezvoltarea unui curent pare de-a dreptul inexplicabilă, faptele nefiind văzute în evoluția lor dialectică. Sînt, după părerea noastră cîteva probleme reale care ar merita o discuție mai amplă. Ea ne-ar evidenția unele confuzii de valori, unele supralicitări, care mai apar în lucrările unor tineri. Și totuși tinerii care activează cu competență pe acest tărîm sînt astăzi din ce în ce mai numeroși. Din păcate, munca acestor oameni harnici și sîrguincioși nu este decît superficial comentată sau de cele mai multe ori trecută cu vederea.

Discuțiile recentei Conferințe pe țară a scriitorilor ne-au demonstrat necesitatea de a privi cu mai mult spirit de răspundere lucrările apărute pe acest tărîm. Aceasta pentru că ne aflăm în faza întocmirii tratatului de istoria literaturii romîne, care nu poate fi conceput fără o pregătire intensă, fără studii monografice, ediții critice.

Recent a apărut o nouă monografie despre Alexandru Sahia în Mica Bibliotecă Critică, colecție care cunoaște prin ultimele sale volume un reviriment lăudabil. Autorul cărții este Pompiliu Marcea, un tînăr aparținînd generației care a început în ultimii ani să se aplece cu insistență asupra acestui domeniu de activitate. Prefețele sale publicate pînă acum (la cărți de Sadoveanu, Alexandrescu, Vlahuță, Slavici, I. I. Mironescu) denotau nu numai pe cercetătorul sîrguincios, dar și pe criticul care încearcă să dea judecăți sigure asupra valorii sociale a operei studiate. Dacă în cea mai mare parte observațiile asupra conținutului și tipologiilor erau juste, restantă rămînea definirea artistică a scriitorului realizată cu oarecare timiditate și stîngăcie. Recenta sa lucrare despre Alexandru Sahia marchează un progres vizibil în munca pe care o depune pe acest tărîm.

Mai întîi cartea sa impresionează plăcut prin soliditatea documentării. Oricît ar clama adversarii informației exacte și riguroase, oricît ar privi cu ironie pe cei ce semnalează erorile și lacunele de documentare, continuăm să credem că un adevărat istoric literar nu-și poate ridica teoriile sale decît în acest mod. Lucrările cele mai valoroase de pe acest tărîm, datorate academicienilor Tudor Vianu, Perpessicius, Călinescu, ca și cele ale profesorilor Const. Ciopraga, Al. Dima (autorii celor mai valoroase monografii apărute în ultima vreme) G. C. Nicolescu, Al. Piru, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Mircea Zaciu, ne dovedesc cu prisosință că această cerință nu poate fi în nici un caz neglijată. În definitiv munca istoricului literar este comparabilă cu cea a geologului. Istoria literară este o știință vie și pentru faptul că sursele informației sînt totuși inepuizabile. Cum e și firesc, în orice lucrare literară, fie ea de proporții cît de întinse, va fi mereu loc pentru completări, adăugiri, precizări. Dar aceasta nu scuză în nici un fel documentarea superficială, pripită. Pompiliu Marcea a pornit în cercetarea sa de la această înțelegere a menirii istoricului literar și a căutat să-și întemeieze afirmațiile pe date cît mai sigure și mai bogate, înlăturînd aproximațiile, presupunerile etc. În al doilea rînd, ceea ce mi se pare iarăși a constitui un merit al monografiei este faptul că ea ține seama de tot ceea ce istoria noastră literară a cucerit în domeniul respectiv. De multe ori citim studii și monografii ai căror autori nu înregistrează părerile predecesorilor, aprobîndu-le sau combătîndu-le. Se creează un ciudat și nesănătos paralelism care duce în cele din urmă la stagnarea cercetării, la repetarea aceleași idei în diferite forme. Cartea lui Marcea aduce „la zi" toate aceste cercetări, le confruntă, reușind astfel să dea o soliditate științifică afirmațiilor sale. Cum spuneam, investigațiile autorului au căutat, pe cît era posibil, să devină exhaustive. Autorul s-a străduit să pătrundă mai adînc în epocă și să prezinte viața și activitatea publicistică a lui Sahia în climatul social, politic și spiritual care i-a dat naștere. Aflăm informații despre revistele influențate de mișcarea muncitorească, se citează poezii, fragmente de articole, se prezintă succint anumite publicații progresiste. Sahia ne apare acum mai precis încadrat în epocă, deși toate aceste date le-am fi vrut mai pregnant caracterizate, mai nuanțat discutate. Uneori ele au aspect pur informativ. Genul proxim al dezvoltării autorului este mai precis jalonat, spre deosebire de curentele literare împotriva cărora a luptat Sahia și care sînt încă foarte timid și în termeni prea generali aduse în discuție. Cu toate acestea cartea lui Pompiliu Marcea marchează alături de alte contribuții recente ale unor colegi ai săi, Al. Săndulescu, Al. Oprea, D. Micu, D. Păcurariu, I. D. Bălan, Th. Vîrgolici, Z. Ornea, începutul unor monografii în care personalitatea scriitorului să fie văzută în perspectiva epocii care i-a dat naștere. Credem însă că tinerii istorici literari vor trebui să persevereze în această direcție și să dezvolte progresele înregistrate de ei.

Desigur că punctul de rezistență al unei monografii îl dă analiza operei. Pompiliu Marcea pătrunde cu siguranță în acest domeniu. Stabilește și delimitează precis etapele creației lui Sahia, detectează nuanțat anumite influențe de natură mistică, naturalistă, evidențiază prezența filonului realist și pune în lumină momentul biruinței lui. Cercetarea este din acest punct de vedere riguroasă și reușește să precizeze mai clar evoluția prozei lui Sahia. Uneori autorul face unele concesii descriptivismului (în special atunci cînd vorbește despre cartea U.R.S.S., azi).

Pompiliu Marcea s-a străduit să fixeze opera scriitorului în cadrul mare al literaturii noastre. Nu numai omul și publicistul sînt văzuți în epocă, dar și scriitorul. Dovedindu-se un bun cunoscător al literaturii noastre, Pompiliu Marcea întreprinde asociații, comparații, stabilește filiații, reușind să ne dea imaginea cea mai potrivită asupra valorii operei lui Sahia. Uneori apropierile sînt pur tematice (vezi p. 102) și deci mai puțin plauzibile, alteori ele au ca punct de comparație opere minore, trecute la registrul pasiv al istoriei literare (Taifun de Zaharia Stancu). Dar în general ele sînt realizate cu pertinență și cu certitudine. Atunci cînd utilizează noțiuni de tehnică literară, considerațiunile sînt mai puțin sigure. Autorul confundă noțiuni ca repetare, leit-motiv etc. abordînd în pripă unii termeni fără a preciza mai bine conținutul lor. Deaceea considerăm îndreptățită obiecția adusă în Scînteia privind analiza încă sumară pe care autorul o face în ceea ce privește mijloacele artistice ale lui Sahia. Poate n-ar fi fost inutilă aici o anume adîncire a relației literatură-publicistică, pe care opera lui Alexandru Sahia ne-o sugerează nu o dată. Pentru a evidenția rolul lui Sahia în istoria literaturii noastre, Pompiliu Marcea face cîteva precizări bine venite, apelînd cum este și firesc tot la metoda comparației și asocierii. În felul acesta cercetarea sa se desfășoară armonios spre un punct final, acela al sublinierii valorii actuale, a operei scriitorului.

Am căutat în aceste rînduri să pun în discuție cîteva din problemele tinerilor istorici literari așa cum ne apar ele dintr-o lucrare recentă scrisă de un harnic reprezentant al acestei generații. Calitățile ei ne confirmă însușirile autorului și permanenta lui dorință de autodepășire, cusururile întîlnite însă ne indică acele aspecte asupra cărora autorul mai are încă de meditat.

Cu această conștiință am discutat lucrarea valoroasă care ne recomandă în Pompiliu Marcea un tînăr istoric literar.

Valeriu Ripeanu

MODALITĂȚI STILISTICE IN POEZIA NOASTRĂ CONTEMPORANĂ

Marcel BRESLAȘU

Dialectica poeziei stă sub semnul luptei și sintezei contrariilor.

În viziunea lui Marcel Breslașu, lumea și omul sînt alcătuite în toate categoriile lor din contrarii dinamice, aflate în necontenită mișcare, ciocnindu-se dramatic. Timpul, materia, viața morală, intelectuală, viața socială, istoria se exprimă prin raporturi între elemente contrarii. Clipa este „greu cumpăt între *preget* și între *pripă*" *(Reversibilitate)*, și întrupează *o* frîntură de eternitate : „fiu este lucru de glumă să pipăi / muchea *veșniciei* pe cheiul *clipei...*", făcînd să trăiască totul prin parte. Materia se arată alcătuită din anorganic, greu, apăsător, rece pe de-o parte, și viu, cald, luminos, pe de alta. Deobicei anorganicul, inertul e înfățișat prin răceala și sterpul marmorei, pietrei, steiului, cremenii. „Nici pasărea nu cîntă printre *cremeni* / nici flori pe *stei* nu-i chip a răsădi / tăcut și sterp vei sta cu ele asemeni" *(Sonet)*, spune de pildă poetul invitînd la viață pe artiști și arătîndu-le primejdiile de a rămîne în neînsuflețita, „înmărmurita" singurătate. În vechile temple, cîntarea murea înăbușită de „greul bolților de *piatră" (Mii de temple)*. Vegetalul însuși în singurătate capătă caractere anorganice : *coloane* într-un fulgerat Olimp / stau pomii frînți în schimele lor *dure" (Sonet)*, *coloane* exprimînd de fapt materialul din care sînt făcute și *dure*, calitatea acestuia. Viața are atributul căldurii, al mișcării, al tinereții veșnice. De aceea Breslașu o vede metaforic mai ales în flacără și în fragedul vegetal. Familia cuvîntului *mlădă* apare foarte des în legătură cu zvicnetul nou, dinamic al vieții : „rod fraged arcuiește *mlada grea" (Stanțe despre marea sărbătoare)* sau „Mi-am regăsit aripile și glasul *mlădii*-n oglinda mării de smarald" *(De ce te-ntorci, duioasă rîndunică)*. Mai interesantă și mai sugestivă e folosirea epitetului într-o împrejurare neobișnuită, alăturat coloanelor în poezia citată mai sus, *Sonet*. Aci, la început, vegetalul în singurătate dobîndea atribute anorganice, iar în final, anorganicul se ridică la semnificații de viață cînd are finalități sociale :

Un alt Olimp în urmă-ți
vei clădi
purtîndu-ți, sprinteni, pașii,
printre semeni
cu-înalți pilaștri, tineri
și *mlădii*.

„Ciuta" idealului apare *„mlădie* și vie" *(Din vatra satului)*, cerbii trec în pilcuri *„mlădioase" (Cerbul)*, *„mlădie"* e melodia desăvîrșită *(Viorile)*, ochii minții „știu și *mlădiază* / treptatele hotare și-n amiază" *(Corolar tehnic)*, îndeplinind un act de cunoaștere superioară. În *Mii de temple*, flacăra și mlada sînt asociate în afirmarea creșterii fanteziei, a inspirației poetice în lumea nouă și liberă, în afirmarea caracterului nemuritor al poeziei :

Stîlp de foc, firavă *mladă*
cu temeiul în pămînt...
Veșnic nou
și slobod cînt.

Dar viața artistului plină de contradicții, sfîșiată de pendularea neîncetată între cele două dimensiuni ale existenței sale, realitatea și visul, este tărîmul din care își iau mai ales substanța construcțiile antitetice și antonimele. Evoluția poetului de la vechea și destul de obscura conștiință a misiunii sale pînă la afirmarea puternică a unei conștiințe dominate de învățătura proletariatului și care depășește contrariile (și contradicțiile) se profilează limpede în elementele stilului. *Cîntec despre ciudatul pom* cuprinde prescurtat istoria devenirii poetului în simboluri vegetale. Inima sa, „frunză în vînt", lipsită de punct de sprijin, rătăcea „între *cer* și *pămînt*", fără a-și da seama „de era *vie* sau *moartă*". Ramul ce s-a înfiripat mai tîrziu s-a arcuit „între *tină* și *slavă*". Alergarea după idealuri e cuprinsă în dibuirea după *paseri* și *stele*, care se rezolvă abea o dată cu îndreptarea către *rădăcini*. Istoria e reluată fragmentar, pe aspecte variate, în alte motive și explicată prin mituri, dar fundamental e construită pe aceleași contrarii reunite în tensiuni puternice. „Între *cer* și *pămînt*", „între *tină* și *slavă*", capătă mereu alte sinonime („bătrînul breslaș și foarte grijuliu arcaș", avînd vrăjite instrumente poetice) ca, bună oară, „de *alcea* / din largile *cîmpini... acolo-n țărie" (Din vatra satului)* sau *„aevea* și *feeric" (Corolar tehnic)* sau *„Olimp"* și *„clisă grasă" (Patria poetului)*, *țărînă* și *creste (Anteu)*, *glod* și *cer (Icar)*, *zenit* și *nadir (În marea galaxie a gîndului)* etc. *Stele* și *noroi*, reprezentînd aceeași oscilație între poli opuși a omului și artistului, concentrează esența complicată și contradictorie a vieții. Cei care se zbat între aceste elemente sînt cei utili, cei mulți, cei a căror existență e plină de preț și patos real :

De n-am fi noi,
Care ne zbatem între *stele*
și *noroi*,
Între *nădejdi* și *nevoi*...
...Ai fi rămas un biet nătîng
(Osia și roata)

Aceeași metaforă, conjugînd contrarii, (dacă ne e îngăduit să parafrazăm pe poet) e folosită într-un splendid catren, *Coordonate :*

Îl aștept să-mi aducă o nouă
poveste
După goana prin *ripe* și saltul
pe *creste*
Să-mi mănînce-n palme
iedul-cîntec,
Iedul cu *stele*-n cornițe
și *noroi* pe pîntec.

Cîntecul care poartă în sine deopotrivă viața reală și visul, idealul, e cîntecul iubit al artistului militant, al aceluia întrupat în miturile reunite ale lui Anteu și Icar, explicate în elementele lor constitutive în *Prometeu :*

Biet Prometeu !
Pe *steiu-ți* solitar...
Nici *glia* — ca *Anteu*
Nici *zarea* — ca *Icar*.

Ancorarea în real, așa de expresiv prinsă în anaforele penultimei strofe din *Anteu*, e recomandată de poet ca o condiție indispensabilă pentru depășirea contrariilor :

Nu ! Maică-ta *Țărîna*
te-așteaptă și este
și colo — sus pe brîna
neumblatelor *creste !*

Această proiectare a realului pînă la dimensiunile visului e afirmarea triumfului vieții și a învățăturii materialist-dialectice despre lume în poezia lui Marcel Breslașu. Necesitatea luptei e resimțită ca atare, fără virtejul ei existența nu are valoare :

Nu ! *Rai* și *Iad* sînt una.
sînt totuna
cînd porți în pieptul *viu*
un suflet *mort*,
cum una sînt *seninul*
și *furtuna*
cînd nu te-așteaptă în zare
nici un port
și-*ntregul cer* o *strîmtă*
colivie...
(De ce te-ntorci, duioasă
rîndunică)

Un verb indicînd combustia se ciocnește cu un epitet înghețat, o mișcare e fixată de un epitet arătînd neclintire, o substanță fierbinte încremenește statuar alături de o sintagmă alcătuită din două substantive. Și așa mai departe.

Dar nu numai rosturile poeziei și condiția omului și artistului sînt determinate de lupta între contrarii, ci și viața socială și istoria. În viața socială omul își realizează fericirea numai ca parte activă și conștientă a întregului. Insul are personalitate distinctă, dar se realizează deplin numai prin colectivitate. „E sărbătoarea *patriei* și a *mea* / cum e și *al spicului belșugul holdei*", spune poetul și repetă pentru sublinierea această sărbătorească afirmație în variate moduri („E libertatea *patriei* și a *mea...*", „Și-i tinerețea *patriei* și-a *mea...*", *„Milioanele de inimi* se-nfioară / și-o simt pe-*a mea* zvîcnind în ritmul lor!"). „...Și-un singur bloc de-oțel învățățat / sînt azi Partidul, țara și poporul", topește el în cele din urmă noțiunile individ — colectivitate într-o viziune unitară, monolitică, cristalizată în *Stanțe pentru marea sărbătoare*.

Istoria se alcătuiește și ea tot din lupta contrariilor ; văzută în imagini artistice, e o necontenită țesere de forțe :

...leagă
seva întreagă, slava-ntreagă
și *desferecă* și-*mbină*
întuneric și *lumină* —
pînă-i vremea să strecoare
din *dogoare* și *răcoare*,
din *asprime* și *dulceață*
Vinul
dătător de viață.
(Epigraf)

Înțelegem firește, sub această cascadă de contrarii, lupta dintre vechi și nou, dintre întuneric și lumină, menită să ducă la o nouă lume. În acest sens trebuiesc interpretate antitezele însoțind imaginile scoase din lupta partidului în ilegalitate :

S-a pîrguit și-n mine boaba-i
grea
sub arșița mîniei și-a revoltei,
atunci cînd mai purtam prin
noapte,
pe-ascuns, *lumina soarelui*
de azi...

Sau

Știam că un *luceafăr* purpuriu
ne sparge drum prin *negura*
restriștii...
(cu o evidentă reminiscență eminesciană, ca și în alte poezii).

Sau

În Capitala țării, la Doftana /
în *bezne* se urzea un *cer senin*
(Stanțe despre marea sărbătoare)

La predilecția pentru contrarii, pentru antiteze, pentru antonime ar fi putut subscrie orice poet romantic. Dar de la începutul înțelegerii istoriei ca ciocnire continuă de forțe, de la proiectarea unor largi perspective în viitor, de la luarea de atitudine în fața fenomenelor de pe pozițiile materialismului dialectic și istoric, Marcel Breslașu se arată poet al vremii noastre, al orînduirii socialiste.

Artistic, Marcel Breslașu e alcătuit din două structuri : una de poet liric, cu verb avîntat, plin de pasiune ; cealaltă de poet didactic satiric care privește critic deficiențele tovarășilor de drum (dar și pe ale sale) și dorește să le îndrepte. Primul registru e ilustrat de o susținută inspirație lirică, îmbinînd un lexic poetic cu o sintaxă specifică în care numeroase figuri de stil punctează momentele de emoție (Poetul se autoridiculizează, pe nedrept, pentru „păcatele tinereților" — vezi *Metehne* sau *Autocritica duhului meu*). S-a vorbit parcă mai mult despre al doilea registru stilistic, cel care-i alcătuit dintr-o remarcabilă și hazlie mixtură de lexic familiar și neologistic, împrumutat fie logicii formale luată mereu în derizie, fie științelor sau limbajului administrativ.

Ceea ce reunește aceste două modalități stilistice ale lui Marcel Breslașu, care de altfel se întrepătrund, este tendința către muzical. Formația primilor ani este prezentă pretutindeni în opera de azi a poetului : e vorba de o concepție adîncă, izvorîtă din prieceperea cuvîntului ca vehicul menit să ducă spre „înțelegerea și dragostea celor mulți". Că într-adevăr Breslașu este un tip auditiv, o dovedește în primul rînd, frecventarea asiduă a celui mai mare auditiv al poeziei noastre, Eminescu. Orice poet de azi se duce în mod firesc în pelerinaj la cel mai mare din totdeauna și acesta e prezent, într-un fel, la toți. Dar la Breslașu, Eminescu e pur și simplu cultivat. Nu numai în reminiscențe de imagini, nu numai în varietate de ritmuri (și mai ales în fabule Breslașu depășește în acest sens pe toți contemporanii săi, pornind cel mai adesea de la ritmurile poeziei populare), dar și în structuri sintactice și mai ales în rime. Grija poetului pentru rimă e vizibilă în atributele avut de variate pe care i le dă : cînd rară și strălucitoare, cînd bogată. De la Eminescu mosterește parcă predilecția pentru dificultățile rimei în compuși, și pentru rimele pe omonime. De altfel uneori virtuozitatea lui Marcel Breslașu, în special în *Așa zise jocuri de cuvinte* e ametitoare. Și jocul ametitor ar putea duce pe un mai tînăr și mai puțin experimentat poet și mai ales pe unul cu o mai puțin trainică temelie ideologică, spre o muche primejdioasă. Dar el stăpînește perfect hățurile formei și chiar dacă în *Fiica aerului* apar momente de oarecare ermetism, totuși poezia lui Breslașu nu poate fi niciodată învinovățită de formalism. Cea mai insistentă figură de stil, o anaforă sau o epiforă, destul de frecvente, e pătrunsă de filonul indispensabil emoțional al ideii sau al sentimentului exprimat.

Mare meșteșugar, Breslașu are totuși un echilibru clasic (deși este evident că în anii de ucenicie i-a frecventat pe moderni), derivat poate din studiul modelelor vechi care se simt, desigur transfigurate creator, la fiece pas. De altfel poate din această pricină lipsește poeziei sale belșugul de culoare, înlocuit mai ales grabă ca la clasicii antici, cu irizări și luciri metalice.

Și pentru înțelegerea mai adîncă a specificității construirii imaginii la Marcel Breslașu, a elementelor viziunii sale influențate de clasicism, mi se pare interesantă alăturarea poeziei sale *Mii de temple* de *Mărul de lîngă drum* a lui Beniuc. Mărul cu poame roșii este profund deosebit de imaginea înălțată de Breslașu pe aceeași idee a poetului militant, însă într-o viziune hieratică, mai solemnă, clasicizantă a altarului poeziei singur nepieritor, fiind destinat mulțimii și așezat la răspîntie de drumuri :

Unul singur nu-l vremelnic
al coloanelor de fum
înălțate pe jertfelnic
la răspîntie de drum.

Dialectica poeziei conține cîteva capitole dintr-un manual de materialism dialectic și istoric, magistral traduse în imagini artistice, și o artă poetică deosebit de instructivă și pilduitoare pe viu pentru tînărul stihuitor realist-socialist.

Zoe Dumitrescu-Bușulenga

REVISTA REVISTELOR

Numerele din ultimul trimestru al anului trecut vădesc o preocupare susținută pentru reflectarea fenomenului literar contemporan din lumea întreagă.

Lăudabilă e inițiativa redacției de a consacra un număr întreg (numărul 10) literaturii sovietice.

Într-un eseu succint dar substanțial, acad. Tudor Vianu relevă trăsăturile principale ale umanismului literaturii sovietice, sensul nou al eroicului.

Remarcăm și studiul profund, realizat cu mijloace de mare limpezime, pe care Ion Ianosi îl dedică eroilor comuniști ai Donului liniștit.

În ceea ce privește traducerile, ni se pare deosebit de interesantă inițiativa revistei de a publica cîteva pagini din corespondența inedită a lui Gorki. Aceeași dorință de a oferi cititorului romîn fragmente inedite din operele scriitorilor sovietici a dus la publicarea unui fragment dintr-un nou roman al lui Fedin.

Semnalăm traducerea, realizată la o înaltă tensiune emoțională a poeziei „Vîntul" de Vl. Solouhin. Tiberiu Utan își dovedește încă o dată, cu acest prilej, virtuțile sale de tălmăcitor, izbutind o versiune romînească plină de poezie. Din lirica lui Scipaciov, Gellu Naum a realizat o tălmăcire interesantă a **Florii cartofului.** Mai puțin izbutite, din pricina unor neclarități și a unor prozaisme, ni se par **Gîndurile** și **Lui Gherman Titov,** în versiunea romînească a aceluiași traducător.

În general, numărul 10 din 1961 este, fără îndoială, o realizare mai mult decît merituoasă a redacției „Secolului 20".

Numărul 11 din 1961 reține atenția mai ales prin tălmăcirile din lirica lui Eluard, Pacheco, Ludemis, Vrettakos. Mărturia profund umanistă a versurilor lui Eluard dedicate lui Picasso trece în limba romînă într-o formă concentrată, densă, datorită lui Mihnea Gheorghiu. Mai puțin convingătoare ni se pare traducerea **Armelor durerii,** în care urmărirea efectelor verbale neașteptate ale marelui poet francez se face uneori în dauna clarității („Pierde-și-ar umbra să piară / Ne-ajunge să moară") sau a limbii romîne („Înarmați pînă-n pămînt). Impresionantă, lirica tînărului poet luptător Jesus Lopez Pacheco, aduce o vibrație profundă, solie a adevăratei Spanii, mîndră care respinge jugul franchist, a unei Spanii îndurerate și eroice. Traducătorul a surprins sufletul acestei eroice al versului lui Pacheco și l-a transpus într-o remarcabilă versiune romînească.

Emoționante, paginile eroicului Henri Alleg dezvăluie hidoasa față a „justiției" burgheze, inumane, barbare, disprețuind cele mai elementare legi ale respectului omului. Fragmentul din **O viață violentă,** celebrul roman al lui Pasolini, întregește această viziune, demonstrînd și el, ca și faptele prezentate de Alleg, josnicia uneltirilor opresiunii burgheze.

În afara unor remarcabile studii traduse (V. Scerbina : **Epoca atomică și literatura** și Juan Goytisolo : **Pentru o literatură națională populară),** revista publică un profil foarte sugestiv al scriitorului german Heinrich Böll, încadrat în peisajul actualei literaturi vest-germane, de Jean Livescu și un articol de sinteză, informat și cu reale virtuți polemice, o substanțială critică a iraționalismului decadent, semnată de Elena Vianu.

Din sumarul numărului 12 reține atenția publicarea **Jurnalului** lui Martin du Gard, articolele dedicate sărbătoririi lui Picasso, prilej pentru revistă de a-și lărgi, prin cîteva colaborări de prestigiu (Corneliu Baba, Jules Perahim, Spiru Chintilă, Brăduț Covaliu și alți artiști plastici), sfera preocupărilor, precum și rubrica **Ecouri românești.** Scrisoarea emoționată a lui Aragon la moartea marelui Sadoveanu, analiza sumară, dar plină de esență, pe care Al. Philippide o face personalității lui Rafael Alberti în tripla sa ipostază de poet, de prieten al Romîniei și de traducător al poeziei lui Eminescu și Arghezi, ridică această din urmă rubrică la un nivel înalt.

Remarcăm, de asemeni, tălmăcirea a două poezii ale lui Voronca, semnată de Marcel Breslașu. Traducătorul, care își exersează destul de rar acest talent, dovedește că a surprins cu finețe sensul tragismului liricii lui Voronca. O temeinică cunoaștere a artei lui Fedin dovedește Dinu Săraru în profilul pe care-l schițează, cu mijloace critice de bună calitate. De asemeni, remarcabilă prin sobrietate și informație, prezentarea fenomenului poetic italian de astăzi, semnată de N. Façon.

Literatura sovietică e prezentă printr-o nuvelă de Emanuil Kazakievici, impresionantă prin adevărul analizei psihologice, prin dezvăluirea frumuseții morale a omului sovietic. Traducerea e semnată de Eugen Barbu și P. Granea.

Reține, de asemenea, atenția un scurt fragment din celebrul roman **Pardosul** al lui Giuseppe Tomasi di Lampedusa, tălmăcit de Alexandru Balaci.

Dintre poemele acestui număr, de o frumoasă ținută artistică e cel tradus de Gellu Naum : **Dimineața pe înaltele platouri** de Nordhal Grieg.

Drama **Bulevardul Durand** a lui Armand Salcrou (ingenios ilustrată cu gravuri din ciclul **Calvarul unui om** a lui Masereel) evocă impresionanta figură a unui martir al clasei muncitoare franceze, osîndit pe nedrept de justiția burgheză. Construită ingenios, piesa, de o cutremurătoare actualitate, se dovedește a fi un viguros act de acuzare la adresa regimului capitalist samavolnic și imoral.

Surprinde, însă, neplăcut stilul traducerii, cu atît mai mult cu cît un dramaturg cu experiența lui Horia Lovinescu avea datoria de a medita mai profund asupra naturaleții cu care unele replici pot fi rostite de actori, precum și asupra limbii romîne folosite. Vom da numai cîteva exemple din numărul mare de abateri flagrante de la stilul literar. De cele mai multe ori, fraza românească lasă să se întrevadă calchierea după textul francez, prezentîndu-se într-o formă greoaie și uneori neinteligibilă.

Un personaj, de pildă, aduce elogii pentru sprijinul acordat „operelor municipale angajate în lupta antialcoolică". E greu de presupus că **operele** pot fi **angajate într-o luptă,** fie ea și antialcoolică (pag. 67). Mărturisim că nu înțelegem ușurința cu care Horia Lovinescu a putut semna o traducere în care apar fraze ca acestea : „Am trăit pe pămîntul ăsta, făcînd o meserie complicată și dificilă, plină de **hazarduri** (s.n.) pe care n-o puteam refuza" (pag. 70) Sau : „... să mă reobișnuiesc cu inutilul, cu frivolul cu ceea ce nu durează" (pag. 71). Sau : „Totdeauna curat, cu guler alb, și aproape stăpîn pe soarta ta, bucurîndu-te pe cheluri de încrederea marilor patroni" (pag. 74) ; sau : „Și Roussel, ticălosul ăsta, nu, nu-i ticălos, este un orb și un surd, dar orb sau surd va trebui să cedeze altfel va fi grevă" (pag. 77). Sau folosirea nepotrivită a unor false antonime : „... porcăia aia de praf negru, care se lipește de noi **pe dinăuntru și pe deasupra"** (pag. 84).

Alteori, traducerea sună greoi : „Dar respectul anumitor aparențe de forță suplimentară unor acțiuni al căror secret nu trebuie dezvăluit în mod inutil" (pag. 77). unde decalcul se ghicește cu ușurință.

De altminteri, calchierile după limba franceză îl întîmpină adesea pe cititor. Traducătorul folosește, de pildă, vocativul „vărul meu !" (pag. 70), necunoscut, sau în cel mai bun caz, bizar, în limba noastră, urmînd originalul (probabil „Mon cousin !") în care vocativul însoțit de posesiv nu e de loc neobișnuit. „Mon vieux !" e tradus pur și simplu „bătrîne", exact, ca după un dicționar, fără să se țină seamă de valoarea lui afectivă în franceză (pag. 71). Cine nu-și dă seama că se află în fața unei traduceri din franțuzește cînd citește fraze ca : „Ar fi revanșa lui să-mi stăpînească calul" ? (pag. 71) Fără a mai vorbi de cacofonie. Sau „...deschide o sticlă din cidrul tău înfundat" ? (pag. 76). Sau și mai stîngaci. „Vor vorbi afară, cu usa mea închisă" ? (pag. 77). Sau : „...cîți oameni sînt astă seară în oraș care vor cina cu desgust și rușine" ? (pag. 80).

Iată cum sună două replici (pag. 80) în structura cărora se distinge fără efort construcția sintactică franceză : „El n-are mamă și-i mai obosit ca mine ; sărman vistiernic al casei noastre în care suflă vîntul !" — " Dar la ce îți pot folosi toate cuvintele astea rostite în mijlocul bucătăriei noastre pierdute în mîșelia lunii sărace ?" Nici o frază ca „Sîntem cu toții în spatele dumitale, dragă domnule Roussel" (pag. 78), nu poate demonstra că traducătorul a fost prea atent cu limba noastră.

Frecventele greșeli de tipul celor citate mai sus transformă traducerea lui Horia Lovinescu într-o simplă juxtă, fără culoare literară.

Ultimele numere ale „Secolului 20" dovedesc atenția tot mai mare acordată criteriilor de autodozare, în sensul stabilirii unei osaturi puternice, a prezentării multilaterale a literaturii luptătoare contemporane din întreaga lume. Cînd și studiile originale se vor prezenta într-o proporție și mai mare la un nivel corespunzător, analizînd cu mai multă profunzime fenomenul literar actual de pretutindeni, demascînd cu mai multă consecvență și mai documentat ideologia burgheză, revista își va atinge cu adevărat scopul de a înfățișa cititorilor romîni creația beletristică mondială, cele mai valoroase opere ale literaturii progresiste universale.

Dan Grigorescu

„Secolul 20"

luceafărul

Revistă a Uniunii Scriitorilor din R.P.R.

Director : acad. Mihai BENIUC

COLEGIUL DE REDACȚIE :

Dumitru CORBEA (redactor șef adjunct) ; Dan DEȘLIU (redactor șef) ; Mihu DRAGOMIR ; V. Em. GALAN ; Silvian IOSIFESCU ; Aurel MIHALE ; Mihai NOVICOV ; acad. Panaitescu-PERPESSICIUS ; Titus POPOVICI ; Al. I. ȘTEFANESCU (redactor șef adjunct) ; Tiberiu UTAN ; Haralamb ZINCA (redactor șef adjunct).

NICOLÁS GUILLÉN

SPANIA

Poem în patru neliniști și o speranță

(1937)

Lui Luis Díaz Soto

Prima neliniște

Priviri de metale și roci

Nu Cortés nici Pizarro
(azteci, incași, trăgînd legați la dublul car).
Ci oamenii lor aspri, mai curînd,
sărind lung peste timp. Aici, cu scuturile lor
scăpărînd.
Aici, cu pumnii lor aspri, bătători,
ostași de mult pieriți,
aici, stînd lîngă noi, aici,
cu pintenii înfipți în caii mici ;
de noi alături, în sfîrșit, aici,
ostași îndepărtați,
și arzători și atît de-aproape frați

Metalele tumultuoase
ale prelungilor lănci luptătoare
și spadele muiate în răsărit de soare
și surele armuri,
naivele-arhebuze furioase,
potcoavele și cuiele
subțirelor copite de cai, cuceritoare ;
și groase genunchiere,
un munte de metal vechi imperialist,
topit, alunecă-n valul arzînd, din care
ostaș și muncitor și-artist
iau gloanțe, mitralierei să-l dee, fiecare.
Nici Cortés, nici Pizarro,
(azteci, incași, trăgînd legați la dublul car).
Ci oamenii lor aspri, mai curînd,
sărind lung peste timp. Aici, cu scuturile lor
scăpărînd.

Priviți : e Spania frîntă !
Și păsări filfîind peste ruini
și e fascismul și e cizma-i cruntă,
și felinarele fără lumini,
și pumnii strînși și arătînd înaltul,
și sînt mîinile trezite
și-obuzele sînt, azvîrlind asfaltul
pe caii cu priviri pe veci pierite ;
și-s lacrime marine,
lovind, sărate,-n porturile toate ;
și strigăte-s, oriunde te întorci
și-n ochii mînioși, deschiși — turbate
priviri sînt, de metale și de roci.

A doua neliniște

Vinele tale,
rădăcina arborilor noștri

Rădăcina arborelui meu, răsucită ;
rădăcina arborelui tău, tovarășe,
a tuturor arborilor noștri,
sorbind sînge, umedă de sînge,
rădăcina arborelui meu, a arborelui tău.

O simt,
rădăcina arborelui meu, a arborelui tău
a tuturor arborilor noștri,
o simt,
înfiptă în adînca inimă-a pămîntului meu.
înfiptă acolo, înfiptă,
tîrîndu-mă, înălțîndu-mă, vorbindu-mi,
strigîndu-mă.
Rădăcina arborelui tău. a arborelui meu.

În pămîntu-mi înfiptă
cu piroane devenite piroane de fier,
de praf de pușcă, de piatră,
și înflorind cu arzătoare limbi,
hrănind ramuri de care-atîrnă trudite zburătoare,
și înălțîndu-și vinele, vinele noastre,
vinele tale, rădăcina arborilor noștri.

A treia neliniște

Și oasele-mi mergînd
cu-ai tăi soldați

Moartea-n călugăr umblă travestită,
Cu-a mea cămașe aprinsă, făr-a sta,
ucid în mine-a dantului ispită
și trec prin moarte pentru viața ta.

Amestecatul sînge ce-i în mine
spre tine vine, de-unde a pornit,
și-ntreabă despre plăgile-ți rubine.
Vedea-vei frînți pe cei cari te-au rănit.

Contra coroanei, spadei și mantalei,
contra sutanei sînt, popor și eu, —
ca pieptul tău să-și afle-n vocea-mi cale.
Prieten sînt, amicul tău, mereu.

În munții suri ce-n zare stau de straje ;
pe roșii cărări ce le străbați,
e pielea-mi ce-n fîșii îți dă bandaje,
și oasele-mi mergînd cu-ai tăi soldați.

A patra neliniște

Federico

Bat la ușa unei romanțe —
— N-a trecut pe-aici Federico ?
Un papagal îmi răspunde :
— A plecat.

Bat la o ușă de cleștar.
— N-a trecut pe-aici Federico ?
Se-arată o mînă, și-mi spune :
— E-n rîu.

Bat la ușa unui țigan.
— N-a trecut pe-aici Federico ?
Nimeni nu răspunde, nu vorbește nimeni...
— Federico ! Federico !

Casa în beznă, pustie ;
negru mușchi pe pereți ;
fără găleată fîntîna,
șopîrle-n grădină, trec verzi.

Pe bătătoritul pămînt
melcii mișcîndu-se lin
și vîntul de iulie, roșu,
între ruini, legănîndu-se.
Federico !
Unde se stinge țiganul ?
Ochii lui unde îngheață ?
Unde-o fi, de nu mai vine ?

(Un cîntec)

Plecat-a duminică,-n noapte,
plecat-a, și nu se întoarce.
Avea în mînă un crin,
sclipea în privirile-i febra ;
se prefăcu-n sînge viu crinul,
sîngele se prefăcu-n moarte

(În amintirea lui Garcia Lorca)

Visa, avînd în juru-i nardul, ceara,
măslini, garoafe, luna răcoroasă.
Granada, Federico, Primăvara

Dormea în solitudine tăioasă,
de-ai săi lămîi ambigui străjuit,
și muzical zvîrlit lîngă o casă.

Arzînd de stele, noaptea liniștit
își învîrtea lin străvezia-i coadă
pe drumurile țării-n infinit.

Strigară „Federico !" deodată,
țigani cu pumnii-nlanțuiți, ce-n rînd
treceau pe drumul mare-n lentă ceată.

Ce voce-a vinelor lui scurse-arzînd
Și-n trupu-i înghețat ce mari ardori !
Ce pași ușori — suavii-i pași trecînd !

Intrați în noapte de curînd, ușori,
mergeau pe asprul drum nevertebrat,
mergeau — desculți de simțuri — suitori.

Și Federico-n soare sta scăldat.
Granada, Federico, Primăvara.
Și cu garoafa, nardul, luna, ceara
cu el am mers spre piscu-nmiresmat .

Vocea plină de speranțe

O veselă cîntare-n depărtare

În foc ești, Spanie ! Arzînd
cu unghii roșii, lungi, incendiate.
Grei, plumbii matricizi
cu pieptul și cu bronzul înfruntînd ;
cu ochii și cu gura, carne de trădători sfărmînd
cu unghii roșii, lungi, incendiate.
De jos, înaltă vii,
de rădăcini vulcanice legată ;
de lente cabluri azurii pe care cu vocea-ți le susții,
cu vocea-ți de păstor și de poet, ne-ngenunchiată.
Rafalele și tunetele tale, și violentele-ți
mari strigăte se-adună-n urechea omenirii ;
cu mușchi de piatră scuturi lăcătul
ce ține zăvorîte recoltele-omenirii.
Te-nalți din tine ; îți înalți,
viu glasul și te-nalți,
lividă, sîngerîndă,-nebunită,
și peste-ntinderea înnebunită, —
te-nalți mai pură ! te înalți !

Îți văd mereu, o, Spanie-aceste vine
ce sîngeră, și iar de sînge-s pline ;
și zîmbetele tale rănite le zăresc ;
și morții tăi ce-n locuri de vis se odihnesc ;
batalioanele-ți cumplite, vii,
de muncitori, țărani și catîrgii.

Eu,
fiu al Americii,
fiu al tău și-al Africii,
sclav ieri al vătafilor albi stăpîni peste bice colerice,
astăzi, sclav al yankeilor plantatori de trestie de zahăr, nesățioși ;
eu, înfundîndu-mă-n sîngele obscur, în care se-afundă Antilele mele ;
sufocat de fumul acru-verzui al plantațiilor de trestie ;
înmormîntat în noroiul tuturor carcerilor ;
înconjurat zi și noapte de nesătulele baionete ;
pierdut în pădurile zumzăitoare ale insulelor crucificate pe crucea Tropicului ;
eu, fiu al Americii,
mă grăbesc spre tine, mor pentru tine ;
eu, care iubesc libertatea, cu simplitatea
cu care iubești un copil, sau soarele, sau arborele plantat în fața casei ;
eu, care-am vocea încoronată de aspre păduri milenare,
și inima trepidîndă de tobe
și ochii pierduți pe-orizonturi,
și dinții puternici, și albi, și simpli pentru a strivi rădăcini
și pentru-a mușca fructele elementare ;
și buzele cărnoase și-arzătoare
pentru a sorbi apa riurilor ce m-au văzut născîndu-mă,
și torsul puternic, umed de sudoare sărată,
al hamalilor ce gîfîie-n porturi,
al celor ce sparg pietre pe șosele,
al muncitorilor de pe plantațiile de cafea și-al prizonierilor muncind fără
speranță
și fără de folos în lagăre, fiindcă n-au mai voit să fie doar fantome ;
eu vă strig cu vocea-mi de om liber, ce vă-ntovărășește,
tovarăși :
că o să merg, pășind cu voi alături,
simplu și vesel,
pur, liniștit și tare,
cu capul meu cel creț și pieptu-mi brun,
pentru-a schimba, uniți, benzile trepidante — ale mitralierelor voastre.
și pentru-a mă tîrî, ținîndu-mi răsuflarea,
acolo, alături de voi,
acolo, unde sînteți acum, unde vom fi,
și făurind sub cerul arzător și spart de-obuze
o altă viață, simplă și-amplă,
simplă și limpede și amplă,
înaltă, simplă, limpede și amplă,
sunînd de-al nostru glas inevitabil.

Cu voi, mîini de cuceritori pînă mai ieri,
și-acum zbucnind spre-a sfărîma frontiere ;
mîini, pentru-a smulge stele sclipind îndepărtate,
pentru a spinteca fremătătoare bolți profunde ;
pentru-a lega-ntr-un singur snop insulele Mării Sudului și Mării Caraibilor ;
pentru-a-mbina,-ntr-o singură pastă ce fierbe, roca și apa tuturor oceanelor ;
pentru-a se înălța, de toate aurorele aurite ;
pentru-a se înălța, de soarele întregii lumi hrănită ;
pentru a se înălța, sclipind de sînge, de la Ecuator la Poli ;
pentru-a se înălța, întocmai ca o limbă ce nu tace, ce nicicînd n-o să tacă,
pentru-a se înălța — severă, roșie, neîndurătoare,
arzîndă, strigătoare, furtunoasă —
pentru-a se înălța văpaia, nivelatoare și secerătoare, a Revoluției.
Cu voi, țărani și muncitori !
Cu tine, da, minier !
Cu voi, mergînd,
dînd, doborînd !
Hei, muncitori, țărani, minieri,
toți împreună, — aici, cîntînd !

(Un cîntec în cor)

Drumu-l cunoaștem acum ;
pușlile unse ne-așteaptă ;
brațele-s gata de faptă :
La drum !

Nu-i mare ispravă să mori, asta știe
oricine : nu-i lucru prea mare sub cer ;
rău e să fii liber și prizonier,
liber fiind, să fii în sclavie !

Mor unii în patul lor stînd îndeajuns
douăsprezece luni și agonizînd,
și-s alții ce mor în picioare, cîntînd,
cu pieptul de douăsprezece gloanțe străpuns !

Drumu-l cunoaștem acum ;
pușlile unse ne-așteaptă ;
brațele-s gata de faptă :
La drum !

Așa vom păși toți, în rînd,
aspru mergînd, învăluiți în ziua născîndă.
Tarile noastre cizme, sunînd,
vor spune pădurii tremurătoare : „E viitorul ce trece !"

O să ne pierdem în zare... Masa obscură de oameni s-o șterge
însă, departe, în zare, vibrîndă,
s-o auzi încă vocea noastră, ca-n vise, adusă de vînt :

...Drumu-l cunoaștem acum...
...Pușlile unse ne-așteaptă...
...Brațele-s gata de faptă...

Și cîntecul vesel pluti-va deasupra zărilor roșii, la fel unui nour zburînd !

În romînește de EUGEN JEBELEANU

Ilustrații de Florica Cordescu

CONFERINȚA PE ȚARĂ

— DISCUȚII —

Elena Poparad-Mantho

Secretar al C. C. al U. T. M.

Permiteți-mi ca în numele Comitetului Central al Uniunii Tineretului Muncitor, al celor peste două milioane de utemiști, al întregului nostru tineret, să aduc un fierbinte salut Conferinței pe țară a scriitorilor.

După ce a arătat că, în patria noastră, tineretul trăiește o viață fericită, vorbitoarea a spus: Uniunea Tineretului Muncitor — ca ajutor al partidului în educarea comunistă a tineretului — a desfășurat o susținută muncă pentru cultivarea în rîndurile tinerei generații a trăsăturilor morale proprii omului de tip nou, pentru dezvoltarea conștiinței socialiste a acesteia.

În această nobilă muncă de educare a tineretului, literaturii îi revine un rol însemnat. Tineretul nostru iubește literatura, arta, este pasionat de frumos, prețuiește tradițiile progresiste ale literaturii noastre, creațiile de mare valoare ale lui Eminescu, Coșbuc, Alecsandri, Caragiale, Topîrceanu și ale altor înaintași de seamă ai literaturii noastre.

În inima tinerilor își află un vibrant ecou versurile maestrului Tudor Arghezi, ale lui Mihai Beniuc, Maria Banuș, Marcel Breslașu, Dan Deșliu. Ei citesc cu pasiune valoroasele opere create de maestrul Mihail Sadoveanu. Tinerii cititori prețuiesc creația literară a lui Geo Bogza, V. Em. Galan, Nagy István, Zaharia Stancu.

Alături de scriitorii cunoscuți, de artiști cu experiență în frontul unit al literaturii noastre realist-socialiste, s-au afirmat în ultimii ani numeroși și talentați tineri scriitori. Printre aceștia s-au impus atenției poeți ca: Al. Andrițoiu, Ion Brad, Ștefan Iureș, Niculae Stoian, Gheorghe Tomozei; prozatori ca: Francisc Munteanu, Vasile Nicorovici, Pop Simion, Titus Popovici, Nicuță Tănase, Alecu I. Ghilia; dramaturgi ca Teofil Bușecan, Dorel Dorian, Al. Mirodan și alții.

Trebuie să arătăm însă că numărul și valoarea operelor literare în care viața tineretului nostru să-și afle o întruchipare fidelă nu poate încă mulțumi cerințele cititorilor. Cu toate progresele semnalate pînă acum viața tineretului este încă palid prezentată în literatură. Rolul organizației U.T.M. în educarea tineretului, portretele de tineri revoluționari, crescuți și educați de partid în spiritul intransigenței proletare, al patriotismului socialist, al dragostei față de muncă, nu sînt încă destul de bine reflectate în creația despre și pentru tineret.

Viața tineretului de pe marile șantiere socialiste nu a fost încă reflectată de scriitori în operele lor. Procesul de creștere și împlinire morală a unor tineri care se călesc la înalta școală a muncii, devenind oameni noi, cu o viață infinit mai bogată, mai complexă, așteaptă să capete expresie artistică în romane, povestiri, nuvele, piese de teatru etc.

De asemenea, a arătat vorbitoarea, se simte nevoia unui număr mai mare de lucrări literare valoroase despre viața tineretului de la sate, precum și a elevilor și studenților.

Am dori să reamintim cu acest prilej și faptul că tineretului îi place să cînte, să cînte dragostea sa pentru partid, pentru patria socialistă, să cînte viața sa nouă.

Trebuie să arătăm însă că în ultima vreme, în domeniul muzicii ușoare și îndeosebi al textelor, există o serioasă rămînere în urmă. Au fost difuzate la radio, televiziune, au fost înregistrate la Electrecord numeroase cîntece de slabă factură, cu texte banale și chiar stupide, ca de exemplu: „Dacă n-ar fi dacă", text de I. Berg și R. Zaharescu, „A.B.C.D. — alfabetul dragostei" de Aurel Felea, „Spune, spune" de Saşa Georgescu, „Poveste din Deltă" de Cristian Demco și altele.

Considerăm că, în crearea unor texte de muzică ușoară, Uniunea Scriitorilor putea să atragă creatori talentați, pentru a da tineretului cîntece cu un bogat conținut de idei.

Fără a nega succesele incontestabile pe care literatura pentru copii le-a înregistrat în anii puterii populare, socotim de datoria noastră să ne exprimăm părerea că literatura pentru cei mici a fost oarecum vitregită în ultimul timp. Inspirate, bogate în învățăminte, povestirile, schițele, romanele, scenetele, cîntecele care să oglindească în chip artistic viața copiilor noștri, preocupările lor, ale organizației lor pionierești se cer a fi realizate cît mai degrabă, completînd astfel șirul creațiilor valoroase existente care au contribuit și contribuie la educarea comunistă a pionierilor și școlarilor.

Referindu-se la activitatea tinerilor scriitori, tovarășa Elena Poparad-Mantho arăta că mai sînt unii tineri scriitori care se închistează într-un cerc restrîns de probleme, care cunosc superficial realitatea.

Socotim că pentru întărirea legăturii tinerilor scriitori cu viața ar fi de dorit ca ei să lucreze un timp mai îndelungat în marile unități ale industriei și agriculturii socialiste, să participe activ la viața colectivelor de oameni ai muncii, să se integreze în ritmul existenței lor, să se contopească cu preocupările și aspirațiile lor.

Cunoaștem cu toții dragostea și respectul cu care tinerii privesc creația literară, așteptînd să citească romane, nuvele, povestiri, poezii, piese de teatru în care complexitatea și frumusețea zilelor pe care le trăim să apară din plin. De aceea, ei își manifestă nemulțumirea față de acele lucrări în care se află imagini deformate, sărace, unilaterale, ale vieții și preocupărilor lor. Se publică încă nuvele, povestiri, schițe, versuri, piese de teatru cenușii, lipsite de fiorul autentic al vieții, reportaje descriptive, plate.

Pentru a reuși să oglindească multilateral și veridic viața noastră nouă, tinerii scriitori au datoria să-și ridice necontenit nivelul cunoștințelor, să studieze învățătura marxist-leninistă, să cunoască îndeaproape documentele partidului nostru. Tinerii scriitori, care sînt chemați să devină cronicarii măreților zile pe care le trăim, vor lupta fără îndoială pentru îmbogățirea cunoștințelor lor pentru ridicarea măiestriei lor artistice.

Literatura noastră nouă, partinică, realist-socialistă a dobîndit pînă acum succese însemnate. Urmînd neabătut indicațiile gloriosului nostru partid, ea va cunoaște și de acum înainte realizări de mare importanță. Tinerii din patria noastră, cititori pasionați ai literaturii, vă doresc succese în nobila dumneavoastră muncă de a traduce în viață sarcinile trasate de cel de-al III-lea Congres al Partidului Muncitoresc Romîn pentru a crea imaginea luminoasă a eroului contemporan, comunistul, și a reda în opere de o valoare artistică neasemuită, frumusețea epocii pe care o trăim, epoca triumfului ideilor comunismului.

Pop Simion

Scriitorii tineri se bucură pe deplin de atenția Conferinței pe țară; lucrările multora dintre ei au fost amintite în Darea de seamă printre realizări ale literaturii actuale, iar aici, în dezbateri nu puțini scriitori tineri aduc contribuții esențiale. Avem, așadar, toate motivele să împărtășim un sentiment de satisfacție și mîndrie pentru aportul real, valoros al tineretului la zestrea comună a literaturii noastre realist-socialiste. Dar bucuria pe care o implică o asemenea constatare, eu aș numi-o, înainte de toate, răspundere, și cu asta am și ajuns la ideea pe care mi-am propus s-o dezvolt în dezbaterile Conferinței noastre.

Fenomenul înnoitor de puternică afirmare a scriitorilor tineri, este, înainte de toate, o ilustrare a condițiilor optime, nemaiîntîlnite în trecut, oferite cu generozitate de către partidul clasei muncitoare, pentru dezvoltarea armonioasă a noilor promoții de scriitori, parte integrantă a frontului larg și unit al literaturii noastre.

De la Congresul scriitorilor au trecut cinci ani și în acest răstimp a avut loc, în decembrie 1960, o conferință pe țară a tinerilor scriitori, care a afirmat public cîteva dintre adevărurile la care mă voi opri doar în treacăt. Apar la noi în țară un mare număr de talente noi, viguroase, active, care, întîlnind condiții prielnice, cunosc o dezvoltare rapidă. Deși nu-mi plac enumerările nu voi ezita să amintesc aici numele unor scriitori tineri ca Titus Popovici, Al. I. Ghilia, D. R. Popescu, T. Mazilu, Vasile Rebreanu, N. Velea, Ioan Grigorescu, Fănuș Neagu, P. Sălcudeanu, ca să mă refer doar la prozatori, care prin calitatea și noutatea problematicii pe care o abordează în lucrările lor, se numără printre scriitorii apreciați de cititorul care caută schița izbutită, nuvela, romanul de actualitate. La o sumară analiză vedem că acești scriitori, azi prezenți prin calitatea lor de delegați, aici, în primele rînduri, erau în urmă cu cinci ani, cu puține excepții, niște debutanți. Pe scara istoriei literare răstimpul de cinci ani este egal, aș zice, cu tresărirea unei clipe. Iată însă că această clipă a fost fecundă, a tresărit sub zodie bună, încît, bucurîndu-se de condițiile minunate, pe care numai socialismul le poate oferi, mlădițele — ca să mă exprim în limbaj de cenaclu — devin sub ochii noștri stejari, cu tulpinele bine înfipte în solul fertil al patriei. De aceea sublinia, cred eu, Darea de seamă, că Consfătuirea pe țară a tinerilor scriitori s-a înscris în viața Uniunii ca un eveniment important, nu numai pentru că a marcat o îmbogățire, o primenire a peisajului literaturii prin talente noi, ci, tocmai datorită structurii, formației acestor talente, a plasat în centrul dezbaterilor scriitoricești problema reflectării actualității socialiste, problemă care animă în principal evoluția plină de căutări a tineretului.

Viața noastră se află la un astfel de nivel de însușire a noului, la o atare acumulare de experiență socialistă încît scriitorul aproape că nu-și mai pune întrebarea despre ce, și înainte de toate, cum să scrie despre omul de azi. Necesitatea actualității este o chestiune de ordin calitativ. Interesează în ce măsură creatorul de literatură știe să vorbească cu convingere despre atitudinile, gîndurile, trăirile oamenilor prinși în vălmășagul acestor evenimente, despre acele reacții particulare care poartă pecetea epocii și, prin asta, definesc stări mai generale.

Este, deci, mai mult ca oricînd necesară o amplă confruntare de opinii asupra actului documentării scriitoricești, asupra modurilor variate de cunoaștere a realității.

Configurația exactă a momentului istoric pe care îl trăim o dau marile acțiuni inițiate și conduse de partid, care antrenează, valorifică energiile inepuizabile ale poporului. Atîta timp cît scriitorul se află în furtunoasa lor desfășurare, ochi treaz și ureche atentă la glasul lor adînc rezonant, el nu va trebui să-și cheltuiască fantezia spre a căuta teme. Ele, temele, adevărate și mari, sînt generate de o fantezie mult mai bogată, inegalabilă prin virtuțile și forța ei de cuprindere — fantezia vieții, determinată cu rigurozitate științifică de dinamica socialismului.

Cunosc la Brașov o brigadă de tineret care se întrunește zilnic, la o oră a după-amiezii, pentru a face exerciții de algebră superioară. Motivul: unul din membrii brigăzii a pierdut examenul de matematică, iar tovarășii lui de muncă — toți studenți — îl prepară.

La o schelă petroliferă din Oltenia, a eșuat o festivitate de premiere, un muncitor a refuzat titlul de „cel mai bun podar" și cuvenita recompensă bănească pe motiv că inginerul șef e subiectiv, îl părtinește într-o oarecare măsură, încît onorurile nu i se cuvin lui în primul rînd, ci altui sondor.

Acestea sînt întîmplări pe care le-am cunoscut, umblînd printre oameni. Izvorul lor îl găsesc în preocupările cotidiene ale unei brigăzi de muncă socialistă, membrii căreia își impun să muncească, să trăiască și să învețe în chip comunist; în munca instructorului teritorial de partid, care trebuie să răspundă prompt și inspirat la toate problemele pe care le ridică practica socialistă de la „A", la „Z"; în felul de a judeca a muncitorului-gînditor, care, dus de aripile îndrăznelii sale pentru cucerirea noului, trece nu o dată prin flacăra albă a căutărilor chinuitoare, spre a ajunge, în cele din urmă, la bucuria inovației sale. Aș zice că scriitorul trebuie să se identifice în așa măsură cu oamenii înaintați, eroii operelor sale, încît senzațiile, trăirile, atitudinile acestora, să devină ale sale însuși.

Și acest lucru este posibil numai printr-o stăruitoare și continuă însușire a învățăturii marxist-leniniste, a filozofiei noastre despre lume, printr-o înțelegere adîncă a problemelor de estetică marxistă.

Tinerii sînt entuziaști și perseverează în a avea o bună legătură cu viața poporului. Le este însă deficitară tocmai capacitatea de a încadra fenomenele observate în ansamblul vieții sociale, de a descifra acele semnificații largi, care nu întotdeauna pot fi observate la prima vedere, ori, alteori, sînt greu previzibile.

Este dăunătoare, cu grave implicații practice, hipertrofierea spontaneității talentului, în detrimentul conștiinței bazate pe un sistem de gîndire filozofic. De altfel acesta este și calul de bătaie al ideologilor burghezi contemporani, prin care se încearcă, în fel și chip să-l rupă pe artist de concepția despre lume, de gîndire, punînd toate succesele artei exclusiv pe seama manifestărilor spontane ale talentului.

În această lumină, capătă o importanță excepțională pentru noi orizontul de idei al creatorului, capacitatea de a descifra sensurile adînci ale faptelor contemporane, de a întrevedea perspective reale pe baza datelor oferite de dinamica socialismului.

După ce a subliniat necesitatea însușirii de către tinerii scriitori a cît mai multor cunoștințe de cultură generală, vorbitorul a combătut anumite manifestări nesănătoase ale unor tineri scriitori.

Irimie Străuț

In cuvîntul său, tovarășul Irimie Străuț a arătat printre altele:

Cititorii noii Hunedoare iubesc și stimează munca scriitorilor, de aceea și sînt atît de exigenți. La consfătuirile avute pe marginea romanului „Oțelul" de exemplu, scriitorul s-a cam supărat cînd competența unor critici pe care i-a respectat chiar și „Gazeta literară", simpli furnaliști și oțelari, l-au dojenit pe autor pentru modalitatea livrească, forțată, în care și-a conceput personajele.

Referindu-se la limbajul folosit de unii critici, tov. I. Străuț a criticat pe aceia care fac un fel de echilibristică a cuvîntului, pus cap la cap, într-un lanț care cu cît e mai lung și contorsionat, cu atît vrea să pară mai savant și mai fără apel. Cine face fraza mai lungă, mai cu zeci de sensuri, acela-i cîștigătorul! Fiindcă, după cum se poate vedea urmărind unele rubrici din gazetele literare, unii critici, nu se știe prin ce împrejurări, mai consideră că odată puși în fața unei cărți noi, mai ales dacă e a unui începător, trebuie neapărat s-o facă praf ori s-o ridice de la început pe piedestalul de bronz.

Ca reporter la ziarele din Valea Jiului, Hunedoara și Deva, oriunde am stat de vorbă cu un cititor de carte, n-am auzit să se fi plîns atît de forma în care era scrisă aceasta, cît de conținut, interesîndu-l dacă opera l-a ajutat sau nu, dacă i-a răspuns la vreo întrebare de viață sau ba. De aceea, cred că foarte bine au vorbit tovarășii care au subliniat rămînerile în urmă ale criticii literare — oricît s-ar supăra tovarășul Paul Georgescu, — foarte bine s-au exprimat cei care au criticat faptul că în acest domeniu se simte încă o slabă cunoaștere a documentelor partidului, iar sarcina orientării scriitorului în lumina acestor documente este deseori uitată în graba de a răspunde unor polemici nu întotdeauna serioase, ca aceea dintre „Gazeta literară" și „Tribuna" din lunile trecute, de exemplu.

Unii tineri scriitori mai îndepărtați de viața literară a capitalei trebuie să-și caute singuri drumul propriu. Uneori ei se pot orienta foarte greu în avalanșa de fraze stereotipe, generale, însăilate de unii critici pe marginea unor cărți.

Fiind vorba de o constatare, care nu e doar a mea, aș vrea să fac și o altă propunere. E vorba tot de tinerii scriitori care trăiesc mai puțin pe lîngă ușile redacțiilor și mai mult între oamenii care le vor deveni poate personaje. E vorba în special de cei proveniți din rîndul muncitorilor. Nu o dată ei simt nevoia unui sfat, a unei păreri care să-i ajute în rezolvarea unor probleme de creație. De cele mai multe ori, ești atît de încărcat de fapte de viață încît ți-e teamă să nu scapi vreunul din ele și ai vrea să-i faci neapărat loc în lucrare, fie că e necesar, fie că nu. Cît de mult ajută în astfel de clipe un ochi cu experiență, care va ști să-ți dea putere să-ți calci pe inimă în favoarea operei.

Nu e vorba de o dădăceală, ci de o aspră și dreaptă judecată a primilor pași ai tinerilor scriitori, pe care comisiile de îndrumare n-au prea făcut-o prompt și susținut.

Ștefan Iureș

Aș dori să mă refer și eu la una din problemele centrale ale conferinței noastre — și anume la căile care ne stau la îndemînă spre o cunoaștere mai aprofundată a vieții, spre oglindirea mai fidelă și mai profundă a fenomenelor din realitatea noastră socialistă, cu un accent deosebit pentru poeții din generația din care fac parte și pentru cei mai tineri.

Considerînd ansamblul frontului nostru poetic, critica literară, în concordanță de bună seamă cu opinia cititorilor iubitori de poezie, remarcă ponderea însemnată pe care o capătă, pe an ce trece, contingentul celor a căror apariție în viața literară a avut loc în ultimii 10-12 ani. După cum aprecia și referatul, afirmarea celor care au luat cunoștință de sine și de lumea înconjurătoare după momentul Eliberării a lărgit simțitor aria poeziei noi; firește, nu în mod automat, nu în baza vreunui certificat de ingenuitate, ci în măsura în care noii veniți, în afară de faptul că se considerau ei înșiși exponenți ai generației lui 23 August, făceau efectiv dovada unor legături trainice cu această generație, militînd pentru idealurile majore ale acesteia — însumate în participarea activă, neobosită, la construirea socialismului. Și cred că cele mai bune pagini din volumele de versuri ale lui Al. Andrițoiu, I. Brad, T. Utan, A. Rău, I. Horea, Gh. Tomozei, Violeta Zamfirescu și ale altora, respiră tocmai această participare, reprezintă fructificarea unei cunoașteri pe dinăuntru a vieții acelor muncitori și țărani care în 1944 se aflau în pragul adolescenței și care s-au format în condițiile create tineretului prin străduințile clasei muncitoare condusă de partid.

Urmăresc cu atenție evoluțiile, pe spiralele mereu mai largi ale unor talente în deplină înflorire, pe care le cunosc: Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Ilie Constantin, Grigore Hagiu, Horia Zilieru și atîția alții. Îmi apare clară pecetea timpurie a personalității fiecăruia, evidența preocupării de a desfășura idei de acută ascuțime ale omului de azi, sentimente care-i sînt proprii lui și numai lui, căutarea încununată de succes a unor modalități inedite ducînd la surprize de calitate. Cu atît mai mult regret atunci artificiozitățile, rătăcirea cititorului prin labirintul unor versuri eliptice de sens, nebulozitatea căutată ca o garanție — cît de falsă! — a profunzimii, lipsuri pe care le semnala Darea de seamă și pe care cu atît mai mult îndrăgostiții de poezie din toate colțurile țării, componenții uriașei comisii de revizie a activității poetice. Pe cine poate mulțumi poezia devitalizată, care consemnează caligrafic existența șantierelor, dar pentru care profilul metalic al macaralelor este mult mai sugestiv și permite să se „toarcă" mai multe semnificații decît omul care minuiește? Și aceasta în numele a ce? În numele poeziei de notație? Dar ce avem de notat în primul rînd în jurnalul liric dacă nu peisajul sufletesc în continuă prefacere al contemporanilor noștri? Atunci, în numele poeziei de idei? Mi se pare iluzorie ambiția de a filozofa în numele constructorului nostru din epoca desăvîrșirii socialismului, în absența unei curiozități vii pentru tot ce reprezintă universul său spiritual. Și este oare posibilă satisfacerea acestei dorințe de cunoaștere numai cu prilejul ocazionalelor „întîlniri cu cititorii"? Categoric, nu. Dar aici nu este nimic ireparabil, niciodată nu este prea tîrziu pentru a te pune în acord cu viața.

Dintre toate posibilitățile, vreau să relev pe acelea pe care le oferă munca în cadrul presei cotidiene, mai exact răspunsul la solicitările acesteia. Pentru nimeni nu este un secret numărul mare de prozatori, dintre cei mai activi și mai talentați, care au crescut din rîndurile reporterilor. Dar nu și cu poeții tineri este aceeași situație; în orșice caz, nu cu toți. De fapt ei, în primul rînd, tinerii poeți sînt interesați să răspundă acestei solicitări, dacă vor cu adevărat o îmbogățire a substanței lirice. Mărturie pot depune aceia dintre ei care se numără printre colaboratorii permanenți ai organelor de presă. Mă gîndesc la Florența Albu, în creația căreia călătoriile prin țară lasă dubla urmă a reportajelor și poeziilor; mă gîndesc la Ilie Constantin a cărui semnătură am citit-o sub un bun reportaj publicat în „Scînteia", sau la un foarte tînăr și înzestrat poet, al cărui prim volum este anunțat în colecția „Luceafărul" — Mihai Negulescu, autorul unui interesant poem liric pe tema luptei pentru calitate, după ce a cunoscut această luptă în aspectele ei concrete și dinamice, în calitate de reporter trimis al „Scînteii tineretului" în cetatea de foc a Reșiței și în mai multe întreprinderi bănățene; în sfîrșit, să citez un reportaj notabil al lui Gh. Tomozei, „Adevărata minune de la Maglavit", cu o idee simplă și pregnantă, cu notații pline de nerv, demonstrînd strîns prefacerea din temelii a satului.

Să căutăm, poeți ai generației lui 23 August, să dăm pregătirii pe care o avem o utilitate socială directă, nemijlocită; aceasta poate la fel de bine să fie organizarea activității culturale într-o întreprindere sau sprijinirea sistematică a muncii unei case de cultură a tineretului, prezența activă în conducerea unui cenaclu ori în efectivul unei redacții de uzină. Principalul este să întărim prin toate mijloacele legăturile cu viața obștească.

Nicolae Velea

Referindu-se la problema cunoașterii vieții, N. Velea a spus: Susțin punctul de vedere că documentarea este una din formele acestei cunoașteri, dar nu singura. O altă sursă este, cred, viața fiecăruia, cu condiția ca ea, această viață, să aibă temperatura subiectului și a eroilor fundamentali. Și cum noi scriem despre făurirea socialismului, iar eroii sînt comuniștii, viața noastră trebuie să aibă voltajul timpului nostru și să cuprindă preocupările eroilor noștri.

S-a spus că noi, cei mai tineri, formați în condițiile socialismului, avem un unghi dinăuntru al realităților socialiste. Tovarășul Titus Popovici remarca dispariția fazei de „apropiere". Prin dispariția fazei de apropiere înțelegea, cred, faptul că atît noi cît și generațiile dinaintea sau mai puțin dinaintea noastră se contopesc de-a dreptul cu timpul și oamenii în mijlocul cărora trăiesc, trăim și scriem.

Cred că cea mai adevărată formă de documentare este aceea în care faptele, la cifrele sau la imaginile pe care le comunicăm, am participat noi înșine.

Am făcut parte, timp de o lună și jumătate, dintr-o brigadă. Și aș vrea să pomenesc un fapt care, cred, stabilește deosebirea dintre o documentare obișnuită și una în care a intervenit participarea activă (la viața obștească din locul respectiv). Am sosit, la un moment dat, într-un sat din nordul Olteniei. Aici totul era excelent. Satul era complet colectivizat, colectiviștii își construiseră niște case mari, lungi, foarte frumoase.

Într-o documentare obișnuită aș fi vorbit cu cîțiva colectiviști, i-aș fi întrebat cît au cîștigat, ei mi-ar fi răspuns, i-aș fi întrebat cum, ei mi-ar fi răspuns, aș fi vizitat cîteva din aceste case noi și pe urmă aș fi scris un reportaj entuziast.

Dar trebuind să rămînem mai mult timp în comună, i-am rugat pe oameni să ne primească să dormim în case. N-au vrut. Și știți de ce n-au vrut? Ei n-au vrut pentru că nici ei nu dormiseră niciodată în ele. Aveau în case odăi cu studiouri, cu covoare pe jos, cu covoare pe pereți, cu perdele de mătase, dar ei nu intrau în ele decît ca să le scuture sau ca să le aerisească și de dormit dormeau în „casa veche" aflată în fundul curții.

În satul acela existase un moșier care avusese o casă. Colectiviștii după ce se îmbogățiseră își ridicaseră fiecare cîte o casă care semăna cu cea a moșierului.

A trebuit să stăm acolo peste o săptămînă, ca să-i îndupleacăm pe cei mai mulți — nu pe toți — să se mute din casa veche în casa nouă. Să-i învățăm să trăiască.

Faptul acesta ar putea ilustra eficacitatea documentării înțeleasă ca participare la viață.

În încheiere N. Velea a subliniat înaltele condiții de viață și de creație pe care socialismul le oferă tinerilor scriitori.

Teodor Mazilu

Viața a demonstrat că îndrumarea de către partid a literaturii îl ajută pe scriitor să se apropie de temele esențiale ale realității, îl ferește de preocupări mediocre, lipsite de interes artistic. Spiritul anarhic, negarea îndrumării de către partid sînt, printre altele, și o expresie a mediocrității, a lipsei de har. Realismul socialist nu este numai expresia unei necesități istorice, el corespunde în același timp legilor inevitabile ale artei. Între îndrumarea de partid și legile intime ale artei există o strînsă legătură.

Noi nu scriem orice fel de literatură, noi scriem o literatură revoluționară, o literatură care apără și proclamă ideile clasei muncitoare. Scriitorul revoluționar e chemat să interpreteze și să judece oamenii, sentimentele, experiențele, în lumina idealurilor de luptă ale clasei muncitoare.

Noi nu scriem orice fel de literatură, noi scriem o literatură revoluționară, menită să contribuie la transformarea socialistă a omului și a societății. Arătînd că educarea comunistă a omului este sarcina principală a literaturii, partidul a apropiat și mai mult scriitorii de esența artei. A scrie o asemenea literatură nu este numai o sarcină plină de noblețe, ci și o sarcină foarte grea. Noi, scriitorii din tînăra generație, învățăm de la toți marii artiști ai lumii dar, în primul rînd, de la artiștii revoluționari.

În continuare, Teodor Mazilu s-a referit la necesitatea unor schimburi de opinii principiale, care să nu țină seama de simpatiile și antipatiile personale.

Dumitru Micu

În condițiile creșterii rolului social al literaturii, care în actuala etapă este menită să devină unul din instrumentele cele mai eficiente ale transformării omului, ale făuririi conștiinței comuniste, ale luptei pentru izgonirea tuturor rămășițelor lumii vechi în mentalitatea și conduita oamenilor, criticii literare îi stau în față — cum cu atîta claritate și într-un spirit atît de mobilizator s-a arătat în Darea de seamă — sarcini considerabil sporite. Luările de cuvînt ale criticilor la această conferință pot genera temerea că branșa noastră nu va fi în măsură să se achite satisfăcător de marile ei îndatoriri. Asemenea temeri sînt, după părerea mea, fără temei. Istoria — zicea Marx — nu-și pune decît sarcini pe care le poate rezolva. Ajutată de întreaga obște scriitoricească — cum a și fost la actuala conferință — critica, făcîndu-și un scrupulos examen autocritic și pătrunzîndu-se de însemnătatea rolului pe care trebuie să-l joace, va ajunge, — sperăm — altminteri riscă a nu-și îndreptăți prezența în mișcarea literară — să-și schimbe fundamental calitatea muncii.

Sînt numeroase problemele de critică literară ce se cer discutate. Fixîndu-mă doar asupra uneia, aș dori ca intervenția mea să fie o pledoarie pentru angajarea criticului, sau, cu alte cuvinte, pentru o critică de atitudine, pentru exprimarea clară, răspicată, în recenzii și articole, a poziției și punctului de vedere. Sublinierea necesității de a adopta în scrisul critic clar punctele de vedere, mi se pare deosebit de necesară în momentul de față, cînd se vorbește atîta despre manifestările dăunătoare ale spiritului apologetic. Personal cred că spiritul apologetic e, de fapt, o emanație a lipsei de atitudine, a neputinței de a formula aprecieri impuse de realitatea obiectivă a unei scrieri. Din cît îmi pot da seama, ascuțișul cunoscutului articol din „Scînteia" este îndreptat nu numai împotriva tămîierii slugarnice, ci totodată împotriva unor maladii mai generale de care pătimește critica, precum: diletantismul, superficialitatea, descriptivismul, care, toate, fac casă bună cu impresionismul și ca atare ne tîrăsc înapoi, spre critica burgheză, ce nega posibilitatea unei estetici științifice, a unor criterii stabile de apreciere. Este îndreptat ascuțișul amintitului articol împotriva criticii irresponsabile, lipsite de seriozitate, ce azvîrle ușuratic judecăți arbitrare, neargumentate, cînd apologetice, cînd nimicitoare.

În nici un caz, din chemarea la luptă împotriva spiritului apologetic nu trebuie trasă concluzia că ar trebui să scriem articole călduțe, nici prea-prea, nici foarte-foarte, ambigue din care să nu se înțeleagă nimic. Ar fi cea mai grosolană denaturare a indicațiilor partidului! Și totuși, astfel de articole se pot citi, și nu numai din cînd în cînd, nu numai în cutare revistă. Pentru un cititor cu gust, acea scriere prezintă interes — și aparține ea liricii, epicii, teatrului sau criticii — care dezbate cu înflăcărare probleme pasionante, exprimă curajos puncte de vedere, din paginile căreia scapără scîntei. Lipsa de atitudine și stilul moluscoid sînt tot atît de dezgustătoare ca atitudinea apologetică, lipsită de demnitate, ca și stilul ditirambic. Combaterea apologetismului impică seriozitate, simț de răspundere, nivel științific ridicat, analiză aprofundată, la obiect.

În cele ce am scris asupra literaturii noastre de azi și de ieri, am avut și eu manifestări de apologetism, adică de rostire a unor elogii insuficient argumentate. Printre cei ce n-au dovedit destul curaj în relevarea punctelor vulnerabile din romanul, altfel remarcabil, „Scrinul negru", puteam fi citat în Darea de seamă și eu. De același păcat suferă, într-o mult mai mare măsură, un articol mai vechi al meu, despre opera critică din trecut a acad. G. Călinescu. În presă, am fost învinuit nu demult, și pentru tendințe negativiste. Într-adevăr, în anumite cazuri am fost excesiv de sever în semnalarea unor deficiențe ale cărților analizate, poate n-am găsit tonul potrivit de comunicare a părerilor despre o lucrare sau alta.

Violeta Zamfirescu

Din Darea de seamă a rezultat că poezia, cu toate succesele înregistrate, a rămas în urmă față de marile realizări social-economice ale oamenilor muncii din țara noastră.

Vreau să expun cîteva păreri în legătură cu stadiul actual al poeziei care trebuie ajutată să nu-și uite nici un moment capacitatea ei mobilizatoare, agitatorică.

Căci în ciuda acestor cerințe vitale ale poeziei, cunoscute de noi toți, mai apar în presa noastră versuri limfatice, convenționale, plate sau ermetice. Este drept că în publicarea unor asemenea poezii e de vină nu numai poetul care s-a rupt de viață și caută originalitatea cu orice preț, ci și unii critici literari cu „gusturi mai rafinate" care uită că noutatea în poezie poate fi apreciată numai raportată la noul din viață, pe care îl exprimă.

Referindu-se în continuare la sarcinile poeziei actuale, Violeta Zamfirescu a accentuat legătura strînsă care trebuie să existe între poeți și viața poporului. Documentarea scriitorului — în general — și a poetului în special — trebuie privită cu multă seriozitate. Ea nu trebuie să se facă turistic, să se limiteze la întîlniri fugare cu cititorii ci printr-o participare efectivă la viața culturală a uzinelor, a satelor. Unii dintre poeți au realizat o astfel de documentare și roadele ei se simt în creația lor, în întreaga lor comportare. Cred că Niculae Stoian a vorbit foarte clar despre necesitatea participării efective la viața culturală a patriei.

Violeta Zamfirescu a vorbit apoi despre unele probleme ale poeziei de idei. Neparticiparea intensă la viața din care un adevărat poet își trage seva creatoare duce la o poezie de idei livrească, neconvingătoare, pentru faptul că ea nu exprimă o experiență afectivă a poetului. Or, rolul poeziei este tocmai de-a purta idei filozofice, idei majore, prin intermediul cuvîntului sensibil, încărcat de emoție. Ideea, în poezie, trebuie exprimată prin componentele ei materiale, cu ajutorul unei imagini plastice, încărcată de sens. Astfel se întîmplă în poeme ca „Mărul de lîngă drum" de Mihai Beniuc, „Ție-ți vorbesc Americă" de Maria Banuș, sau „Surîsul Hiroșimei" de Eugen Jebeleanu. Pot fi citite asemenea poezii oriunde, și înțelese? Comunică ele idei majore? Emoționează? Plac? Eu sînt convinsă că da.

În încheiere, Violeta Zamfirescu s-a referit la rolul criticii în dezvoltarea poeziei noastre. Critica literară este datoare să sprijine căutările creatoare ale poeților și să respingă totodată tendințele formaliste, obscuritatea, evazionismul care se mai manifestă uneori în poezia noastră.

A SCRIITORILOR

— DISCUȚII —

Vasile Mușat

Vicepreședinte al C. C. S.

Lucrările Conferinței scriitorilor sînt urmărite cu atenție de milioane de muncitori, ingineri, tehnicieni, de toți oamenii muncii din țara noastră.

Îndrumată cu grijă și dragoste de partid — literatura noastră realist-socialistă a obținut în anii regimului democrat popular succese remarcabile. Scriitorii, poeții, prozatorii, dramaturgii, criticii literari — își aduc o contribuție însemnată la dezvoltarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii, la formarea culturii noastre noi.

În Conferința dumneavoastră se dezbat probleme de bază ale literaturii noastre, se subliniază realizările obținute, sînt scoase la iveală lipsurile ce mai există. Aș vrea să mă refer la una dintre cele mai arzătoare probleme, aceea a ancorării literaturii în actualitate, în viața nouă a patriei, a prezenței muncitorului constructor al socialismului ca erou principal în operele de artă.

Se poate spune că muncitorul cu preocuparile sale multilaterale este oglindit tot mai mult în literatura noastră. Au devenit personaje cunoscute și îndrăgite de masa largă a cititorilor, eroi ai literaturii noastre noi, figuri de comuniști, de muncitori înaintați.

Față de situația existentă la primul lor congres, astăzi scriitorii se prezintă cu mult mai multe și mai bune lucrări de proză, poezie, dramaturgie, inspirate din viața clasei muncitoare. Acesta este un rezultat al activității creatoare, conștiincioase, a multor scriitori consacrați sau tineri pentru care îi felicităm și le mulțumim.

Trebuie să spunem însă, tovarăși, că rezultatele obținute pînă acum nu corespund nici pe departe cerințelor actuale, și nu pot mulțumi nici pe muncitori și, din cîte s-au spus aici, nici pe scriitorii înșiși.

Avem prea puține lucrări literare — în special de proză — care să prezinte multilateral, la un înalt nivel artistic, viața tot mai bogată, cu adevărat creatoare a clasei muncitoare — clasa conducătoare în statul nostru socialist.

În fruntea întregului popor, clasa muncitoare transformă în realitate mărețele planuri ale partidului de dezvoltare a industriei și a întregii economii socialiste.

Prin munca eroică și plină de abnegație a muncitorilor, tehnicienilor, inginerilor au fost făurite în termene uimitor de scurte, uriașe cetăți ale industriei noastre cum sînt: Combinatul siderurgic de la Hunedoara, Combinatul chimic de la Onești, hidrocentrala electrică de la Bicaz, laminorul de la Roman, uzine constructoare de mașini, fabrici de zahăr, filaturi și țesătorii moderne. Nu există regiune a țării în care să nu răsară ca din pămînt orașe noi, cartiere noi, cu locuințe confortabile pentru oamenii muncii, pentru muncitori, ingineri, profesori, scriitori, artiști.

În măreața operă condusă de partid se făuresc nu numai uzine și orașe noi, se făurește și omul nou al societății socialiste și comuniste, cu o atitudine înaintată față de muncă și proprietatea obștească, cu un înalt spirit de devotament pentru cauza socialismului.

Milioane de muncitori se avîntă în întrecerea socialistă producînd azi mai mult decît ieri, mîine mai mult și mai bine decît azi, contribuie la descoperirea rezervelor interne ale întreprinderilor pentru a da poporului produse mai multe și cît mai multe economii. Zeci de mii dintre ei, inovatorii, însușindu-și cu sete tehnica și știința, aduc îmbunătățiri importante proceselor de producție și mașinilor pe care le stăpînesc ca adevărați ingineri. Aceste realizări cu adevărat istorice — milioanele de făuritori ai vieții fericite a poporului — se cer oglindite, prezentate, în opere de înaltă ținută ideologică și artistică.

Nu avem încă romane în care să fie prezenți eroi pe măsura eroilor adevărați din rîndurile clasei muncitoare, modele demne de urmat care să înaripeze în muncă și viață milioanele de oameni ai muncii.

Scriitorii ar trebui să fie înaintea vieții, să influențeze mersul spre viitor — dar unii dintre ei au rămas în urmă.

Muncitorii iubesc poezia ca pe un lucru ce face parte integrantă din viața lor, le încălzește inima. Dar unele poezii scrise de scriitorii noștri — din păcate și de unii talentați — nu încălzesc, nu mișcă, pe cititori, sînt reci, lipsite de idei, ermetice.

Avem încă puține piese de teatru cu tematică din viața clasei muncitoare. Se simte nevoia ca mult mai mulți dintre dramaturgii noștri consacrați să-și îndrepte atenția spre piesele mici — într-un act — care puse în scenă de mii de colective de teatru de amatori, ajung la inima a milioane de spectatori.

Critica literară — deși a obținut unele succese — nu sprijină suficient creația literară cu tematica muncitorească.

Considerăm că nu-și fac pe deplin datoria acei critici care ignorează unele lucrări cu tematică muncitorească ori se năpustesc asupra altora cu o critică mai mult sau mai puțin justificată la adresa lipsurilor formei artistice, o critică negativistă care nu ajută și nu încurajează dezvoltarea acestei creații.

Scriitorii — criticii literari, — revistele literare sînt chemați să acorde ajutor cercurilor literare din întreprinderi. Muncitorii-scriitori din aceste cercuri au creat multe lucrări valoroase, strîns legate de realitățile vii ale uzinei sau orașului. Ei au nevoie de sprijinul scriitorilor consacrați, pentru ridicarea nivelului artistic al creației lor. Aceste legături pot fi folositoare și pentru scriitori, care pot și pe această cale să cunoască mai bine viața și preocupările muncitorilor.

Clasa muncitoare — întregul nostru popor — înfăptuiește cu succes mărețul program elaborat de Congresul al III-lea al partidului — de desăvîrșire a construcției socialiste în patria noastră.

Alături de eroica noastră clasă muncitoare, de țărănime, alături de toți oamenii muncii, scriitorii sînt chemați să-și aducă aportul lor prețios la această operă.

Pentru a scrie romane, nuvele, poezii, piese de teatru despre clasa muncitoare, pentru ea, pentru ca muncitorii să se regăsească în lucrările literare, așa cum sînt ei în muncă și-n viață, scriitorul are nevoie să cunoască bine viața și activitatea muncitorilor, să participe activ la viața clocotitoare, multilaterală ce se desfășoară în uzine, pe șantiere, în centrele muncitorești. Scriitorul care vrea să scrie despre munca și viața muncitorilor trebuie să se preocupe de problemele ce-i preocupă pe muncitori, să fie părtaș la lupta pentru cîștigarea întrecerii socialiste, să se simtă mîndru pentru produsele care fac cinste fabricii și să-l nemulțumească procentul de rebuturi, să se bucure o dată cu muncitorii care mai termină o clasă la școala serală sau cu cei care se mută în locuințe noi.

Pentru sindicatele noastre va fi un prilej de mare bucurie să poată sprijini pe prozatori, poeți și dramaturgi să-și îndeplinească nobila lor misiune.

Sindicatele sînt oricînd gata să ajute pe scriitori să cunoască viața și activitatea colectivelor de muncitori, tehnicieni și ingineri din uzine și șantiere.

Veniți, tovarăși scriitori, în mijlocul siderurgiștilor și constructorilor, în mijlocul petroliștilor și țesătoarelor. Veți fi primiți cu toată dragostea, cu toată căldura.

Vom fi cu toții foarte bucuroși să putem completa rafturile bibliotecilor sindicale cu sute de mii, cu milioane de volume de lucrări valoroase ale scriitorilor noștri, cu adevărate opere de artă care să cînte, să slăvească eroica noastră clasă muncitoare.

Urez din toată inima succes lucrărilor Conferinței, sănătate și putere de muncă tuturor scriitorilor, noi succese în îndeplinirea misiunii lor nobile, în îndeplinirea sarcinilor date de partid, de popor.

Anton Breitenhofer

Darea de seamă, prezentată de tovarășul Mihai Beniuc, ne-a înfățișat un tablou viu al succeselor dobîndite de literatura noastră în ultimii ani. Deosebit de îmbucurătoare sînt progresele însemnate obținute în domeniul prozei și al dramaturgiei, mai ales în ceea ce privește tratarea problemelor legate de realitățile zilelor noastre. Realizările obținute se datoresc în primul rînd îndrumării literaturii de către Partidul Muncitoresc Romîn, faptului că scriitorii noștri s-au situat ferm pe pozițiile realismului socialist.

Inspirîndu-se din aceeași realitate clocotitoare a construcției noastre socialiste, literatura în limba germană, ca parte organică a literaturii noi din R.P.R., a înregistrat și ea un salt calitativ față de trecut. Este unul din meritele incontestabile ale acestei literaturi, că a reușit să oglindească într-o bună măsură una din cele mai însemnate cuceriri ale construcției noastre socialiste, prietenia și frăția de nezdruncinat dintre poporul romîn și minoritățile naționale din patria noastră. Vorbitorul a amintit cîteva dintre lucrările reprezentative din ultimii ani, scrise în limba germană, ca versurile lui Alfred Margul Sperber, Franz Liebhardt, romanul „Foc de vreascuri" de O. W. Cisek, romanele „Acum, cînd grîul s-a măcinat" de A. Lillin, „Stele în plină zi" de Herta Ligeti ș. a.

Fenomenul cel mai îmbucurător din ultimul timp îl constituie însă faptul că în literatura germană din țara noastră au apărut o serie de nume noi, ale unor oameni tineri, care în lucrările lor dau dovadă nu numai de un real talent, dar și de o orientare hotărîtă către teme majore și actuale. S-au obținut succese în domeniul reportajului literar. Un șir întreg de tineri reporteri capabili sînt prezenți atît în paginile ziarelor „Neuer Weg", „Die Wahrheit" și „Volkszeitung" ca și în diferite culegeri.

Un sector important al activității scriitorilor germani din țara noastră îl constituie traducerile din limba romînă. S-au tradus în mod masiv atît operele clasicilor, cît și ale scriitorilor contemporani. Aceste traduceri nu sînt editate numai de către edituri, ele apar în mod regulat și în suplimentul literar al ziarului „Neuer Weg", în revista „Neue Literatur" cît și în alte publicații.

Enunțînd aceste succese, nu vreau de loc să trec cu vederea faptul că literatura în limba germană din țara noastră are încă lipsuri serioase în ceea ce privește o tratare mai complexă a fenomenelor noi ale construcției socialiste din țara noastră. Sînt convins că și scriitorii de limbă germană vor primi de la această Conferință impulsuri noi, importante, pentru îndeplinirea sarcinilor care le stau în față.

Zilele acestea am fost în raionul Sînnicolaul Mare — un raion complet colectivizat, cu un mare număr de gospodării colective milionare. Într-o serie de discuții pe care le-am avut cu țăranii colectiviști, aceștia au arătat pe bună dreptate că viața lor actuală, că problemele ivite din stadiul actual de dezvoltare al gospodăriilor colective, au depășit realitatea oglindită în multe lucrări care tratează problema colectivizării. Ei cer în mod justificat scriitorilor un răspuns la problemele care îi preocupă în prezent.

Tot în aceste zile am vizitat orașul meu natal, Reșița. Am stat de vorbă cu numeroși prieteni și cunoscuți, în cea mai mare parte muncitori și tehnicieni în uzină. Discuțiile noastre s-au referit, după cum era și firesc, mai ales la problemele pe care le ridică dezvoltarea vertiginoasă a uzinei și orașului. Pot să afirm cu toată răspunderea că spusele fiecăruia dintre acești muncitori ar putea constitui tema unei lucrări literare. Viața de astăzi a muncitorilor și țăranilor, experiența uriașă pe care acești oameni au acumulat-o în procesul de plămădire a socialismului, bogăția lor sufletească, năzuințele lor nobile, credința și dragostea lor pentru partid, pentru patria noastră scumpă, iată tot atîtea teme minunate pe care scriitorii nici unei generații pînă în zilele noastre nu le-au cunoscut. Sînt teme cărora merită să le închinăm toate forțele.

Vladimir Colin

Referindu-se la problemele literaturii pentru copii, Vladimir Colin a spus:

Dacă literatura pentru copii și tineret a înregistrat incontestabile succese nu e mai puțin adevărat că sîntem încă datori față de micii noștri cititori.

A fost o vreme cînd literatura pentru preșcolari și școlarii mici se reducea la inexpresivele aventuri ale unor iepurași neascultători sau la urmările furtului unui borcan cu magiun. Scriitorii au înțeles apoi că, pe bună dreptate, asemenea „opere" nu folosesc nimănui și s-au apropiat de unele probleme ale actualității, au plasat acțiunea povestioarelor lor în cadrul școlii și grădiniței. Multe asemenea lucrări sînt utile și unele de-a dreptul izbutite.

Mult prea timid sînt introduse în lucrările noastre probleme ale vieții sociale, ale vieții de familie. Nimic nu mi se pare mai greșit decît convingerea unor scriitori că eroii cărților destinate copiilor nu pot fi decît copiii. E de la sine înțeles că tinerii cititori sînt bucuroși să întîlnească în cărțile noastre eroi și că acești eroi pot deveni pentru ei modele. Dar eroi tot atît de dragi copiilor sînt și cei doi căpitani ai lui Kaverin, eroii lui Jules Verne, Robinson Crusoe și Guliver.

Dacă-și propune teme mărunte, scriitorul nu va putea scrie decît o carte minoră. Reluînd cele spuse într-un recent interviu, aș vrea să amintesc că Mark Twain nu s-a limitat la înregistrarea strengăriilor elevilor din vremea lui, ci a luat atitudine împotriva fățărniciei religioase și a rasismului.

Să eliminăm definitiv formalismul, care fetișizează un anumit gen și să ne îndreptăm eforturile în vederea formării caracterului, gîndirii și sensibilității viitorului constructor al comunismului. Numai așa vom avea dreptul să socotim că am contribuit și noi întrucîtva la gestul cu care copilul de azi va înfige cîndva steagul roșu în materia necunoscută a cine știe cărei planete, numai așa vom fi martori prezenți în zilnicele lui fapte de eroism, numai așa ne vom îndeplini menirea.

Al. Jebeleanu

Interesul crescînd al cititorilor pentru literatura noastră contemporană, pe care o simt alături de inima lor, constituie un lucru prețios cîștigat de scriitorii din țara noastră, conduși de partid. În regiunea Banat am avut prilejul să constat la biblioteci, la întîlnirile cu cititorii, că numărul iubitorilor de literatură sporește mereu și că cititorii se bucură împreună cu noi de o carte bună, și suferă pentru lipsurile lucrărilor noastre.

Vorbitorul a combătut falsa teorie după care numai prozatorii ar avea nevoie de o profundă cunoaștere a vieții, iar poeții și criticii pot să stea comod în birouri, deoarece le vine inspirația din „interior".

Interesul crescînd al cititorilor față de poezie se datorește și faptului că nivelul cultural al maselor a crescut, gustul lor artistic s-a dezvoltat, dar și faptului că poezia noastră urcă pe trepte mai înalte.

Recent, am analizat într-o ședință a filialei Timișoara volumul proaspăt apărut „Fluviile visează oceanul" al tînărului poet Anghel Dumbrăveanu, volum bine primit de critica literară, pentru evidentele calități, pentru talentul poetului, surprizător pentru unii critici din București, care nu citesc revista „Scrisul bănățean". În discuțiile din ședința filialei a reieșit că principalele slăbiciuni ale unor poezii provin tocmai din faptul că poetul nu s-a străduit să aibă o strînsă legătură cu viața și unele poezii, deși vorbesc despre construcția socialismului, oglindesc caracterul turistic al documentării autorului. De altfel, această concluzie o putem trage citind și volumele altor poeți tineri. Ce altceva s-ar putea spune despre caracterul vag al unor poezii ale lui Cezar Baltag?

Vorbitorul a arătat că scriitorii timișoreni se vor strădui să cunoască îndeaproape și să oglindească în lucrările lor frumoasele realizări ale muncitorilor care au înălțat împunătoarele furnale de la Reșița.

Pledînd pentru îmbunătățirea stilului de muncă al Uniunii Scriitorilor, vorbitorul a spus în încheiere:

Filialele Uniunii Scriitorilor trebuie să se bucure de un sprijin mult mai substanțial ca pînă acum. Uniunea Scriitorilor trebuie să cuprindă în raza activității sale pe scriitorii întregii țări, ocupîndu-se de ei cu egală dragoste. În acest fel și activitatea din filiale se va îmbunătăți, iar aceasta se va răsfrînge asupra ridicării nivelului creației artistice a scriitorilor din toată țara.

V. Em. Galan

Propun să înscriem, printre hotărîrile pe care Conferința noastră le va vota, un paragraf obligînd atît viitoarea conducere a Uniunii, cît și direct conducerea revistelor noastre, să ridice nivelul publicisticii despre literatură și problemele dezvoltării ei, la nivelul actualelor posibilități și cerințe ale frontului literar. Faptul că dezbaterile scriitoricești au rămas adeseori fără ecou în presa literară a dat naștere și a consolidat parcă, de cîțiva ani încoace, o impresie pe care eu o împărtășesc: impresia că discuțiile noastre de la Uniunea Scriitorilor, discuțiile noastre în cercuri de lucru pe un manuscris sau carte se desfășoară în general la un nivel superior nivelului la care se duc dezbaterile în presa literară.

Amintind de combaterea liberalismului anarhic, a teoriei „adevărului integral", a tendințelor apologetice, a manifestărilor moderniste, vorbitorul s-a referit la criticile numeroase aduse în Conferința revistei „Steaua". În ceea ce privește aprecierea cititorilor, care se exprimă prin tiraj, „Steaua" a avut și are mult mai puțini cititori decît oricare dintre cărțile noastre de literatură. Referindu-se la dezbaterile în legătură cu ideile confuze promovate de „Steaua", vorbitorul a arătat că, în reviste, ecoul acestor dezbateri — pozitive, creatoare prin concluziile lor — a fost atît de palid, încît, nu puțină vreme, „moderniștii" au încercat să se legene în iluzia că este vorba de simple „răfuieli personale".

În legătură cu alte probleme care n-au găsit încă o oglindire satisfăcătoare în presa literară, vorbitorul s-a referit la falsa teorie a distanțării. Nu putem scrie despre prezent, spun unii, foarte puțini, pînă nu-l depășim, pînă nu-l privim de la oarecare distanță... În discuțiile noastre, am impresia, am căzut de multă vreme de acord, asupra unui lucru cumva elementar: da, este nevoie de o distanțare, 10-15 ani cel puțin, ca să putem scrie bine despre prezent. Dar în condițiile epocii noastre, și cînd mai sîntem și marxiști, distanțarea aceasta o realizăm scriind despre 1962 de pe pozițiile lui '70 sau '75. Spontan, geniile literaturii clasice au izbutit acest lucru și în trecut. Pe atunci, în mintea oamenilor, istorie însemna doar ce a fost; ce urma să fie era doar necunoscuta soartă. Pentru noi, pentru contemporanii noștri, tărîmul istoriei, cunoscute și sigure, începe să se extindă — planificat! — asupra zilelor și deceniilor viitoare; se împrăștie ceturile care învăluiau, înaintea apariției gîndirii marxiste, destinul omului și al omenirii. Practica noastră literară, mult îmbogățită în ultimii ani, indică necesitatea unei îmbogățiri corespunzătoare a gîndirii despre literatură, despre noul profil al istoriei și destinului eroilor etc... Aici, presa literară trebuie să fie ștafetă înaintată, cercetaș de avangardă.

Vorbitorul a criticat teoriile — care continuă să preocupe foarte puțin presa literară — avînd drept punct de pornire fetișizarea talentului și „spontaneitatea" creației, ideea că opera literară ar curge de la sine prin harul muzelor. S-a publicat de curînd în „Gazeta literară" intervenția tovarășului Zaharia Stancu la o întîlnire într-o fabrică. Acolo, el enunța această teorie foarte simplu: cînd pun mîna pe creion și scriu la capitolul I, nu știu ce am să scriu mai departe la capitolul doi. Dar afirmația e dezmințită tot acolo, cînd autorul arată că, deși nu știe ce vor conține capitolele nescrise, știe totuși foarte bine că, în întregime, cartea plănuită, va avea 14 volume — nu 17, nici 13, nici 11. Cînd ne publică asemenea declarații pripite — lucrul s-a întîmplat și altora — presa nu ne face nici un serviciu; nici nouă, scriitorilor nici, mai ales, tînărului începător, care, cu creionul în mînă, s-ar apuca să aștepte dicteul muzei. Corect și sănătos era ca, în loc de reproducerea unor declarații improvizate pripit, revista să fi răspuns rostului ei contemporan, asigurîndu-ne în acest caz o dezbatere deschisă ori măcar un studiu competent pe tema raportului dintre ficțiune și ficțiunea — creatoare sau nu — a fanteziei artistice. E un exemplu la care aș putea adăuga și altele.

S-a vorbit aici despre descriptivism, dar mai puțin despre o expresie care niciodată n-a fost la noi foarte clarificată: proza obiectivă. Am desprins-o din contextul vechi al lui Ibrăileanu și, în practica noastră literară, în multe recenzii, i-am dat alt conținut. Unii înțeleg prin proză obiectivă o proză care se scrie pe baza următoarei rețete: ocup față de realitate, eu, scriitor, poziția unei mașini înzestrate cu cinci simțuri omenești, dar fără conștiință, fără inteligență, fără dorința de a schimba ceva — în stare să înregistreze doar comportamentul oamenilor, nicidecum conștiința, sentimentele și gîndurile lor. Este evident, în epoca noastră, cînd în conștiința omului se petrec schimbări revoluționare, de primordial interes pentru literatură, o asemenea concepție nu poate duce pe-un scriitor la rezultate bune. În unele discuții s-a încercat să se acrediteze ideea obtuză că marii realiști americani, de la Hemingway la Steinbeck, n-au scris și nu scriu decît despre comportamente („proză obiectivă"), niciodată despre conștiința eroilor. Analize literare oneste au arătat însă că, și acolo, pagină după pagină, cînd e vorba despre cărți mari și adevărate, autorii tocmai despre sufletul și conștiința oamenilor vorbesc la nivelul epocii lor, cu forța talentului lor. E rău că roadele acestor discuții n-au pătruns, cu ajutorul presei literare, în tezaurul experienței noastre comune.

Ca opus al descriptivismului, despre care atît Darea de seamă cît și discuțiile au spus lucruri limpezi, s-a teoretizat, ca un fel de panaceu universal în materie de proză, imprevizibilitatea. Adică, în această perioadă, cînd noul vieții omenești pornește de la faptul că descoperind legile dezvoltării sociale, literatura să creeze un imprevizibil artificial, prin sublinierea nu a legii ci a întîmplării, prin dezvăluirea nu a ceea ce influențează viața noastră ca lege, ci prin ceea ce influențează viața noastră ca întîmplare. În discuții de mult depășite ale prozatorilor, confuzia dintre „imprevizibilitatea" de ordin formal, firească povestirii epice ori dramatice, și fondul previzibil, legic, al evenimentelor realității a fost lămurită. Dovada — multe povestiri recente (N. Velea, D. R. Popescu ș. a.). Dar revistele n-au întreprins nimic pentru cunoașterea, dezvoltarea și generalizarea experienței cîștigate — și, de aici, pentru alte povestiri, căutări sterile, penibile, pe rețete ineficace în vremea noastră — gen Kafka etc.

Vorbitorul s-a referit în continuare la o serie de confuzii privind realismul socialist și tendința de a-l concepe, — definiția aparține „Gazetei literare", ca un Babel armonios în care pot răsuna orice fel de voci.

Referindu-se la o precizare făcută în cursul discuțiilor de tovarășul Eugen Barbu, cu privire la discordanța ce apare uneori între tonul „particular", și cel „oficial" al tovarășului Paul Georgescu, vorbitorul a arătat că aici e blamată, în fond, lipsa de principialitate care-l determină pe critic să ocolească polemica deschisă. Este o problemă care nu e specifică numai lui Paul Georgescu, nu se oglindește numai în „Gazeta literară", ci privește și alte reviste literare; e o problemă care va trebui rezolvată.

În continuare vorbitorul a spus: Ca să măsurăm drumul parcurs de literatura noastră în ansamblu de la trecutul Congres pînă astăzi, să ne închipuim cărțile noastre de azi, trecute în peisajul literar 1956; cred că aceste cărți ar fi fost în mare număr propuse pentru premiul de stat și l-ar fi luat înaintea celor pe care le-am publicat atunci. Aceasta este o creștere de care avem dreptul să fim mîndri.

În același timp, dezvoltarea vieții în ansamblu a fost mult mai mare. De aici preocupările noastre firești, necesare, îndreptate spre dezvoltarea continuă a creației literare.

Létay Lajos

De obicei, cînd făuritorii bunurilor materiale își discută problemele lor legate de criteriile înaltelor exigențe în producție — în cuvîntul lor bine cîntărit, un mare rol îl joacă organizarea, problema stilului de muncă. Ghidîndumă după această pildă, eu aș dori să vorbesc despre chipul în care organizăm munca șantierului literar în sectorul, în atelierul său atît de important cum ar fi redacția, în așa fel ca scriitorul să-și poată desfășura activitatea sa cît mai rodnic la cel mai important loc al său de muncă: pe teren și la masa lui de scris.

Necesitatea discutării problemei stilului de muncă redacțional se ivește nemijlocit din problemele principiale, din problemele de conținut ale activității creatoare — și nici pe departe nu este o chestiune de ordin pur practicist.

Redactorul trebuie să-l ajute pe scriitor în selecționarea materialului de viață, în orientarea principială a scriitorului, în conturarea operei în întregimea ei și în amănuntele ei. Redactorul trebuie eventual să-l conducă, să-l însoțească pe scriitor la izvorul celor mai esențiale teme — la izvorul care în terminologia noastră obișnuită înseamnă teren, înseamnă șantier de construcție a socialismului. În acest sens fiecare redacție dispune de multiple posibilități — și probabil, fiecare redacție și-a elaborat metode specifice de lucru. Permiteți-mi ca în scopul unui eventual schimb de experiență să înșir cîteva exemple din activitatea în acest domeniu a revistei „Utunk", unde lucrez și eu.

Redacția revistei „Utunk" a făcut în ultimul timp mult pentru înlesnirea documentării scriitorilor, pentru înlesnirea plecărilor pe teren atît a colaboratorilor externi cît și a celor interni. Membrii redacției noastre participă activ la întărirea muncii culturale la sate în direcția consolidării economice și organizatorice a gospodăriilor colective. Totodată, redactorii noștri au ținut o legătură strînsă cu cîte o uzină sau un șantier important din localitate sau din împrejurimi, deplasîndu-se acolo săptămînal și chiar mai des.

Redactorii noștri și-au propus să studieze viața dintr-o uzină sau șantier important din localitate sau din împrejurimi, unde ei se deplasează deseori, și, conform planului de muncă elaborat de redacție, se trece la o studiere, la o culegere de materiale în concordanță cu necesitățile tematice ale redacției și ale scriitorului.

Această metodă de documentare a dat într-un timp relativ scurt roade bogate. De pildă, scriitorul Hornyák József, redactor al revistei noastre, studiind viața uzinelor „Herbák János", a publicat, pe lîngă reportaje reușite, și o serie de schițe valoroase. Un alt redactor al revistei urmărește viața șantierelor de construcție din Cluj, cercetînd printre altele transformările profunde prin care trec muncitorii de acolo — în majoritatea lor veniți de la țară. Altul se preocupă cu aceeași pasiune de activitatea cercetătorilor științifici.

Redacția trebuie să fie întotdeauna bine informată asupra planurilor scriitoricești, ca să poată — atunci cînd e cazul — să dea o mînă de ajutor scriitorului pentru a face un pas înainte în activitatea sa creatoare. Iată, Szabó Gyula a scris în volumul III al romanului „Neamul Gondoșilor" despre felul cum țăranii au pășit pe calea colectivizării. Noi ne-am dat seama că el nu vrea să se îndepărteze de eroii săi, vrea să-i însoțească mai departe în dezvoltarea lor nouă, pe drumul socialismului. L-am ajutat să meargă pe teren, să cutreiere cele mai puternice gospodării colective. Și, într-adevăr, cele două luni de documentare au dat roade. A apărut volumul „Aprilie, cînd crește iarba", o culegere de nuvele zugrăvind figuri de colectiviști în plină formare. Și va mai apărea un întreg volum de reportaje și publicistică.

Sau iată drumul parcurs de poetul Bartalis János. Deși trecut de 60 de ani, noi l-am ajutat să pătrundă în lumea nouă a satelor, în lumea uzinelor pe care înainte le-a cunoscut — cum el însuși mărturisește — doar din exterior. El a mers împreună cu redactori și reporteri mai tineri prin satele și fabricile noastre. Rezultatul? Bartalis János s-a întors din aceste călătorii cu un teanc de poezii — și printre ele sînt unele foarte reușite. Cam în aceeași perioadă tînărul nuvelist Huszár Sándor s-a întors din Moldova cu un material de viață bogat, despre care ne-a povestit cu înflăcărare.

În continuare, vorbitorul a insistat asupra rolului important al redacțiilor în orientarea ideologică a autorilor, în combaterea apolitismului.

Iată un exemplu. Bálint Tibor mulți ani de zile aducea în redacție schițe ce denotau calități în crearea atmosferei — dar în care se limita la zugrăvirea elementelor vechi, din periferie, mergînd pe linia unui fals pitoresc. Redacția a analizat cu atenție schițele tînărului prozator. Iar munca noastră îndelungată, dusă cu exigență și dragoste, și sprijinită de redactorii ziarului local de partid „Igazság" și de redactorii revistei „Ifjúmunkás" — a fost pînă la urmă încununată de succes. Acest tînăr prozator publică azi portrete și schițe foarte reușite, cu subiecte actuale, cu un suflu optimist.

Colegul meu de poezie, Tóth István, vreme îndelungată, a fost puternic influențat de ermetism. Redacția a avut și față de el o atitudine exigentă. În anii care au trecut de atunci, poezia lui Tóth István a cunoscut o frumoasă dezvoltare, și azi el publică poezii care vorbesc cu entuziasm despre sentimentele ce însuflețesc întreaga noastră colectivitate.

Important este să ne găsim pe o platformă ideologică înaintată, să găsim tonul tovărășesc. Eu personal aci văd esența stilului de muncă redacțional. Acela dintre noi e cel mai bun redactor, care, fără să facă concesii de ordin principial, va putea să-l facă pe autor să simtă în tot decursul colaborării că amîndoi vor același lucru, că amîndoi doresc ca opera în cauză să fie și mai expresivă, și mai eficace, și mai frumoasă.

În încheiere, vorbitorul a propus noii conduceri a Uniunii Scriitorilor să activizeze colegiile redacționale și să organizeze schimburi de experiență între redacții.

Un aspect din timpul Conferinței

Iulian Olariu: „La bibliotecă" — linogravură

IARNA ÎN BĂRĂGAN

O ZI LA BĂRCĂNEŞTI

În cinstea luminii electrice introduse, încă din seara trecută, în al doilea grajd al colectivei, vaca Bicicleta a adus pe lume o mîndreţe de viţeluşă. Evenimentul s-a petrecut spre dimineaţă, sub privirea grijulie a lui nea Aurică, îngrijitorul care a vegheat toată noaptea, fără să dea geană în geană.

L-am cunoscut pe nea Aurică aşa, nedormit, cu părul sur, răsfirat din căciulă, pe fruntea asudată — grijuliu, mare şi duios, solemn — privind încordat viţelul plăpînd care încerca să se ridice, prima oară, pe picioarele lui...

Aşa a început ziua la Bărcăneşti. O zi cu miros de lapte dulce şi cîntec la streşini: se topesc zăpezile, dă pui şi mugur primăvara.

De, o fi avut boierul care a locuit cîndva aici vreo panoplie prinsă de acest perete. Săbii, pistoale, bune şi ele la ceva pe vremea lor.

Dar de cînd e sediul colectivei aici, oamenii s-au obişnuit să prindă pe peretele acesta trofeele lor din altfel de lupte. Iată, la loc de cinste au prins un porumb uriaş din recolta de anul trecut: coceanul, peste doi metri înălţime şi cinci ştiuleţi sănătoşi.

La o altă oră a zilei acesteia, agronomul gospodăriei a intrat în încăperea aceasta, a desprins porumbul-trofeu, a mai luat şi un ciucalău adus cu mare grijă de la Institutul de cultură a porumbului, de la Fundulea, şi a început să-şi alcătuiască lecţia pentru cercul agrotehnic. Aşa dar, încă un punct în programul zilei de azi: şedinţa cercurilor; la Bărcăneşti nu se spune: „sectorul zootehnic", ci: „parcul zootehnic"; colectiviştii nu „iau parte" la lecţiile cercurilor agrozootehnice, nici măcar „frecventează", ci „audiază"! Iar Mitran Ion, un tînăr colectivist care a stat cîteva luni la Institutul agronomic „N. Bălcescu", pentru a căpăta cunoştinţe în problema creşterii păsărilor, a „studiat" problema respectivă, căpătînd îndrumări de la profesori şi oameni de ştiinţă. Utemistul Mitran Ion a fost, dealtfel, şi un fel de ambasador al colectivei „A. S. Puşkin", pe lîngă Institutul agronomic „N. Bălcescu". Roade ale acestor relaţii strînse sînt schimbul de experienţă, incubatoarele trimise colectivei de către Institut, cadrele care s-au specializat pe lîngă Institut, şi o cifră de plan impresionantă: colectiviştii şi-au propus să crească, în cursul anului 1962, 30.000 de păsări.

★

Nu veni la sat, în ianuarie, cu iluzia şederii pe cuptor, molcuţe şi îndestulate din friptură de purcel şi molan sînge de iepure.

Poftim, dacă-ţi dă mîna, ţin-te după tovarăşul Ion Burghelea, organizatorul de partid al gospodăriei, şi, dacă vrei să simţi cum creşte termometrul spre primăvară, urmează-l o zi prin gospodărie. Treci cu dumnealui pe la atelierele de fierărie, unde meşterii rînduiesc uneltele pentru campanii (căci şi acest cuvînt, „campanii", e un element de seamă al fondului principal de cuvinte! Nu-i chip să-ţi mai măsori anotimpurile, anii, fără a ţine seama de campaniile anului!...)

Apoi, treci mai departe, cu tovarăşul Burghelea, la meşterii ţesători de papură.

Aici, primăvara îşi arată altă faţă, cu alte griji, cu alte treburi; se pregătesc velinţele răsadurilor timpurii.

Dar, despre tovarăşul Burghelea, vestit de-acum ca unul dintre buni organizatori de partid din colective, deputat în Marea Adunare Naţională, se pot spune multe, iar eu numai despre o zi la Bărcăneşti vreau să spun.

★

Iar la ceasul serii, cînd se aprind focurile în sobe şi cărările se zbicesc un pic, geruite, vă poftesc la casa unui gospodar din sat, pe nume Alexandru Stanciu.

I-a venit vremea acum şi fripturii şi molanului şi lipitorilor albe, coapte pe vatră, şi dovleacului copt, aromind portocaliu — într-un cadru inedit cu lumină electrică, cu lipitura de pămînt galben pe jos şi pasta de dinţi, cu periuţele membrilor familiei, pe prichiciul geamului...

În gospodăria fiecăruia, în mic, se dezbat problemele mari ale colectivei. („Important e că oamenii au început să ne înţeleagă — problemele colectivei sînt acum simţite de fiecare, ca fiind şi problemele lui" — spunea tot tovarăşul Burghelea).

Şi iată, nea Sandu, din brigada de construcţii, tîmplar vechi, din tată-n fiu, colectivist de cînd e colectivă în sat, s-a întors acasă. Nevasta află că brigada lui nea Sandu Stanciu a făcut nişte boxe speciale pentru oile care fată; pe urmă se discută despre pămîntul ăla, dinspre Drumul Cîmpului, care a fost desţelenit primăvara trecută. („E pe la noi un drum vechi. Îl apucasem din bătrîni aşa — 14 km lungime şi 14 metri lăţime. Se irosea prea mult pămînt, numai cu drumul, am mai tăiat din el şi, în felul ăsta, am redat 10 ha agriculturii"). Dar omul mai are şi o bucurie a lui, care nu se trece cu una cu două: băiatul cel mai mare este elev — anul doi la o şcoală de construcţii (tot construcţii!).

De curînd, tatăl a fost la o consfătuire cu părinţii:

— Profesorii, maiştrii, au stat frumos de vorbă cu mine. M-au poftit pe un scaun şi, cum în jurul nostru mai erau şi alţi băieţi, l-au dat exemplu şi acelora, pe Mihai al meu, că învaţă bine, că e serios, muncitor.

Între un pahar de vin şi altul, te uiţi la fotografiile de familie: aici nea Sandu cu mireasa, în ziua nunţii („cînd ne-am luat, n-aveam decît un pogon al nostru..."); dincoace nea Sandu, cu brigada lui de constructori („Noi am ridicat primele construcţii ale gospodăriei..."); Sandu în faţa unei case construite de el („Cîte case oi fi făcut eu, în satul ăsta, în 28 de ani, cîţi am, ca meseriaş?..."); în cealaltă fotografie, mezinul familiei, elev în clasa a III-a („Îi place să citească mult, ne şi sfiim de el de cîte mai ştie, de cîte mai spune. E nelipsit de la televizorul colectivei, duminica, şi nelipsit de la filme").

Dar, uite, Marinuş tocmai s-a întors de la film, un boţ de om îmbujorat, demn, cu ochi albaştri, frumoşi, inteligenţi...

— Marinuş, acum povesteşte-ne şi nouă filmul pe care l-ai văzut...

Şi Marinuş povesteşte încet, cu ochii îndreptaţi încă spre lumea aceea, pe care i-a desvăluit-o ecranul astă-seară, despre o fetiţă de partizan, urmărită de nemţii care vor să afle locul unde sînt ascunşi tatăl ei şi tovarăşii lui; cum fetiţa, Aleonuşca, trece prin multe încercări grele, fără să trădeze şi cum este, în sfîrşit, scăpată de partizani...

Dar să închidem uşa încet, să nu tulburăm povestirea despre Aleona...

Cîmpia învăluie satul, tăcută şi mare, cu toate cumpenele ei, lîngă drumuri.

Florenţa Albu

DIALOG DESPRE IARNĂ

„Bărăganul nu mai seamănă cu cel descris de marele nostru poet Vasile Alecsandri" — a spus la Consfătuirea colectiviştilor tovarăşul Gheorghe Necula, primul secretar al Comitetului regional de partid Bucureşti.

— Nici iernile în Bărăgan nu mai sînt cele din popularele pasteluri ale Bardului de la Mirceşti — ne-am zis noi, şi în dorinţa de a confirma această presupunere am şi pornit către raionul Urziceni, unul din meleagurile nesfîrşitei cîmpii dunărene.

Dorinţa noastră, a celor care am pornit în acest raid în iarna Bărăganului, a fost de a surprinde cîteva din ipostazele acestui anotimp aşa cum arată el în 1962, într-unul din colţurile ţării noastre unde altădată venirea lui însemna groază pentru cei năpăstuiţi. Cu acelaşi entuziasm, celor cîţiva tineri ni s-a alăturat şi încercatul grafician şi caricaturist, tovarăşul Silvan, al cărui creion, după cum lesne se poate observa din portretele alăturate, nu a fost de loc amorţit de gerul Bărăganului.

La prima vedere, se părea că ne cam întrecusem cu gluma. Abia am pătruns în împărăţia Bărăganului, pe una din porţile cc se deschid printre rămăşiţele bătrînului Codru al Vlăsiei, şi ne-a şi ieşit în întîmpinare viscolul, ca o haită de lupi hămesiţi, gata să ne sfîşie într-o clipită. Da, acestea erau acele „cumplite vijelii, cutreierînd cu zgomot pustiile cîmpii"!

Dar cîmpiile care străluceau orbitor în calea noastră nu erau deloc pustii, pentru simplul motiv că se săvîrşise minunea întrezărită de marele poet:

„Mult vesel va fi cîmpul cînd vecinica-i tăcere
Va dispărea de-o dată la glasul de-nviere
Ce scoate zmeul falnic din gura lui de fer
Vestind noua răpire a focului din cer".

Cîmpul era cu adevărat vesel, şi avea de ce să fie! Nu puţine fuseseră gospodăriile colective din raion care strînseseră mii şi mii de kilograme de porumb şi grîu la hectar, nu puţini gospodarii care-şi construiseră case noi unde „dulcea ospeţie te întîmpină zîmbind", şi nu în puţine din aceste case strălucea lumina sărbătorească a becului electric, mărturie de necontestat a noii, a adevăratei răpiri a focului din cer.

Cîmpul era vesel pentru că, înainte de toate, oamenii, în această iarnă, nu „cad trişti, pe gînduri şi se apropie de foc". Iată-i, la Girbovi, în faţa sediului gospodăriei colective: stau clopot de vorbă, cu toate că seara a început să se lase şi, o dată cu ea, să se înteţească şi gerul. Parcă tot nu le vine să se deslipească de acest loc: Doar pînă adineauri, în casa aceasta, unde se adună de ani de zile, s-a ţinut adunarea de dare de seamă a gospodăriei lor colective. După bilanţul care s-a prezentat, toată lumea s-a arătat foarte mulţumită. Atunci, fiecare ar putea să plece liniştit acasă, mai ales cînd ştie că acolo îl aşteaptă cîrnaţii sfîrîind în tigaie şi vinul în pahare.

Dar cum să pleci şi să laşi nelămurită o problemă atît de importantă cum e aceea a obţinerii a 5.000 de kilograme de porumb boabe la hectar? Discuţia a devenit aprinsă şi, pentru a trage concluziile, e chemat îndată şi inginerul gospodăriei. Cercul de învăţămînt agrotehnic şi-a stabilit ad-hoc sediul în plină uliţă!

Tema discuţiei se pare că e molipsitoare, căci în acest timp şi în comuna vecină, la Grindu, tovarăşul Trimbiţasu Constantin, secretarul organizaţiei de partid, şi-a umplut bloc-notes-ul cu socoteli şi însemnări. Şi toate pentru a demonstra că se pot realiza 5.000 de kilograme porumb boabe la hectar!

Poate pentru a-i veni în ajutor, şi brigada artistică de agitaţie repetă de zor la programul în care se vorbeşte şi despre bătălia obţinerii acestei recolte. Numai aşa, colectiva poate „să rîdă ca o mireasă, cînd intră mirele-n casă", cum se spune undeva în acest program.

Şi colectiva rîde, şi zîmbetul ei e purtat pînă dincolo de hotarele ţării, de cei care i l-au cunoscut. De pildă, de acea belgiancă entuziastă care le-a trimis urările ei de bine pentru noul an pe o ingenioasă felicitare, o reproducere decupată dintr-o revistă, reprezentînd celebra „Floare a soarelui" a lui Van Gogh. Ideea de a le trimite această felicitare poate că i-a venit amintindu-şi de nesfîrşitele lanuri de floare a soarelui de la Grindu, pe care le admirase în vară.

Ora e tîrzie şi cu toate acestea nimeni nu stă la gura sobei, nici chiar bătrînul Răducanu Zaharia, care în anul trecut a citit 60 de cărţi, şi acum e foarte preocupat de recenzia pe care trebuie s-o scrie la ultima carte citită. Nu l-a rugat nimeni să facă această recenzie, dar aşa e obiceiul lui: cînd termină o carte, îşi aşterne pe hîrtie gîndurile despre ea şi apoi ii dă bibliotecarei să citească ce a scris, pentru a verifica dacă a înţeles bine cartea.

Nu s-au răsfirat pe la vetrele lor la această oră nici ţăranii din B[illegible]ăneşti. Era şi cu neputinţă de altfel să părăsească sala căminului cultural: în această seară s-a deschis ciclul de audiţii de muzică simfonică. Ajutaţi de explicaţiile tînărului profesor Constantin Crişan, filolog talentat, animator al echipei de teatru, şi uneori, ca în această seară, muzicolog, parcă înţeleg mai bine muzica lui George Enescu. Rapsodia Romînă răsună simbolic peste Bărăgan, tremurîndu-şi în văzduhul purificat al iernii acordurile asemănătoare jocurilor fetei morgane în amiezile de vară.

Niculae Stoian

ASALTUL ŢIGLEI

Am întîlnit-o pretutindeni în satele cîmpiei, pe mii de acoperişe. Uşoară şi durabilă, roşie şi ocrotitoare, ţigla de Urziceni s-a răspîndit fără odihnă în cuprinsul raionului, închipuind difuzia neîntreruptă a globulelor roşii într-un organism uriaş.

Pe arterele de comunicaţie, în sute de camioane sau căruţe înflorate de renumiţi meşteri ai locului, ţigla duce spre satele colectivizate, mai presus de valenţele utilităţii, unul din simbolurile noului, ale creaţiei.

Fie că e vorba de complexele gospodăreşti ale celor din Gîrbovi sau Malu, fie că e vorba de uliţele întregi de case noi ale celor din Bărcăneşti sau Dridu, ţigla şi cărămida de Urziceni sînt aşteptate în tot raionul. Dacă cererea de cărămidă depăşeşte puterea de fabricare a Urziceniilor, ritmul construcţiei nu stagnează. În asemenea caz, cărămida se modelează şi se arde la faţa locului: se întocmesc adevărate piramide de cărămidă galbenă, se aprinde în ele foc de rumeguş...

După o vreme, „piramidele" sînt desfăcute. Din galbene şi fărămicioase, cărămizile au devenit roşii şi dure. În ziduri, drişcuiala şi tencuiala cu mortar, apoi varul, întins cu bidineaua sau pulverizat cu vermorelul, le vor proteja de ploaie, de grindină, de zăpadă.

Rămîne însă acoperişul. Pe acoperişuri se aşeza odinioară — blazon lapidar al sărăciei — stuf. Tabla era obiect de lux. Ca, de altfel, şi ţigla. În lipsa „pămîntului" presat şi ars cu meşteşug, ţăranii îşi înveleau casele cu mănunchiuri de trestie şi aruncau peste ele pămînt crud, să nu le zmulgă vînturile aspre ale Bărăganului.

Vechea imagine a caselor-bordei, învelite cu stuf, suprapusă peste ceea ce am văzut în Bărăgan în ultimii ani, obligă condeiul să caute şi să aleagă vorbele cu exactitate. E vorba de un asalt.

Dreptunghiurile roşii, subţiri, ondulate, prevăzute cu ghinturi anume, în care se vor îmbrăţişa unul cu altul, se află în încleştare continuă cu trecutul. Au în ele o forţă magnifică, un fel de braţe de taină, ce se înfig mai întîi în vechile acoperişe putrede de stuf. Încă o încordare, şi cuşma putregăită de trestii vechi este zvîrlită cît colo. La comenzi neauzite, una după alta, foile de lut roşu se lipesc alături, în brîie succesive, pînă la cubăle, peste cubăle, pînă la căpriori.

Alteori, cînd contrastul e mai izbitor, gestul e şi mai energic. Din vechea închipuire de casă, nu mai rămîne nimic. Izbită de pămînt, se va ridica iarăşi, pe oseminte viguroase de cărămidă arsă, acoperită cu casca de lut betonizat şi ocrotitor a ţiglelor. Şi, simultan, peste gard, peste drum, pe pămîntul virgin, treaptă cu treaptă, o altă casă; care fără trecut, fără amintiri, pentru tinereţe, pentru dragoste, pentru copii bucălaţi; case luminate electric, cu mobilă furniruită, cu cărţi, cu televizoare şi radio. Case de colectivişti.

E un asalt al geometriei. Al formelor de cărămidă, de ţiglă, — de lut, devenit, prin ardere, roşu.

De pe acum, şi Grindu, şi Gîrbovi, şi Fierbinţi, şi Bărcăneşti, şi atîtea alte comune ale Bărăganului, încep să semene cu mici oraşele agricole. Fără a fi neapărat poet, nu poţi să nu iei în seamă linia nouă pe care aceste elemente simple, ţigla şi cărămida, o aduc în arhitectura locurilor. Atît una, cît şi cealaltă, se referă poate la forme, la imagini exterioare — case, şcoli, dispensare, cămine culturale, cinematografe, complexe gospodăreşti — dar, în cămaşa aceasta luminoasă, geometrică, alb-roşie, creşte încă de pe acum fiinţa satului nostru modern, aşa cum raţiunea clarvăzătoare a partidului l-a gîndit, aşa cum oamenii Bărăganului socialist îi dau viaţă.

În asaltul pentru condiţii civilizate de viaţă, muncitorii fabricii de cărămidă şi ţiglă din Urziceni sînt adevăraţi pionieri.

Nu căutaţi, în acest asalt, spectaculosul.

Operaţiunile sînt simple, precise. Mişcările oamenilor au ritmicitate şi echilibru clasic.

Uşoară, aproape ca şita, şi durabilă ca betonul, ţigla, obiectul unui meşteşug străvechi, continuă să fie operă a iscusinţei, a poeziei, a întrecerii pentru calitate.

Ţiglarii păstrează ceva din arta olarilor. Presa mecanică lăsînd prea puţin loc iniţiativei artistice, iscusinţa omului se concentrează în alt focar. Ceea ce realizează tiparul mecanic, trece cel mai exigent examen în tiparul secret al privirilor omeneşti. Finisată cu grijă, aşezată pe rame de uscare, ţigla, acum în secunda naşterii sale, aduce abia pe departe cu scutul de mai tîrziu al acoperişurilor. Fără voie, te gîndeşti la „turtele" de lut, pe care, în copilărie, după ploaie, le modelai din clisă lipicioasă şi moale, ca o cocă, pe marginea şanţului...

Poate la asta se gîndeşte şi Lupea N. Ion, responsabilul celei mai bune brigăzi de tineret de la prese. Dar numai în treacăt. Imaginea fiecărei ţigle reprezintă pentru el un mic ecran, pe care îşi revede anii.

Ani lipsiţi de bucuriile copilăriei. Anii unui fiu de muncitor care, în trei decenii de trudă la vechiul fabricant de cărămidă, a locuit într-o casă de chirpici, însalubră, întunecoasă; cărămidar care abia la bătrîneţe, cu împrumut acordat de stat şi ajutat de fecior, şi-a putut făuri o locuinţă omenească, de zid, unde să-şi petrecă în tihnă anii de pensie şi unde să-şi primească cu bucurie nepoţii.

Zîmbind amar, Lupea face o asemănare:

— Ce i-au dat lui taicămeu, odinioară, anii de trudă — şi ce mi-au dat mie anii tinereţii? Faţă în faţă, rezultatele ar fi ca două case: una mică, posomorîtă, de paiantă; alta, înaltă, luminoasă, de zid.

Împreună cu soţia, care lucrează tot în fabrică, feciorul cărămidarului cîştigă tot ce-i trebuie ca să aibă casă îmbelşugată şi să asigure celor doi băieţaşi ai săi o copilărie lipsită de griji.

Brigada pe care o conduce se remarcă prin tinereţe, spirit colectiv, putere de muncă. Miu Maria, Dumitrache Elena, Andronic Stana, împreună cu întreaga echipă, sînt coautoarele iscusite a sute şi mii de acoperişuri din Bărăgan. Lîngă ele, trebuie amintiţi neapărat „uscătorii" lui Marin Niculae sau „fochiştii" lui Alvai Poly, — toţi cei care, de la scoaterea lutului dintr-o clisură de peste Ialomiţa, pînă cînd ţigla iese din cuptor şi e încărcată în vagoane sau camioane, contribuie direct şi cu însufleţire la geneza noii arhitecturi rustice a Bărăganului.

Acum, în plină iarnă, în sala preselor, la uscătorie, la cuptoare, stăpîneşte o aromă dulce, de pămînt umed şi cald, primăvăratic. În acest „martie" de interior, căldura se pregăteşte — clipă cu clipă — pentru o largă expansiune în cîmp. În ianuarie viitor, îmbătrînite cu încă un an, vîntoasele Bărăganului se vor izbi înciudate şi se vor împletici neputincioase în alte mii şi mii de scuturi zvelte, alb-roşii, ocrotitoare, — pe care oamenii cîmpiei şi le vor fi ridicat, fără preget, din ţiglele şi cărămizile făurite aici, în această oază a căldurii, împînzită cu aburul aromat al clisei de Ialomiţa.

Mihai Negulescu

PEISAJ CU DROPII

Şi eu am fost în Bărăgan!

M-a ameţit şi pe mine întîndrarea lui năucă cu cernoziom brun contrastînd cu zilele aurii de toamnă, m-au încercat cu arcuşul lor vînturile şuierătoare care fluturau holdele primăverii ca pe nişte interminabile flamuri verzui, m-au încărcat cu senzaţia belşugului şi a tihnei nopţile mari cu cer jos şi larg, prin a cărui neagră transparenţă se văd stelele cît nişte pui de aur.

Da, am cunoscut Bărăganul din toate cele patru vînturi şi în toate cele patru anotimpuri, şi totuşi nu am îndrăznit s-o afirm pînă astăzi.

Pentru că nu văzusem dropiile.

Mi le închipuiam: greoaie şi agere, cenuşii şi pline de splendoare. Bănuiam ochii lor vioi şi linia lor masivă, mustăţile de motan răsfăţat şi veşnica nervozitate atentă, gîtul de acvilă, picioarele de păun şi trupul de oaie. Îmi închipuiam această fascinantă ciudăţenie, dar n-o văzusem. Şi ea îmi lipsea.

Şi iată că acum le-am văzut.

Am crezut că sînt o turmă de oi a căror blană desena ghemotoace seine printre valurile nesfîrşitei mări de zăpadă. Am crezut apoi că sînt lupi ameţiţi de dansul nebun al viscolului, care-au depus armele — colţii adică — pe labele degerate. Am crezut, la urmă, că sînt o îngrămădire de ciulini opriţi pe loc de înfruntarea dintre vînturi.

Dar, deodată, au ridicat capetele. Capetele lor rotunde, cu ciocuri scurte, cu mustăţi ţepoase, cu ochi dilataţi într-o privire ageră, gata de reflexe prompte.

Şi atunci, pe neprihănirea albă a Bărăganului încotoşmănat în zăpezi, am văzut dropiile.

Şi totuşi, nu m-au mai impresionat aşa cum mă aşteptam.

Nu pentru că erau altfel, nu pentru că erau altceva.

Erau exact cum mi le închipuisem, erau acelea pe care mi le închipuisem şi sfruntau cu stoicism iarna.

Noi, însă, veneam de la gospodarii din Grindu şi Gîrbovi. Vedeam dropiile, înfrumuseţînd întinsul iernii, dar ne aminteam de oamenii aceştia care, în plin cîmp, unde nu era nici sămînţă de legume, au forat fîntîni, au irigat zeci de hectare, şi au devenit unii dintre principalii furnizori ai fabricilor de conserve. Înaintam tiptil spre cîrdul lor, dar ne suna încă în urechi povestea acestor locuri pentru care păsunea era o problemă şi unde astăzi, datorită porumbului-siloz, cresc unele dintre cele mai mîndre cirezi din raion. Pindeam începutul de agitaţie al păsărilor, dar revedeam în minte figurile celor care au construit cu şaptezeci şi patru de mii de lei un grajd pentru care devizul alocase o sută şaizeci de mii.

Şi cîte imagini încă, nu se suprapuneau peisajului pe care îl căutasem atîta! Figura unui tînăr mulgător, care ne-a vorbit despre psihologia animalului; o tînără zootehnistă care acum doi ani era criticată în consfătuirile raionale, iar de curînd a fost invitată la tribuna Consfătuirii pe ţară să vorbească despre experienţa pe care a căpătat-o, realizînd în timp record un sector zootehnic fruntaş; microbuzul pe care l-a cumpărat gospodăria; şi altele, şi altele...

Ele reveneau, pregnante, din ce în ce mai pregnante în amintirea noastră, împletindu-se cu cea a dropiilor, a peisajului de Bărăgan în cele patru anotimpuri.

Aşa că, am simţit nevoia să mă plec dinaintea mult doritelor mele dropii, să le mulţumesc pentru faptul că mi-au întregit viziunea asupra Bărăganului şi să le cer iertare dacă nu m-au mai putut impresiona atît de mult.

Mă tem de un lucru: să nu ajungă să se piardă printre cele şase sute de păsări pe care le va avea la primăvară fiecare sută de hectare a Bărăganului.

Corneliu Leu

BURCEA PAUL
preşedinte G.A.C. com. Sf. Gheorghe

LUPEA N. ION
muncitor ţiglar. Urziceni

NEACŞU SANDA
bibliotecară, com. Dridu

ONOIU AUREL
tractorist, Urziceni

STATE ŞTEFAN
colectivist, satul Brosteni

CA STRĂLUCIREA AURULUI

Ce înfrumusețează actul tehnic, administrativ, sau orice ?

Iată la ce te gîndești cunoscîndu-l pe inginerul-șef al fabricii de mașini unelte „Înfrățirea" din Oradea. Și ascultîndu-i vocea vibrantă, convingătoare, și urmărindu-i ochii vioi, mobili, pătrunzători care te fac să capeți certitudinea că le e de ajuns o privire pentru a înțelege tot, și urmărindu-i mîinile cum scot țigara, cum o aprind, cum mînuiesc rigla de calcul, cum aleg din maldărul de obiecte necesare lucrului său exact ceea ce le trebuie, cum știu să facă în fiecare secundă ceea ce e logic și natural, și cum mîinile acestea subliniază expresiv fiecare cuvînt, și cum cuvîntul este expresia concentrată a unei gîndiri efervescente, e cu neputință să nu-ți spui că ceea ce înfrumusețează actul tehnic, administrativ sau orice, este pasiunea, sinceritatea cu care este făcut.

E o sarcină grea pentru reporter să retransmită frumusețea viitorului mod de a munci al constructorilor de mașini-unelte din Oradea, în noile spații de lucru pe care le iau în primire acum, la începutul anului 1962, așa cum i-a fost transmisă lui de către inginerul-șef.

Ora asfaltului

Am surprins fabrica într-un moment important al istoriei sale. Din punctul de vedere al construcției ea trăia ora asfaltului. E grozav să stai pe o movilă de pămînt care va fi ridicată peste o jumătate de oră de o basculantă și să aspiri mirosul bitumului topit ce se așterne pe alei atunci croite, la o margine de vechi oraș ardelenesc. Sau să străbați strada Petre Ispirescu, sau St. O. Iosif — fabrica se ridică în cartierul scriitorilor — străzi pavate cu piatră de rîu, patinate de vreme, și să vezi, deasupra gardului care împrejmuiește vasta curte a fabricii, fumul topitoarelor. E grozav, pentru că asfaltul are ceva sărbătoresc, de inaugurare. Ora asfaltului, ultima oră a construcției, dădea emoții.

Mutarea sălii de mașini și reorganizarea întregului spațiu clădit aveau să aducă mari schimbări în viața oamenilor. Nu era o mutare oarecare. Începînd din anul 1965, prin înaltele uși ale sălii de montaj vor ieși 4000 de mașini anual. Dacă socotim că numai un tip de mașină e compusă din aproximativ 1200 de piese, înseamnă că anual se vor fabrica aproape cinci milioane de piese, unele cîntărind peste o tonă, altele cîteva grame. Dar pe ansamblul fabricii e vorba de aproape 4000 de repere, ca să ne păstrăm în limbajul inginerului-șef, deci se ajunge la o cifră uluitoare. O asemenea mișcare gigantică de obiecte prelucrate cere la rîndul ei construirea unei mașini... organizatorice desăvîrșite. Asta aduce cu organizarea conștientă a unei societăți. Și probabil că de aici se trage noțiunea de producție pe „familii" de piese și nu pe „grupe" de piese, ca pînă acum. Este un salt spre o „civilizație" superioară.

Asta încă nu spune nimic necunoscătorilor. Nu e decît titlul „piesei". Să tragem deci cortina și să înfățișăm scena largă pe care apare fabrica, așa cum a fost pînă acum. Construcțiile noi se detașează în înălțime, întindere, în linii arhitectonice, de clădirile existente, ca niște blocuri-turn într-un cartier de case mărunte. În aceste „case mărunte", timp de 12 ani, de cînd a luat ființă fabrica, s-au produs numeroase serii de shapinguri, freze, mașini de găurit, s-au format peste o mie de muncitori.

„Oameni universali", cum îi numește directorul adjunct, inginerul Duțu. Înțelegînd, prin asta, oameni cu o pregătire tehnică multiplă, oameni care cunosc nu numai lungul nasului pieselor la care lucrează, ci și sensul acestor piese în ansamblul tipurilor de mașini fabricate de ei, strungari care știu să lucreze și la o raboteză, frezori care știu să lucreze și la o mașină de rectificat.

Ca întotdeauna, esențialul sînt oamenii și, ca întotdeauna, în oameni se oglindește totul. Așa încît, acum, apar pe scenă oamenii aceștia „universali", a căror pregătire exprimă principiul lucrului pe grupe de piese. Succesele lor, în decursul celor 12 ani de cînd funcționează fabrica, au dat naștere unor cerințe din ce în ce mai mari de mașini-unelte marca „Înfrățirea". Marca „Înfrățirea" este recunoscută și peste hotare.

Aceasta înseamnă că nu se trece peste nici un amănunt recunoscut pe plan mondial ca un dat necesar al unei mașini de înalt nivel tehnic. Și peste nici un amănunt de acest fel nu se trece. Astfel se explică de ce, acolo unde au plecat în lume multe serii de mașini, întîlnești desene și repere care poartă

Seria „Zero"

Știți ce înseamnă seria „Zero?" Să vă spună tovarășul Kostelnic, șeful sectorului mecanica prelucrătoare, și strungarul Milotay Ludovic cît suflet i-a costat pînă au pus la punct dispozitivul de strunjire a capului divizor al unei freze seria „Zero". Azi, cînd Milotay strunjește peste 50 de bucăți pe lună, în loc de 15, Kostelnic spune rîzînd :

— Nu mai are nevi cum a avut la început.

Care era cauza „nervilor" lui Milotay ?

— Eu sînt tînăr, explică Milotay, calm acum, nu lucrez în regie, n-am 45 de ani (pentru el a avea 45 de ani înseamnă a fi bătrîn), lucram încet ca să-mi iasă bine și abia nu-mi ieșea și tot corectam dispozitivul. La vechiul model mă jucam. Eram înnebunit. De ce să mi se întîmple mie asta ?

Seria „Zero" venise în conflict cu conștiința de comunist a lui Milotay. „Ceda" greu secretele.

— Nu-i intrase încă în sînge, rîde Kostelnic de el.

O frază obișnuită ? Am auzit-o de cîteva ori : de la tovarășul Hajdu, secretarul comitetului de partid, de la tovarășul Nagy, inginerul-șef, de la tovarășul Duțu, directorul adjunct. Aceasta înseamnă seria „Zero" : intrarea în sînge. E pasiunea pentru nou, contopirea deplină a ambiției personale cu interesele generale : noi trebuie să învingem nu oricum și nu oricînd, ci foarte bine și foarte repede, și cînd ni se pune ceva în cale, sîngele nostru se răzvrătește. Calmul de azi al lui Milotay încă nu e desăvîrșit. Cu toate acestea noul i-a intrat în sînge.

— Dar ce se întîmpla cu capul divizor executat de Milotay ! exclamă inginerul-șef. Devenea o piesă care se plimba. De ce ? Pentru că lucram pe principiul grupelor de piese și nu pe principiul familiilor de piese, al cercului închis.

Capul divizor mai suferă și alte operații : găurire, frezare, rectificare. Din mîna lui Milotay, cel care a luptat cu sine atît de greu să-i intre în sînge seria „Zero", piesa trece la magazia intermediară. Priviți-o ! Stă ! Stînd, parcă se răcește. Entuziasmul, îndîrjirea, nervii ce s-au investit în ea se risipesc, se exfoliază ca un bulgăre de carbid lăsat afară sub acțiunea umezelii din atmosferă. Abia după șase ceasuri, sau după două zile, cînd îi vine rîndul, în urma unei dispoziții a planificatorului de sector, o mînă o apucă din raft și piesa reintră în circuit. Apoi iar revine la magazia intermediară, încărcată ca un acumulator cu o nouă energie umană, cu sentimente și ambiții, cu pasiuni și idealuri, iar stă, iar se răcește, iar se descarcă de prețioasa sa investiție de muncă vie, pînă cînd din nou o mînă o ia din raft și-o aduce la următoarea operație. (Unele piese suferă cîte 10—18 operații).

Gata ! par să spună noile construcții, a căror estetică exprimă nu doar frumosul în sine, ci concepțiile cele mai moderne de organizare a locului de muncă. Pînă cînd s-au călit cadrele, pînă cînd oamenii au învins cu pasiunea, tinerețea și entuziasmul lor lipsa unei tradiții în construcția de mașini, pînă cînd marca „Înfrățirea" s-a impus ca o marcă de prestigiu, toate acestea au fost necesare. Acum și-au trăit traiul. Gata ! Să respectăm suferințele lui Milotay, suferințele lui pozitive, ambiția lui de a trăi în interiorul timpului.

Ce se va întîmpla de acum înainte cu capul divizor, după ce va ieși de la prima operație din mîna lui Milotay ? Va intra imediat în mașina următoare și așa mai departe. Nu se va mai „plimba", va „circula" din mașină în mașină. Inginerul-șef, care a studiat în Uniunea Sovietică, explică lucrurile cu un singur cuvînt, un termen tehnic rusesc :

— „Zamknutii". În cerc închis.

Pare simplu, nu-i așa ? Totul e atît de logic, încît chiar te miri că din asta se mai poate face o problemă. Și pare doar o problemă tehnică, de organizare.

— Ei, bine ! E, întîi și întîi, o problemă de oameni, o înfruntare de concepții, de obiceiuri, de calificare și recalificare, de înțelegere și neînțelegere, de încăpățînare și frică de răspundere, în încredere și neîncredere, de orgoliu — toate pasiunile omenești intră în joc. Cel mai greu lucru într-o situație istorică este să știi de unde să începi. De la oameni desigur, dar care anume latură omenească intră întîi în joc ? Gîndirea, convingerea întemeiată pe rațiune și logică. Deci întîi și întîi am lămurit...

Inginerul-șef ridică îndexul și-l fixează în aer cu o zvicnitură scurtă, decis, clar, drept, ca un catarg sau un coș de fabrică :

— PRINCIPIUL !

S-ar spune că cel mai simplu lucru este să lămurești principiul lui „zamknutii" inginerilor, cadrelor tehnice superioare. Teoretic, aceștia și l-au însușit, s-au și entuziasmat pentru el. Și iată că numai entuziasmul nu ajunge, că trebuie o *profundă convingere* pentru a determina schimbarea vieții într-o uzină întreagă.

Iată acum tabloul doi al scenei :

S-a întîmplat că în după amiaza aceea inginerul șef

CE E NOU ÎN PATRIA NOASTRĂ

fost ocupat pînă la nouă seara cu alte probleme. Fuseseră convocați maiștrii și tehnicienii să li se lămurească PRINCIPIUL. I-a ținut locul inginerul-șef adjunct. Discuțiile au fost foarte aprinse, iar la 9 seara, cînd inginerul-șef a sosit, adjunctul său a ieșit din ședință, transpirat și deznădăjduit, și în timp ce înăuntru discuțiile continuau cu aceeași ardoare, i-a mărturisit cam jenat că nu vede posibilitatea aplicării PRINCIPIULUI la ei în fabrică. Inginerul-șef s-a luat cu mîinile de cap :

— Dar n-ai fost de acord cînd am discutat în conducere ?

— Ba da, dar acum m-am convins că nu se poate.

— Cum te-ai convins ?

Adjunctul a înșirat un număr de argumente serioase. Unul dintre ele era acesta : în actuala organizare, maiștrii sînt profilați pe specialități : maiștrii strungari răspund de o secție de strunguri, de exemplu. În viitoarea organizare, secțiile vor fi complexe, vor avea toate mașinile necesare prelucrării unei „familii" de piese. Cum va repartiza și urmări calitatea lucrului la o freză universală, dacă el nu e specialist în freze ? O problemă reală, deosebit de importantă. (În realitate tocmai caracterul de „oameni universali" de care vorbeam înainte o va rezolva).

— Va să zică, în loc să-i convingi dumneata pe maiștri și tehnicieni de avantajele lui „zamknutii", te-au convins ei pe dumneata de avantajele excursiilor de piese !

Ceea ce părea simplu și logic se izbea de ceva mai complicat și mai delicat decît calificarea propriu zisă, se izbea de rezistența obiceiurilor, de lipsa de curaj a unora, de rutină și, desigur, în primul rînd, de insuficienta convingere a inginerului-șef adjunct însuși.

Ușa s-a deschis larg și inginerul-șef, cu obrazul lui ca o flacără, cu pasiunea lui, cu adînca lui convingere că PRINCIPIUL e bun și merită să lupte pentru el, a început să vorbească și să demonstreze. Probabil că ceea ce a simțit reporterul au simțit și maiștrii și tehnicienii adunați acolo ; sinceritatea țîșnită din cunoașterea adîncă a lucrurilor a cucerit. Ceeace nu obținuse adjunctul său de la ora 3 la ora 9, a obținut el de la 9 la 11 seara : adeziunea entuziastă a tuturor. Și a inginerului-șef adjunct, care avusese o clipă de slăbiciune, omenească, de înțeles, transformată de această pățanie într-un motiv de meditare din care-și va trage puteri în viitor.

Adevăratele mantale de ploaie

Dați-mi voie să deschid pentru dumneavastră această ușă înaltă de șase metri, construită din oțel subțire. Dincolo de ea nu e — cum s-ar putea crede — o sală unde se prezintă moda, deși ceea ce se vede sînt într-adevăr mantale de ploaie din material plastic colorat, verde, albastru, alb. Cam înalte aceste „domnișoare" care le poartă și cam țepene, cu toate manechinele neînsuflețite. Apropiați-vă mai mult și veți descoperi prin transparența mantalelor linia suplă a unor mașini de o mare frumusețe și eleganță. E totuși o sală a modei : a modei de mașini-unelte, creații românești, marca „Înfrățirea". Acum întoarceți-vă cu 180 de grade și veți întîlni ochii de tuș ai lui Martin Gheorghe. Puteți să-i spuneți : „La mulți ani". A împlinit 18 de curînd. A fost unul dintre eroii sărbătorii majoratului.

Față în față cu „domnișoarele" gătite pentru călătorie, se află bancurile de montaj. Ne găsim în sala nouă de montaj.

Lumină, lumină, de peste tot lumină. Pereți înalți și albi. Și liniște. Șurubelnițele și cheile aproape nu se aud cînd ating piesele de metal care sclipesc în lumină cu reflexe de briliante. Totul e grațios ca pe masa de lucru a unui giuvaergiu.

Nu, frumusețea și eleganța mașinilor nu sînt făcute să ia ochii. Ele ascund marele secret al calității acestor mașini, al comportării lor mulțumitoare în diferite zone climatice, al rezistenței de pildă la musonii ploioși ai Indiei. Ecoul prelung al vînturilor pornite de pe Oceanul Pacific și Indian se aude pînă-n halele fabricii și ecoul acesta determină frumusețea deosebită a pieselor pe care le pune acum la locul lor Martin Gheorghe, sclipirea lor surprinzătoare pentru a rezista la umiditatea excesivă, fiecare articulație din anatomia mașinii e acoperită cu un strat de crom. Turnătoria a dat alcătuirii ei generale o fontă astfel înzestrată încît să rămînă indiferentă la schimbările mari de temperatură. Vopseaua, de culoarea cerului, lucește ca sticla sau gheața, protejînd metalul sub un strat cu desăvîrșire insensibil la ploile din regiunile muntoase sau la capriciile Oceanului Indian. Acestea sînt adevăratele **mantale de ploaie** ale mașinilor. Cele de plastic le ocrotesc numai de praf și învelesc sala de montaj și ochii băieților.

Iată, așa înfruntăm noi teribilele forțe ale naturii : dînd pieselor un plus de strălucire. Nu o strălucire de suprafață, ci o strălucire reală, autentică, de fond, care răzbate din străfundurile construcției ca strălucirea aurului din însăși materia sa.

H. Rohan

Creație

Știrea că pentru prima oară construim la Reșița, cu puterile noastre, două furnale de mare capacitate și de înalt nivel tehnic, a dat o nouă strălucire unui adevăr definitiv cîștigat. De aproape 17 ani trăim marea înaintare a revoluției socialiste și în fiecare zi din calendarul nostru revoluționar producem dovada istorică indiscutabilă a aptitudinii pentru marea industrie. Tot ce era presimțire și făgăduială în infinita varietate a meșteșugurilor tradiționale, în structura și vigoarea eposului nostru popular, în eleganța pridvorului brîncovenesc, în ritmul desenului și în culoarea vioaie a covorului românesc, a căpătat astăzi o supremă împlinire. Vulcan a încetat să mai fie un fierar de sat ; inventarul industrial nu mai începe de la morile de apă. Meșteșugurile cunosc o prefacere totală și ireversibilă. Plugarul devine tractorist ; zidarul, un făuritor de piese prefabricate ; cojocarul un industriaș pe bandă rulantă ; căruțașul, un șofer ; potcovarul, un furnalist. Ciocanul și barosul au crescut la proporțiile pumnului pneumatic ; spărgătorul de nuci s-a făcut concasor ; lopata a devenit excavator ; cobilița a ajuns macara. Poate că nu-i departe ziua cînd Diesel-ul va detrona definitiv animalul de tracțiune ; calul va fi crescut de dragul unui sport superb. Efortul de creație a atins toate domeniile.

Efortul de creație vizează omul însuși, în toate manifestările lui. În oierul care își purta contabilitatea pe răboj își aștepta de o mie de ani sorocul dresorul savant al unei mașini electronice. Ne plăcea că ne-am născut poeți și nu băgam de seamă că sîntem gata a deveni eminenți oameni de știință. Cărturăream din veac în veac prin singuratecе mănăstiri și habar nu aveam ce constructori genialI așteaptă în noi evul cetăților industriale și epoca revoluțiilor socialiste.

Reșița e un oraș destul de mare ; dar adevărata semnificație a prezenței sale se înscrie în cerul patriei cu coșurile imense ale marelui Combinat Metalurgic. În vechea așezare cu clădiri modeste, ferestrele sînt dublate, pe fiecare aripă, cu străvechi jaluzele de lemn care filtrează parcă încă o dată, pentru fiece casă, lumina aceasta potolită pe care dealurile înconjurătoare și un cer nestatornic o potrivesc pentru întregul oraș ; culorile dominante sînt verdele închis și roșul cărămiziu, foarte apropiat de brun, comandate, se vede, de rațiuni utilitare îndelung verificate ; acoperișurile cu țiglă sînt cenușii, bisericile funingînoase și posomorîte. Dar trebuie să vezi noile construcții din lunca Pomostului, cu linia lor modernă, cu belșugul de sticlă care colectează din toate punctele cardinale lumina soarelui, pentru ca să realizezi ceva din viitorul urbanistic al orașului ; trebuie să vezi șantierul noilor furnale pentru ca să-ți poți completa, cu o imagine fermă, tabloul dezvoltării industriale a regiunii. Dacă la un capăt al orașului, în apropierea gării, noua casă de cultură apare ca o prefigurare minunată, la celălalt capăt al orașului, furnalul monumental pare începutul împlinirii ei.

Semnul cel mai memorabil, menit parcă să fixeze tîlcul adînc al marelui efort de construcție, e imensa macara de montaj. Ancorată în cinci străzi cu otgoane metalice, macaraua pare de departe pivotul întregului șantier, axul unui imens carusel. Cu otgonul ei trasează pe deasupra orașului linia unui cort aerian, proporțiile unei piramide eterate. Iluzie ! Nici un războinic nu-și poruncește cortul, nici un zeu nu-și așteaptă altarul. Adevăratul erou al șantierului e Furnalul.

Macaraua nu-i decît un accesoriu ; demontabilă oricînd și devotată oricui, ea opune furnalului înalt, masiv și stabil, doar grația ei unică și destinul ei rătăcitor. Căci e destinul ei să-și sfîrșească întotdeauna misiunea acolo unde o instalație este gata să și-o înceapă pe a ei.

Văzută dintr-o parte, macaraua pare un arc. Cînd brațul e la orizontal ai zice că e o săgeată. În repaos, funiile metalice, lungite pe toată înălțimea celor 85 de metri, par strunele unei viori fabuloase. Subțire, elegantă, are totuși o aparență fragilă ; dar fragilitatea asta ascunde o putere de ridicare de 40 de tone.

Mai toate piesele grele au fost ridicate cu această macara. Niște imense conducte, bifurcate în maniera unui pantalon, îmi dau o idee despre ceea ce trebuie să însemne manevrarea citorva zeci de tone de metal pe o verticală de 80 de metri. Dacă operația cea mai dramatică este, cu siguranță, ridicarea propriu-zisă, cea mai importantă trebuie să fie, fără îndoială, pregătirea ei. Studiul împrejurărilor, organizarea, disciplina, comanda unică sînt condiții indispensabile oricărei asamblări reușite. Constituită din două piese mari, fiecare cîntărind cîteva zeci de tone, conducta pantalon a fost ridicată în două etape, montată cu grijă, sudată pe loc. E ceva războinic în caracteristica acestor operațiuni : o dată începute, impun obligația de a fi duse pînă la capăt. Farmecul creației își are aici secretele și strategia lui.

Un muncitor care din groapa unei fundații m-a surprins cu capul pe spate, cîntărind masa enormă a furnalului — îmi spune gînditor cu aerul acela familiar pe care îl au citeodată oamenii care nu se cunosc :

— Și cînd te gîndești că în Cosmos toate astea nu cîntăresc nici cît foița țigării mele !

Îl privesc uluit. Am impresia că, apreciind cantitatea colosală de energie, cheltuită pentru a ridica și monta fiecare piesă a mastodontului, omul a gîndit ideea teribilă, demnă poate de un profan, sau de un profet, că dacă am putea găsi mijlocul de a reproduce, aici pe pămînt, toate condițiile fenomenului de imponderabilitate, atunci posibilitatea de a monta mari ansambluri metalice ar fi cu adevărat fantastică. Piese de mii de tone ar putea fi urnite, manevrate, montate, fără nici un efort real. Încerc să-mi imaginez toate aceste uriașe cetăți de oțel și de piatră de dimensiunile unui oraș, pierzîndu-și deodată greutatea, putînd fi ridicate cu un singur deget, remorcate de un singur fluture, fixate pur și simplu în cer la nivelul Ceahlăului sau al Everestului, unde, neputincioase să cadă, ar aștepta cuminți o operație de asamblare care să dea de astă dată întregului dimensiunea și greutatea unui ținut cît tot Banatul... Evident, ideea este utopică. Dar, în definitiv, în știință multe ipoteze au inițial farmecul poeziei. Și apoi important nu e dacă ideea acestui muncitor va fi vreodată realizată sau ba ; important e că în epoca noastră, și pe acest punct geografic original care este Romînia, ea atestă prezența unui spirit efervescent, al unei formidabile năzuințe la creație.

Mințile acestea, fascinate de vraja matematicii și de puterea științei, le regăsesc pretutindeni : biblioteca orașului, cu pereții căptușiți de cărți, e foarte solicitată ; la doi pași de sediul Comitetului orășenesc de partid zărești, într-o clădire modestă, elevii unei școli serale, muncitori studioși ; pe o stradă alăturată, o școală medie și teatrul de stat par să-și împartă, dimineața și seara, din indemnul creator al aceluiași Jupiter reșițean de fier și de foc, cinstea de a participa la crearea unei lumi mai bune și a unui om mai frumos.

Alexandru Sever

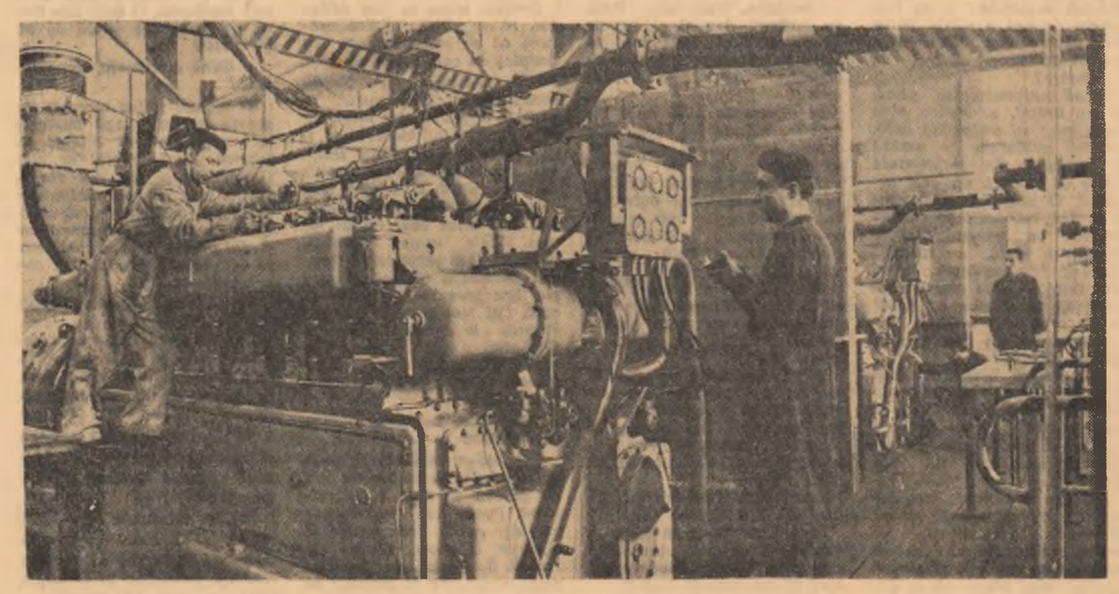

Secvență reșițeană

Ion Horea

Din cîmpia Ardealului

În acel început de decemvrie,
pămînturile arate
erau negre și uniforme
ca dosul unei oglinzi
din apele căreia în adînc se stingeau
luceferii nopții.
Oamenii săpau dealurile pentru vie,
pentru butașii aduși de prin partea Aiudului.
În felul acesta,
ca un pește miraculos,
cercul soarelui va trece din arac în arac
peste aceste dealuri, legîndu-le,
în valuri de vin, amintind de Marea Sarmatică.

Și ce libere gîndurile, de la om la om,
în lucrul comun pe hotar
și-n așteptarea zăpezii !

Dinspre Mureș au venit ciorile,
pilcuri, pilcuri, s-au rotit peste sat
și-au trecut mai departe,
multe, cum n-au mai văzut oamenii poate
din vremea războiului.

Peste noapte, zăpadă
și liniște multă,
și-apoi nopțile limpezi în care-auzeai
cum se sparg de zăpezi luminile stelelor.

Am adus în oraș,
nu puteam să n-aduc,
liniștea cîmpului,
și-o alătur acum străzilor albe
și-o adaug antenelor neclintite-n văzduh
prin care trec toate cîntările lumii.

Am dreptul

Vreau să fiu aerul vostru,
să mă respirați,
frunzele pomilor să-mi limpezească sîngele
și să plutesc albastru în infinit.

Crengile înflorite să le clatin,
în jocul ierburilor să mă pierd,
să clocotească dalta mea nevăzută
crestele munților.

Inima mea, pămîntul,
din lacrima mea
să clipească-n amurg
liniștea stelelor.

Să fiu ritmul,
șoapta, oftatul,
în umerii mei să se reazime
navele cosmice.

Aer să fiu, suflarea voastră,
fără de care
eu însumi
n-aș putea fi.

Damian Ureche

Coordonatele timpului meu

Împletesc cînturi albe din menire și crez,
Azi, în albia lumii sînt un fluviu și eu -
Care cu sete, cu nepotolire, urmez
Coordonatele timpului meu !

Spre-aceleași limanuri mi-e curgerea geamănă,
Din culoare de munte, oceane mă cer,
De-aceea clocotul meu se aseamănă
Cu-al Dunării la Porțile de Fier.

Necunoscuta din tren

Necunoscuta din trenul din zori
Poate elevă, poate studentă era.
Ochii ei clipeau întrebări uneori
La care privirea mea răspundea.

Cerul începea să se destunece.
Ochii ei voiau dincolo de mine să vadă.
Și caietul era gata să-i lunece
Din mîini, peste genunchii de zăpadă.

Roțile legănau zarea-n refren ;
Locomotiva șuiera prin inima mea.
Necunoscuta, necunoscuta din tren
Poate studentă, poate poetă era...

DINTRE SUTE DE CATARGE...

POȘTA REDACȚIEI

Andrei Permuter: Poeziile trimise sînt rodul unei efervescențe lirice în care distingem certe promisiuni: „Mă rotunjesc și mă confund în sunetul / Ce se prăvale fără de răgaz // Din sfîrîitul tubului încins / Sudat orizontal peste Bicaz". Dăm un singur exemplu, deși se mai găsesc destule altele. Această „Arderе", cum se și intitulează versurile, are o mare doză de autenticitate poetică, dar și impurități. Ceea ce iese în evidență este tendința de a utiliza formule cam grandiloc-vente. Unele au la bază o imagine acceptabilă, deși exagerată („M-agăț de suportul lichid al furtunii / Și trag după mine pămîntul"), altele sînt însă pur și simplu o rostogolire de vorbe „mari" dar în fond inexpresive („Zvîrlit ca un bezmetic / În spații de-ntuneric, de haos și făină / Arunc mantaua pămînteană / Și isc spirale de lumină"). Este prea mult vuiet verbal, acoperind intențiile poetice și denaturîndu-le: „Note străine din game major // Și-aprind electrozii. / Măciuca sunetului cald / Desface cu fior explozii". Sînt aici înghesuite noțiuni disparate și rezultatul este o încordare în gol. D-ta, după cum se vede din primul exemplu, ai capacitatea de a exprima „arderile" și fără să faci apel la un vocabular zgomotos. Așteptăm cu interes noi lucrări. (N-am înțeles rostul tonului polemic din scrisoare, mai ales că ne scrii pentru prima oară).

Eftimie Irodeanu: Îndemnul de a așterne pe hîrtie anume sentimente este foarte firesc. D-ta, însă, ai socotit că „haina de poezie", cum o numești, este o așezare aproximativă a cuvintelor sub forma strofelor. Această formă, bănuit poetică, te-a împins să vorbești o limbă ciudată, pe care sîntem siguri că n-o întrebuințezi în viața de toate zilele: „Prin șanțuri și stăvilare abund, / Potop de ape în rîuri ce inund, / Pămîntul care mustește și dă ferice / Bogata sevă valurilor de spice". Este adevărat că poezia are un limbaj al ei, dar acesta nu este inventat, ci bazat tocmai pe tezaurul limbii vorbite.

Anca Gheorghe: Da, se simte un progres, față de versurile mai vechi. Trebuie să se simtă, însă, mult mai puternică, poezia zilelor noastre. D-ta ești tînăr, și tinerețea este entuziastă și îndrăzneață. Lasă, deci, „frunzele moarte"... Am reținut o poezie.

Irina Talpoș: Deocamdată, sînt revărsări de idei și imagini, fără un discernămînt poetic, interesante doar ca intenție: „Privește / pruncul ce-ți zîmbește / strînge-i mîna și dă-i / cheile de la porțile / orașelor / cheia / de la poarta văii, / frumusețea țării", etc. Versurile par a fi scrise la primul condei și, deci, conțin multe locuri comune: „Spune-i / că-n locul noroaielor / în locul cocioabelor / sînt schele și flori. / Arată-i geana munților, / răsăritul soarelui" etc. Aceste elemente brute sînt cu atît mai nepotrivite cu cît este vorba de „pruncul ce-ți zîmbește". D-ta spui: „în privire îmi tresare noul". Dar acest nou este văzut de milioane de oameni, și poetul trebuie să descopere imaginea care-l pune în valoare într-un mod neașteptat. Oașul își așteaptă cu nerăbdare poetul.

Ion D. Scorei: Tot ceea ce susții d-ta în „Pe malul Jiului" este perfect adevărat. Dar poezia convinge prin mijloacele ei specifice, și anume, în primul rînd prin imagini. Încercînd, însă, prezentarea naturii, d-ta ne spui că „malurile formează feerii", că iarba este „mătăsoasă", că fostul clăcaș „pe maluri doinește din liră". Cam la atîta se reduce tot arsenalul figurilor de stil. O imagine generală nu există, din păcate, încît nu putem vorbi deocamdată nici de reușită nici de nereușită. Ai nevoie de lecturi substanțiale din poezia nouă.

T. Andronic: Oarecare cursivitate a versului, dar temele sînt sau minore, sau neclare. De exemplu, catrenul „Mustrări": „Prea timpuriu căzut-ai săgetat / Ca vulturul rănit la primu-i zbor. / De te căiești, nu rănile te dor. / Te doare timpul luptei, neluptat". Din moment ce „vulturul" este doar „rănit", durerea este temporară. „Căirea" înseamnă însă recunoașterea unei acțiuni eronate, și deci „timpul luptei" se referă la trecut. Dar atunci de ce sentimentul de regret „prea timpuriu căzut-ai..."? Totul este neclar, în afară de sclipirea versului ultim, „te doare timpul luptei, neluptat", care însă nu este justificat de precedentele.

Gh. Dumitrescu: Întreprinderea de a scrie o „Comedie umană" în versuri este evident mult prea riscantă, mai ales cînd debutează cu un asemenea distih: „Trăiam cîndva o lume de mizerii: // încîlcituri de fapte — intemperii". După cîte înțelegem, în poem se dezbat două probleme. Prima, aceea a poeziei, se rezolvă după o dispută destul de rapidă în felul următor: „Vers clasic, liber, alb, fie ce-o fi / Condiția: să iasă poezii!". Cea de a doua, mai dificilă, se rezolvă pentru fiecare dintre cei doi eroi altfel. Pozițiile sînt ireconciliabile. Ea: „Tu ai o altă lume, la aleasă... / Eu am bărbat. Și nu-s nici prea frumoasă! / Încerci! Zadarnic forțele ți-aduni / În încordarea fălcilor și-n pumni. / ...Eu sincer te-am iubit. Ca pe un frate // Și astăzi te iubesc — dar mai departe / Nu pot. Bărbatul meu e bun, / Pe cîtă vreme tu ai fost nebun / Și n-am încredere că altfel o să fii. / Tu ești romantic. Scrii și poezii. / Vorbești ca-n filme și te porți la fel, / Pe cîtă vreme soțul meu...". Ce răspunde el acestor argumente? „...Pot fi la fel / și eu / De drăgălaș, de-atent, de dulcineu, / Ca-n drăgostitele de Maiakovski-al meu. / Căci am furii oricît aș fi de orb / Din cupa voluptății ca să sorb / Și aș putea sărutu-mi pătimaș / Să-l dau atît de dulce, de gingaș, / Cum nici în filmele de care-ai pomenit / Nici Gerard Philip nu l-a dăruit". Argumentele nu ne-au convins nici pe noi, nici pe eroină. Nu orice durere sinceră poate da naștere poeziei.

Anghel S. Popa: D-ta ai un mod foarte personal de a rima, aducînd „căprioare" lîngă „tresalte", sau: „Numai eu întins pe spate / Gînditor privesc la stele. / Lacul, luna și-astă noapte / Mă îmbie și vrăjește". În felul acesta se poate rima orice, regula fiind să se potrivească numai ultima literă. Dar nu este vorba numai despre rimă. Iată un detaliu de peisaj: „Zeci de păsărele își ciripesc melodioasele cîntări / Și fluturi de toate culorile se zbenguiesc pierzîndu-se în depărtări // Și tot acest decor îl întregește, șerpuind pe vale / Rîul ce susură, pierzîndu-se ca o dîră de argint, lucitoare". În afară de faptul că un asemenea peisaj poate fi plasat oriunde, el poate să fie și descris de oricine.

Bănică Viorel: „Filă"" nu rimează în ruptul capului cu „lumină", iar d-ta mai și repeți această nepotrivire. Forma unei poezii trebuit să corespundă sentimentului care i-a dat naștere.

D. Petrovici: Reținem sensul din „Îndemn": „Viața e limpede, / Și limpezi sînt zorile. / Tu află-i valorile / Și cîntă-i comorile". De acord, dar nu numai cu muzica prea sălțăreață a versurilor, ci cu ideia lor. Așteptăm, deci, să se concretizeze în viitoarele lucrări.

Enache Dumitru: Cam multe expresii dilatate: „Se scaldă bulevarde-n sclipiri fluorescente, / tramvaiele par umbre de năzdrăvani din basm, // Stă scrisă fericirea cu slove evidente / Pe firma fiecărui episod cotidian". Mai întîi, nu înțelegem „năzdrăvanii din basm" ca termen de comparație pentru... tramvaie. Așa se poate compara orice cu orice! Apoi, după prezentarea din primele două versuri, nimic nu ne pregătește pentru „firma" episoadelor cotidiene. Urmează: „avînt ardent", „mărețe idealuri", „sublime adevăruri", „forța herculină(!)", etc. Nu prin totalizarea unor asemenea expresii se creează poezia. D-ta trebuie să găsești tocmai imaginea prin care să citim „fericirea cu slove evidente".

G. Tacu-Smerdava: Cînd dai într-o poezie peste „clești de vrere" te încrîncenezi fără voie. Expresia nu mai sugerează voința, ci un fel de încruntare chinuită și total nepoetică. După ce debutează astfel, versurile d-tale se pierd într-o volbură de cuvinte goale: „Portaluri de aramă acoperă cuprinsul / și-n lumea-negurării, ținînd paharul plin, / Pictează-n diamante adîncul și întinsul / Ce-mi curge la picioare, cu așchii de senin". Spre final revii asupra „cleștilor" într-o strofă care, fără voia d-tale, are o nuanță de parodie: „Și brîu-ne de brațe, ce-a prins în clești de vrere / Ciclopu-n somnu-i pașnic, de piatră și de lut, / Îi spală fața-n raze, așa cum timpu-o cere, / Turnînd beton în creștet, beton în așternut". Intențiile pot fi bune, realizarea nu.

Mircea Adrian Ichim: Versurile se prezintă decent, nu au stridențe, nici stîngăcii flagrante, și totuși nu spun mai nimic: „Cît vezi cu ochii — nesfîrșite lanuri / Sub limpezimi albastre de cleștar: / Foșnirea blîndă adunată-n valuri / Se pierde sub amiezile de jar". Corect, dar utilizînd locuri comune. Ce spun, în fond, aceste versuri? Lanul foșnește blînd, cerul este de cleștar, sîntem în miezul unei zile de vară. Atît, și nu printr-o imagine, care ne-ar face să simțim aroma holdelor, sau toropirea verii, ci direct, fără nuanțe.

Maria Anotimp: De unde ideia de a alege un asemenea pseudonim? Socotești că inspiră suficientă seriozitate cititorului? Arta poetică din „Muguri de primăvară" este cam obscură: „Talentul rămîne pe valuri / Afară de-orice naufragiu / Și marea cu vastele-i maluri / Nu-ți turbură anii de stagiu". Dacă te referi la „anii de ucenicie", nu credem că aceștia devin productivi în condițiile arătate de d-ta. Talentul adevărat nu rămîne „pe valuri", ci luptă pentru a se realiza.

Mihu Dragomir

Ion Iancu Lefter

Cîntec de dragoste

M-aplec spre răsărit ca o creangă de salcie
Mîngîiată de-ntîiul zefir vagabond,
Și cum ea-și cerne funigeii prin sita apelor Dunării
Îmi cern și eu chemările pe potecile dragostei.
Știu că întîi sîngele-o să numere clipele-n vine
Și inima-mi o să caute cuvinte nespuse vreodată,
Apoi așteptarea va fi ucisă de ropotul ploilor tandre,
Ploile fragede-ale sărutului pur ca fulgerările stelelor.
Și-o să mă las robit de mulțimea cuvintelor
Înecat de săruturi o să ard ca o flacără,
Înmiindu-mi puterile-ntr-o ardere mîndră, continuă.
Și dac-o să ne rătăcim printre oameni
Scuturîndu-ne darnici bucuriile dragostei noastre,
O să-ți mîngîi umerii copți și-o să-ți cer
Dragostea, pentru veacuri, topită-n nopțile-orașului,
Cînd vom zîmbi statuari în ramele cerului
Într-o jerbă perpetuă de flăcări din pieptul furnalelor!

●

La douăzeci de ani

La douăzeci de ani cînd încă plouă
Ninsori de lună peste fruntea mea,
Iar ochi-mi varsă frăgezimi de rouă
Și-n păr port încă străluciri de stea,

M-am adunat atît pe cît se poate
Cum își adun-oceanul mările,
Strîngînd în mine dragostele toate
Avîntul tineresc și zările,

Și am plecat grăbit la drum ca vara
Cînd simte-n spate vîntul toamnei, lung,
Temîndu-mă c-o rugini vioara
Și-acolo unde vreau n-am să ajung,

Ca să dezleg din freamătul de strune
Un cîntec dur — imensă cavalcadă,
A unei lumi ce nu va mai apune
Și-a unei stele ce n-o să mai cadă.

●

Alexandru Dobiu

Drum

Curge pe sub noi ca o gîrlă tăcută.
Prietenul oamenilor,
și-al cailor,
și-al carelor cu grîu!
Ne cunoaște după mers.

Cel cu pașii apăsați, e sigur de el.
Duce-n inimă o speranță,
sau poate-o victorie!
Pașii copiilor, oricum ar fi: nebunatici sau blînzi
au în ei un sunet de bucurie și pace!
Fata asta iubește!
O cunoaște după zborul ei, ca un dans
pe care-l înveți o dată cu prima sărutare sub lună!

Iar pe femeia aceasta cu părul sub basma,
parcă-ar opri-o!
Fericită de-atîta lumină
și de băiatul care i se-ntoarce-n sat
cel mai tînăr inginer al colectivei.
femeia nu vede nimic altceva,
decît zare de aur.
Și se-mpiedică de-o piatră
Și drumul îi spune:
Vezi? Tot te-am oprit din mers!
Iar ea n-are timp să-l audă.

Oh, cîte v-aș spune despre drumul acesta alb.
ducînd cu el, de-a stînga și de-a dreapta,
casele noastre mai vechi și mai noi!
Dar s-a oprit și el!
Începe cîmpul!
Se uită spre sat, rîde și pleacă din nou
În locul oamenilor, e grîul.
Și drumul vorbește acum cu spicele galbene.
Eu nu pot să știu atîtea graiuri cîte cunoaște drumul
Și mă opresc aici,
la poarta satului.

Ion Budescu

Casă nouă

Ți-ai adunat lîngă mine prea pline orele,
ca într-un dans împrejuru-mi rotindu-te
și nu m-am temut că fără sfîrșit și-nceput
sufletul tău îmi va vibra cu toate candorile.

Și nu m-am temut să-ți culeg serile
din nisipul urmelor tale,
ci tu diminețile mele
— în corola luminii ca niște petale —
doar mîna ți-o-ntinde și cere-le,
iubito, doar mîna ți-o-ntinde și ia-le!

Aici ne e casa și ferestile — vezi-le!
Ți-am adunat la ferești copii de pe toate străzile,
cum toate-așteptările le-adunăm într-o bucurie,
cum toate cărămizile-au fost așezate pentru-o schelă
mai sus,
cum toate visurile noastre și-au împletit, verticală,
văpaia.

Iubito, cînd ai pășit peste pragul supus,
călcîiul tău alb mi-a luminat odaia.

●

Cassian Scutaru

Luceferi de metal

Muncitorilor de la Independența-Sibiu

Aici lumina rămîne mereu trează
și noaptea fuge ca un cerb speriat.
Ascultăm.
Uzina respiră prin toate bolțile
și inima-i de oțel
îi tresare ritmic în pieptul puternic.
În cuptoare s-au adunat toate cîntecele oțelului
și așteaptă
cu nerăbdarea valurilor zbuciumate
Sub ploaia de luceferi și petale
ca niște fulgi de flori într-o grădină
s-au arcuit învolte curcubee de lumini
peste șerpii de metal căutînd contururi.
Alături, oamenii cu frunți înrourate,
stăpîni peste aceste aurore boreale,
lasă-n oțel dragostea lor.

●

Petru Ghiță

Vertical

Coborîm,
Coborîm vertical
Aici în adînc
Unde nu-i soare
Nu-i vînt
Nu sînt culori —
Coborîm cu soarele-n noi!

Coborîm în adînc
Mai jos de susurul izvoarelor,
Mai jos de rădăcinile copacilor,
Coborîm treaptă cu treaptă.

Pămîntul ne surîde voios
Și anii
Închiși în el ca-ntr-o scoică,
Pulsează în fiece rocă,
Cum forța Comunii în noi!

●

Vasile Zvăncescu

Orașul, noaptea

A încremenit sub nori cu mîna la frunte,
obosit parcă de-atîtea metamorfoze.
Întîrziații se preling pe străzi ca amintirile.
Între schele
cărămizile visează în îmbrățișarea mortarului,
asemeni cuvintelor
în catrenul poetului.

Ion Murgeanu

Întoarcere în sat

Sînt la fel de tînăr și de bun!
Anii mei nu pot să mă-ntristeze.
Tot ce-a fost durere este scrum,
Viața e la post pe metereze!

Must de soare curge pe pămînt
Și prin inimi curge, ca un sînge,
Oamenii sînt steaguri roșii. Cînt
De viață tînără m-ajunge.

Iarba a crescut împrospătată
De căldură și de seve moi,
Și de la vecini se uită-o fată
Ca o nalbă peste gard la noi...

Și de la vecini se uit-o fată,
Ca o nalbă peste gard întoarsă,
Și e tînără ca viața fata
Și ca satul este de frumoasă!

●

Adrian Rădulescu

Ceas tîrziu

Inginerilor

Palmele nopții,
lipite pe geam,
cu degete de stele
m-ajung...
Prin ochii mei
se prelungește în ele
freamătul pămîntului
continuu
și lung...

Linii,
și arcuri,
și cifre
încep să pulseze
în folle-ntoarse...
Berzele somnului
— ușoare și albe,
plutind,
peste firele privirilor mele —
își scutură
aripile arse.

Gîndurile
— cercuri de lumină —
dezlipite de frunte
le rostogolesc,
peste munți și cîmpii,
peste orașe
și peste sate
ca într-un joc
— rotund —
de copii.

Sub urmele lor
— armonii de compas și echer —
țărușii de lemn
și table de trestii
apar,
prelungind
revărsarea marilor șantiere
peste pămîntul
țintuit
cu pete de var.

Iar filele cresc
și se-ntind uriașe
de la geamul meu
pînă-n zări...
Din foșnetul lor
parcă mă cheamă
uzinele,
în fluxul metalic al zorilor
și liniștea albă
a noilor blocuri
și freamătul arcuit al marilor gări.

Doar în noapte, tîrziu,
cînd la pieptul orașului
lămpile de neon
zornăie salbe,
peste firele privirilor mele
se așează,
plutesc
berzele somnului
— ușoare și albe —.

LINIȘTEA

Primele zile trecură pe neobservate, lucrate întins de la un cap la altul. Seara adormea mulțumit.

Ar fi fost și mai bine dacă nu și-ar fi amintit mereu de Ilie și de observațiile lui cu înțeles îndeajuns de clar, ca să fie el sigur ce să creadă:

— Acum ai să stai și dumneata, nene Ionele, că îți-o fi!

Ilie folosea din zece feluri de a spune ceva, pe cel mai puțin așteptat:

— Ai să-ți așezi, nene Ionele, o bancă lată la poartă și ai să te odihnești pe ea de dimineață pînă seara.

Băiatul i-a mai spus rar la ureche, bătîndu-l pe umeri într-un fel ce nu-i plăcu:

— Te grăbești să îmbătrînești, nene!

Se consuma tocmai ultima lui zi în fabrică și aștepta într-o stare febrilă începutul zilei de mîine. I se părea că toată atenția celorlalți e concentrată asupra lui și trecea des pe la toți care-l cunoșteau. De aceea nu-și bătu capul să-l înțeleagă pe Ilie.

Mîine împlinește șaizeci de ani și a hotărît să rămînă acasă de la această dată. Cifrele rotunde îi procură o siguranță deosebită; și nu este șaizeci de ani o vîrstă potrivită pentru un om care a muncit patruzeci și trei de ani curați?

Lîngă mulțumirea sa plină, de om așezat, ce credea că-și îndeplinise cu prisosință datoria, Ilie strecurase o umbră de îndoială. Ea împrumută orelor ce urmară un gust neplăcut. O astfel de răsturnare bruscă, într-un program îndeplinit cu conștiinciozitate aproape o viață, e însoțită frecvent de asemenea stări contradictorii. Mai ales că hotărîse de unul singur, bazat pe un argument relativ.

Este el un om bătrîn, cum spunea băiatul?

„Desigur că bătrîn nu sînt deloc. Sînt încă zdravăn de tot. Dar ajunge un timp la care omul...".

„Vrei să spui că ajunge un timp la care omul nu mai poate!?"

„Ajunge și timpul ăsta, dar pe mine nu mă ajunge el așa de repede. Uite, își spuse el singur, trebuie să-mi schimb tabla de pe casă. E și magazia pe care vreau să o dărîm. Toate le fac singur. Am tare mult de lucru.

Gheorghe, frate-meu, trece pe optzeci. Are și el nevoie de mine. Vreo două luni să merg și pe acolo. Nu stau eu degeaba! Și-apoi... e dreptul meu!"

În dimineața zilei mult așteptate, soarele l-a găsit pe coama casei. Cerul promitea să rămînă albastru. Pregăti tabla nouă. Desfăcu ghiaburile și scoase tabla putrezită de pe încăperile mai scunde ce-i serveau de bucătărie și cămară. Prinse întîi cîteva foi și căpătă siguranță. După cîteva zile, albul tablei aproape curat, strălucea, contrastînd pitoresc cu fața bătrînească a casei cu geamuri mici.

După ce dezveli și celelalte trei camere mari, înșirate una după alta pînă la stradă, vremea se strică. Nu începu să plouă dar putea în orice clipă să înceapă. Se cerea să lucreze repede.

„Dacă spui că-s bătrîn, aș ține să te văd aici, Ilie.

În fabrică, lasă, că trece și altul în locul meu. Am muncit destul. Legea a judecat ea bine că am muncit destul".

Cînd cobora să-și ia material, atunci prinzea.

De-abia seara se mai dădea jos, să se culce cîteva ceasuri, ca să se trezească cu noaptea în cap. Termină casa.

Alte săptămîni le pierdu învîrtindu-se prin curte, aproape degeaba, cu mărunțișuri pe care altădată le-ar fi dat gata într-un timp scurt. Magazia se șubrezise mai mult decît se vedea. O dărîmă fără greutate. Curăță locul și făcu alta mai mică din lemnul rămas. Zilele urmau cuminți nopților, fără surprize și, treptat, semănară obositor între ele. Era prea multă liniște acasă. Cel mai greu se scurgea vremea la prînz, așteptînd fără nici o poftă masa. Mereu avea senzația că după masă va urma neapărat ceva mai interesant.

Și aștepta, deși era convins că nu avea ce să urmeze.

Nevastă-sa învățase de mult ce avea de făcut. Ea nu era de părere că ziua e plictisitoare. Poate era într-adevăr așa, dar ea nu avea vreme să observe. Îi ajuta uneori la treabă. Se ținea cam fără rost după dînsa. Ea îi propuse să vopsească gardul de la față. A spus:

— Ionele, eu zic să vopsim și gardul. Tu ce zici?

— Bine, i-a răspuns, dar faptul că ea se îngrijea să-i dea de lucru îl făcu să ia propunerea drept un repros.

Alte zile trecură fără a fi mai mulțumit. O dată Ilie trecu pe șosea și-i strigă de pe bicicletă:

— Bună dimineața, nene Ionele!

El tocmai stătea rezemat de poartă privind după oamenii ce se grăbeau să ajungă la fabrică. Dacă băiatul ar mai fi adăugat și una din observațiile sale cu mai multe tăișuri, ce-l îndreptățeau să creadă că le pregătea anume, i-ar fi dat ocazia să-și argumenteze în gînd ce greșite sînt observațiile lui Ilie.

Băiatul nu spusese decît „bună dimineața, nene Ionele", ceea ce însemna că începuseră deja a nu-l băga în seamă. Era salutat doar așa, de formă, ca un cunoscut oarecare.

Se simți nedreptățit, tinzînd să accepte și părerea că faptul e aproape normal. El nu mai lucra cu ei.

Ilie se exprimase de mai multe ori că acasă trage mița de coadă și nu știe ce fac alții cînd au concediu. El se simte bine numai cînd lucrează.

Constatarea că și el e de părerea lui Ilie începu să-i dea bătaie de cap. Plictiseala o descoperi doar cînd n-ai ce face sau nu mai poți. Se gîndi:

— Am să plec la Gheorghe!

Se urcă în tren în seara aceleași zile, urmînd o hotărîre bruscă. Îl stăpînea starea febrilă din după amiaza plecării din fabrică.

Pe Gheorghe îl află la vie. Era plecat de două săptămîni.

Lucra și dormea pe deal, cu oamenii. Părul îi albise cu totul, iar gîtul și fața îi erau înroșite de soare.

— Muncesc, îi spuse el, cît șapte. Beau, și mănînc, și am să trăiesc cît a trăit tata! Tu ai făcut bine că ai mai dat pe la noi. Avem vin mult, iar ție știu că-ți place și are să-ți prindă bine.

Seara îl întrebă:

— Cît ai să stai la noi?

— Am venit să te văd.

Nu se întîlniseră de mult. Gheorghe îl măsura fără să-și ascundă bucuria.

— Mi-ai spus, îi vorbi el, că ieși la pensie.

Ionel răspunse mai tîrziu:

— Lucrez încă. Să mă gîndesc. Mai lucrez un an sau doi. La tine rămîn cîteva zile, pînă isprăvesc luna de concediu.

Tudor Octavian

Scrisoare de despărțire

Probabil că nu te așteptai să primești atît de repede o scrisoare de la mine. Sau poate că nici n-o doreai. Eu totuși ți-am scris. Și ți-am scris repede, după cum vezi, n-au trecut nici 24 de ore de cînd ne-am despărțit. Îți scriu pentru că vreau eu să-ți scriu și nu pentru ce-ți închipui tu. Poate-ți închipui că mă gîndesc la tine. Da, m-am gîndit tot timpul, cît am mers cu trenul și mă gîndesc și acum, cu toate că e miezul nopții. Dar nu pentru asta îți scriu, ci pentru ca să nu rămîi cu cine știe ce idei în cap.

Află, fetițo, că nu cred în tine și nici în vorbele tale. Știu sigur că nu mă iubești. Nu pentru că te-ai arătat atît de indiferentă la gară, ci pentru că, așa, în general, nu prea știi tu ce-i cu mine și ce rost am pe lume. Dacă nu ne-am fi cunoscut, n-ai fi suferit deloc din cauza asta. Știu foarte bine că ai acceptat să fii prietenă cu mine, pur și simplu pentru că sînt băiat drăguț (de ce să n-o spun), îmbrăcat bine, elegant. Ții minte ce ușor ne-am cunoscut. Te-am invitat la dans la întîmplare, și n-ai zis nu, ba am văzut pe fața ta că-ți place să dansezi cu mine, mă priveai galeș și-ți ziceai probabil în mintea ta: „e băiat drăguț". În clipa aia, îți jur pe mama mea, îmi părea rău, rău de tot, că nu sînt mai urît nițel, încît figura mea să nu te atragă deloc. Nu e asta o jignire pentru mine, că te-a atras fizicul și nu sufletul meu? Ce știai tu atunci despre mine? Nimic. Atunci de ce, după numai două-trei dansuri, ai fost de acord să te conduc acasă? Pentru că îți plăcuse cum arăt. Pe urmă, te-am invitat pentru a doua zi la o plimbare și n-ai zis nu. Ne-am plimbat și am discutat tot felul de nimicuri. În zilele următoare, la fel, ne-am plimbat, am dansat, am văzut filme. Deci, tu, despre sufletul meu nu știai absolut nimic. Atunci ce credeai despre mine, drept cine mă luai? Credeai cumva că sînt un tip de-ăia, cu care nu poți discuta decît despre ce vezi pe stradă, care îți spune într-o oră tot ce are pe suflet, iar apoi o viață-ntreagă, trăncănește despre fleacuri?

Nu, zău, ce credeai despre mine? Sau poate n-aveai nici o părere și nici nu te gîndeai la asta, ți-era indiferent cine sînt?

Cu toate astea, sînt convins că dacă te ceream în căsătorie acceptai. Știi de ce? Am aflat că maică-ta s-a interesat de situația mea și-a aflat că „sînt băiat bun" și cîștig bine. Atunci de ce era să nu mă iei? Da, mă luai de bărbat, fără să stai la îndoială, fără să știi măcar ce-i în sufletul meu. Pentru că nu știi — asta e limpede pentru mine — și nici n-ai vrut să știi. De ce nu m-ai întrebat niciodată ce părere am, așa, în general, despre pămîntul pe care trăim, despre Lună, dacă-mi plac copiii, florile? Sau despre ideile mele?... De ce? Pentru că pur și simplu nu te interesa ce gîndesc eu, cine sînt eu ca persoană sufletească. Află că așta m-a jignit foarte mult. Cînd un om nu vrea să mă cunoască, nu vrea să afle ce-i în sufletul meu, înseamnă că nu dă doi bani pe mine, că mă disprețuiește. Eu nu mă port așa cu oamenii.

Mie nici un om de pe lumea asta nu mi-e indiferent, cu fiecare am ceva de împărțit, fie în bine, fie în rău.

Tu însă n-ai vrut să mă cunoști și, îți repet, m-ai jignit. Dar asta n-ar fi fost nimic dacă între timp prietenia noastră n-ar fi ajuns nițeluș cam veche. Lumea vorbea despre noi, că, de, ne „afișasem" prea des împreună. Tu credeai că de-acum, gata! Știai că ești drăguță și credeai că eu asta caut. Mă rog, nu știu în amănunt ce părere ai despre tine. Important e că m-ai jignit a doua oară. Ții minte, acum o săptămînă, cînd am ieșit de la „Carmen de la Ronda" tu mergeai cu capul în nori (că-ți luase piuitul povestea cu soldatul și cu blonda), iar eu te-am adus din nou pe calda-rîm, zicîndu-ți:

— Știi, peste o săptămînă plecăm. Sîntem chemați la Burdujeni.

— Unde? te-ai mirat tu.

— La Burdujeni.

— Unde vine asta?

— Tocmai lîngă Suceava.

— Și ce cauți acolo? ai zis.

— Păi sîntem chemați să montăm o instalație. Nu pentru mult timp, numai pentru opt luni sau poate mai puțin.

Te-am văzut dintr-o dată mai rece.

— Dar de ce trebuie să te duci chiar tu?

— Păi nu mă duc numai eu, ne ducem toată echipa.

— Și nu poți să nu te duci?

— Ba pot, da' de ce să nu mă duc?

Pe urmă n-ai mai scos un cuvînt și, la despărțire, mi-ai întins o mînă moale, care într-o secundă mi-a spus totul. Și te-ai dus.

Atunci poate nu ți-a venit să crezi, dar a doua zi și a treia zi te-ai convins definitiv că așa e, că plec. Și atunci ai devenit indiferentă. Pur și simplu nu mai contam pentru tine.

A treia oară am fost jignit cînd a venit maică-ta la mine și m-a întrebat de ce m-am „legat" de o fată din moment ce știam că plec. N-am putut să-i spun decît atît, și recunosc că i-am spus-o cu un ton cam tare:

— Doamnă (nu știu dacă i-a plăcut cuvîntul), știați doar de la bun început ce meserie am, așa că...

Credeam că n-o să mai vii la gară și mi-era milă nu de mine, pentru că eu știu să sufăr dacă e nevoie, ci de băieți, pentru că le era jenă că pe fiecare din ei îi conducea cineva, numai pe mine nu.

În sfîrșit, ai venit și mi-am dat seama după fața ta că ai făcut-o numai ca să-ți îndeplinești o obligație. Te uitai la mine ca la un lucru dintr-o vitrină. Vasăzică, dacă plecam, totul dintre noi era pierdut. Însemna că n-am fost un om serios, că n-am vrut altceva decît să am și eu în cele opt luni, cît am stat în orașul vostru, cu cine să mă plimb și să mă distrez.

Eu te înțelegeam perfect. Adică știam de ce gîndești așa. Gîndeai așa pentru că sufletul meu te interesa prea puțin, pentru că nu mă cunoșteai ca om și bănuiai că seamăn cu tine. Adică tu îți închipuiai că dacă te iubesc, musai să rămîn definitiv în orașul tău, să mă „localizez" acolo, cum zicea maică-ta. Dacă ai fi știut cît de cît ce stă scris în sufletul meu, ai fi văzut că te înșeli, că e departe griva de iepure. Află, fetițo, că nu ești tu singura care m-ai părăsit — și-o spun asta nu ca să mă laud. Am mai cunoscut eu de-astea ca tine, fete „de familie", care se uită la un băiat numai pentru că e drăguț și cîștigă două mii pe lună, dar cînd e să vină după el la dvacu-n praznic, într-un colț de țară, le apucă marea dragoste de casa părintească. Nu sînt chiar pe toate drumurile femeile care-i înțeleg pe constructori — o spun așa sus și tare — dar cele care-i înțeleg merită fiecare în parte să le sărut mîna, ca unei mame. Tu n-ai de unde să știi ce înseamnă pentru un constructor să-l înțeleagă o femeie, ca ea să fie cu sufletul lîngă el. Lucram odată la un turn de răcire pe un șantier din Moldova. Lucrarea abia atunci începuse, locuiam încă în barăci, pentru că nu erau gata blocurile. Și era o iarnă, mamă-mamă! Peste 40 de grade sub zero! Ți se sleia mîna cînd o atingeai de metal. Conducerea a spus să oprim lucrul, dar noi tot ne-am urcat acolo, la 42 de metri. Și află că ne-am urcat și pentru motivul că peste drum erau barăcile de locuit și pe ferestre se uitau la noi femeile și copiii. Și crezi că nu ne era nouă cald la suflet, cu tot gerul de-afară? Puțin contează, crezi, ca după o muncă grea, cocoțat pe sus, legat de frînghii și înghețat tun, să știi că e acasă cineva, care să te întrebe: „Ai înghețat? A fost greu azi?".

Tu, sincer ți-o spun, nu ești bună de nevastă de constructor. Ia mai bine un funcționar cinstit, care să fie acasă în fiecare zi la ora 15,30 fix, care să-ți facă piața în fiecare duminică dimineața și care să ți se vaite acrit că „dragă, ce zici de asta, āia mă cheamă mîine la muncă voluntară!".

Nu pot să spun că nu mi-ai plăcut (de ce să mint?) și că nu sufăr acum din cauza ta, chiar dacă nu meriți.

Și, acum, ca să închei, vreau să-ți spun în cîteva cuvinte ce-am făcut de cînd am venit aici.

Am sosit azi dimineață în zori. Cum am coborît din tren a început să ningă cu niște fulgi mari și liniștiți, atît de frumoși de te apucau fiorii. Atunci mi-a fost cel mai greu, atunci am suferit cel mai mult din cauza ta. Și poate că nu se întîmpla așa, dacă n-o luam direct pe cîmp, pe o potecă. Am mers doi kilometri prin ninsoare, fără să scoatem nici unul vreun cuvînt. Era prima ninsoare din anul ăsta, și ți-am făcut cinstea de a mă gîndi la tine în clipele acelea atît de frumoase. Adică aș fi vrut să fim atunci unul lîngă altul, să mergem pe potecă alături, ducînd valiza pe un băț, să ne fie mîinile înghețate, să ne cadă fulgii pe nas și pe gene și să ne încălzim cu privirile de atîta dragoste.

În sfîrșit, cînd am ajuns la șantier încă nu venise nimeni, era prea devreme. Portarul — bătut în cap, ca mulți portari — n-a vrut să ne dea drumul într-un birou și-am așteptat afară două ore. Dar la șapte a venit directorul, ne-a recunoscut imediat, ne-a luat de gît pe toți și ne-a dus înăuntru. Cînd am trecut pe lîngă portar, mi-am scuturat șapca plină de zăpadă drept pe registrul lui frumos liniat, în care scria intrările și ieșirile de persoane. Am mers în cabinetul directorului, acesta ne-a servit cu cafele, coniac, fursecuri (de parcă am fi fost nu știu ce mari personalități), și ne-a spus care sînt treburile noastre. Pe urmă ne-a condus chiar el la dormitor (ne-a dat un dormitor separat pentru noi șapte) și ne-a spus să ne odihnim toată ziua. Noi însă am plecat chiar atunci pe șantier. Construcțiile încă n-au acoperișurile gata, n-au încă geamuri, dar utilajele au sosit. Utilajele astea (sînt din Uniunea Sovietică și din R.D. Germană) trebuie să le montăm noi. Inginerul șef zicea că n-o să putem lucra cît nu-i acoperișul gata din cauza frigului. Era cam tinerel, nu prea știa el cu cine are de-a face. Noi ne-am apucat chiar atunci de lucru. După masă, spre seară, am fost invitați la o adunare de U.T.M. Cînd am intrat în sală, au izbucnit aplauze, ni s-a dat la toți șapte cîte un ghiveci cu flori, iar pe mine m-au ales în prezidiu. Ne știa toată lumea, doar nu o dată au scris ziarele despre noi.

În sfîrșit, seara am venit la dormitor.

Aici, nu pot spune că am fost prea veseli. Cel puțin eu — și din cauza mea și ceilalți. Patru dintre băieți sînt căsătoriți, iar doi în perspectivă. În curînd, trei dintre neveste vor veni aici. Ca să zic așa, ei n-au problemele mele. Știau însă de lovitura pe care o primisem și sufereau și ei. Nu știau cum să mă facă să uit, să mă înveselească. Închipule-ți c-au ajuns să mă servească și cu fondante! Pe la zece s-au băgat toți sub pături să doarmă. Acum îi simt cum se foiesc în pături. Știu că nu dorm, că se gîndesc la mine cum scriu, și că nu sînt deloc veseli.

Dar, în sfîrșit, să termin, poate nici nu te interesează toate astea. Eu, dacă ți-am scris atît de mult, ți-am scris pentru că am vrut înainte de a ne despărți definitiv, să mă cunoști așa, cît de cît, ca om. Sănătate".

Ion Băieșu

Desene de V. SAVONEA

CINE EȘTI TU?

Asta, dragul meu, s-a întîmplat în 1952. Eram tare tînără, abia sfîrșisem școala pedagogică. Nu admiteam să mă intereseze în vreun fel filmele, nici rochiile, nici plimbările sub clar de lună. Dacă îmi povestea vreo prietenă că s-a sărutat cu un băiat, nu mă puteam gîndi la chestiunea aceea decît examinînd-o „din punct de vedere al moralei proletare". Vorbeam cu: „măi, tovarășe" și împărțeam lucrurile și ființele în două categorii distincte: juste și nejuste. Eu eram justă, dar nu în întregime: de pildă, îmi mîncam unghiile, obicei de elevă, pentru care căpătasem o palmă de la tata. De o comportare nejustă dădeam dovadă și în chestiunea părului: îmi crescuse lung pînă la călcîie și-l strîngeam sub basma, dar nu mă înduram să-l tai. Mi-era și de mama, care spusese că n-are nimic împotrivă să fiu utemistă conștientă, foarte bine! Dar dacă-mi tai părul, să-mi caut casă în altă parte.

Prima însărcinare pe care am primit-o, ca instructoare, a fost să plec în satul P, la treizeci de kilometri de calea ferată, să văd care-i situația cu organizația de acolo. Am ajuns pe seară, abea ținîndumă pe picioare. De zece ori îmi venise să mă lungesc pe pămîntul fierbinte și să dorm acolo, dar căpătam curaj, pipăindu-mi buzunarul de la piept; purtam o salopetă veche a tatei, ajustată într-ascuns de mămică-mea, iar în buzunar foșnea delegația. Era prima delegație din viața mea și se încheia nespus de frumos cu un „Vă rugăm să-i acordați tot sprijinul", pe care eu îl înțelegeam ca un apel către întreaga umanitate: „Oameni, fiți alături de tovarășa Puia!" Eram convinsă că în fața unei asemenea chemări la solidaritate, nimeni nu avea dreptul să dea înapoi — și cred că aveam dreptate.

Primul care a răspuns la chemare a fost un băiat cu mutră de haimana, slăbănog și vorbăreț, care m-a lămurit iute că la ei în sat nu e organizație de U.T.M.: „Dacă nu e, nu e. Cum să fie, că dacă ar exista organizație, m-ar fi primit și pe mine că am, slavă domnului, 19 ani bătuți!" Nu era sigur că l-ar fi primit, dar, în orice caz, organizația ar fi putut să se ocupe puțin de el.

La Sfatul popular nu era nimeni. și Gică — așa-i spunea, („Întrebați dumneavoastră de Gică a lui Bobaru, mă știe un popor!") mi-a părăsit, lăsîndu-mă dezorientată, cu servieta grea sub braț. (În servietă se aflau: „Așa s-a călit oțelul", „Statutul U.T.M.", vreo douăzeci de broșuri cu colectivizarea, un dosar gol, un săpun, lenjerie).

S-a găsit, în cele din urmă, un invalid care să mă lămurească:

— De tineret se ocupă al Tornoaiei. Da' Tornoaia a murit de mult.

— Unde stă?

— Păi să v-arăt.

Și-a ridicat brațul, tacticos, îndicînd cu solemnitate o direcție imprecisă, sud-sud-vest sau nord-nord-est. Era o ulîță într-acolo, și în cele din urmă m-am văzut într-o curte pustie. Cred că era singura fără cîini în tot satul. Am bătut la o ușă care abea se mai ținea în balamale, și, după cum mă așteptam, n-a răspuns nimeni. Dar ușa s-a deschis singură și am intrat într-un fel de magazie. În lumina de amurg am văzut lîngă ușă un plug.

— Cine e?

Un bărbat se muncea să aprindă o lampă. I-am zărit la lumina chibritului barba țepoasă, foarte neagră. S-a întors cu spatele, să agațe lampa în cui; la ceafă avea părul crescut peste gulerul cămășii. Lîngă el, în fundul magaziei, se aflau un pat și o masă. Mi-au căzut ochii pe o lozincă, scrisă direct pe perete, cu litere roșii, strîmbe: „Înainte în lupta pentru colectivizarea agriculturii!"

— Aici e sediul organizației de U.T.M.?

— Nu. Aici șed eu. Ia loc, tovarășă.

Omul șterse cu palma un scaun și mi-l întinse. I-am luat scaunul din mînă, l-am pus jos și m-am așezat, cu servieta lîngă mine.

— Ești secretarul organizației de U.T.M.?

— S-ar putea să fiu. Veniți de la raion?

M-a întrebat fără interes, somnoros. Se vedea că se ține să nu caște sau poate chiar a căscat, nu mai țin minte. „Ia te uită, măi tovarășe, vin treizeci de kilometri pe jos, îl găsesc dormind la șapte seara și în loc să... Va să zică știe că sînt de la raion și nici nu-i pasă!" Mai ales asta mă indigna.

— Ascultă, măi tovarășe, dumneata ești secretarul organizației de U.T.M., sau nu? Că nu prea semeni!

Și m-am ridicat în picioare. Așa aveam mai multă autoritate.

— Sînt, tovărășică. Stai jos!

— Nici un fel de tovărășică! Ce fel de secretar ești, măi tovarășe? Ce activitate aveți aici? Toată lumea sforăie ca dumneata, ziua în nămiaza mare?

Știam că nu trebuie să țip. Am strîns dinții, hotărîtă să nu mai scot o vorbă pînă nu mă potolesc și m-am așezat brusc pe scaunul șubred. Era să cad, și bărbatul — speriat de supărarea mea — m-a sprijinit cu un gest sprinten. A trebuit să mă reazăm de brațul lui, am roșit și așta m-a înfuriat și mai tare. Nu știu ce i-am mai spus, acuzator, foarte acuzator; omul a răspuns ceva nedeslușit, parcă în chip de scuză, dar se vedea că nu reușește să-și învingă oboseala. Lucrurile erau limpezi: eu îl criticam, iar lui tot de dormit îi ardea. M-am ridicat, demnă:

— Te rog să mă ierți că te-am deșteptat din somn. (Aici am pus ironie, cît am putut de multă). Te las să dormi.

Se înnoptase și la Sfat tot nu venise nimeni. Am intrat în prima casă și am cerut găzduire. Eram prea obosită ca să cercetez cine sînt gazdele și nici n-aveam pe cine să întreb. M-au primit fără multă vorbă, apoi bărbatul mi-a spus răstit că pentru o noapte trebuie să dau zece lei, toată diurna mea; dacă vreau să mă culce în odaia lor de oaspeți, asta costă parale. N-aveam ce face, era prea tîrziu să mai caut altceva și cei treizeci de kilometri de drum mă doboriseră. I-am răspuns că noi, cei de la U.T.M., nu cerem pomană, și femeia m-a luat cu ea să-mi arate camera.

Am pus scaunul în dreptul ușii (nu aveau cheie), m-am dezbrăcat și mi-am desfăcut părul. Mi-am așezat cele cîteva ace, în ordine, pe măsuța de lîngă pat, unde se afla o biblie groasă. Aș fi vrut să mă spăl, dar am preferat să nu mai dau ochii cu oamenii aceia. Mi-am tras pătura pînă sus, la bărbie.

Mai tîrziu, mult mai tîrziu, cineva a băgat capul pe ușă și a întrebat încet dacă dorm, dar n-am răspuns. Eram prea supărată pe gură-cască acela de secretar și prea obosită, ca să pot adormi. Mă gîndeam cum m-am sprijinit de el cînd era să cad. Ce rost avea să mă gîndesc tocmai la asta, mai ales după ce țipasem, lucru fără îndoială nejust? Hotărît, activitatea mea de instructoare nu începuse cum trebuie!

Dincolo de ușă se auzeau vorbe agitate; pare-se că gazdele mele aveau oaspeți și se îmbătaseră cu toții: vorbeau în șoaptă, foarte misterios (poate de teamă să n-aud), dar, din cînd în cînd, uitau și strigau unii la alții. Apoi se auzeau îndemnuri la tăcere și iar se făcea liniște. Am coborît din pat să aud ce spun. Bobaru, care abia mai vorbea de beat ce era, spunea că el o să-i distrugă pe toți comuniștii, așa, pe rînd; pentru că nu stau la locurile lor (și a țipat: „auziți, mă?") și se amestecă în treburile lui. A mai adăugat, în treacăt, că i-a zis băiatul lui despre mine că am venit cu „ordine importante, de sus" și că el are de gînd să înceapă cu mine. Ia uite, domnule, cine îmi era domnul Gică al lui Bobaru! Nu-l văzusem, cînd intrasem în casă.

Tovarășii mai încercați povesteau multe; unele întîmplări aveau în ele ceva eroic, altele păreau fantastice; n-aș fi crezut în ruptul capului că o să trăiesc și eu asemenea evenimente. Simțeam că mi-au înghețat mîinile, dar nu mi-era frică. Frig, da, începusem să tremur. Cînd am vrut să-mi iau salopeta de pe scaun, am văzut că se agățase de clanță și am renunțat. Mi-am adunat de lîngă biblie acele de păr și — ferindu-mă să fac zgomot — am sărit pe fereastră. Iarba înaltă din curte mi-a udat picioarele pînă la genunchi: căzuse bură. Spre norocul meu, cîinii au început să latre abia după ce am luat-o la fugă pe ulîță, strîngînd cu putere în pumn cele cîteva ace de cap, de parcă aș fi ținut un revolver. Am dat năvală la secretarul U.T.M.

Din pat, omul a sărit drept în picioare.

— Ce e?

— Trebuie să te duci la miliție! am bîlbîit. Nu eram în stare nici să vorbesc ca lumea.

Bărbatul aprinse lampa și mă privi lung. Stăteam în prag și vîntul, venind dinspre uliță, îmi umfla cămașa. Țineam brațele strînse pe piept.

— Vîră-te în pat!

Apoi se aplecă și aranjă perna.

— Hai, tovarășă! repetă. Ți-e frig.

Dar eu îl priveam îngrozită. Luă seama și zîmbi. „Nu e deloc speriat, ia te uită!" mă gîndii. Dar în aceeași clipă mi se păru firesc să nu fie speriat. Nu semăna cu omul de aseară.

Își îmbrăcă pantalonii fără grabă și se întoarse spre mine. Tremuram mai tare ca înainte, dar nu mă mișcasem de lîngă ușă și asta nu-i plăcu.

— Imediat, în pat! spuse poruncitor și așteptă să-i îndeplinesc dorința.

Pătura caldă mirosea ca haina tatii și asta îmi dădu o senzație de siguranță. I-am povestit cum s-a întîmplat totul, de cînd am intrat în casa lui Bobaru și pînă am fugit pe fereastră. Rezemat de un colț al mesei, în picioare, sta și se uita la mine. Nu mai tremuram și lucrurile parcă se potoliseră. El nu asculta prea atent, se gîndea la altceva. Colțul drept al gurii i se lăsase în jos; avea pe bărbie o cicatrice lungă. Era serios și puternic; un bărbat stăpîn pe gîndurile și pe fiecare mișcare a lui. La un moment dat, privirile ni s-au întîlnit, așa, fără legătură cu ce spuneam, și ne-am uitat unul la celălalt, direct, cu curiozitate: Cine ești tu? M-am întrerupt o clipă, apoi am continuat. Cînd am terminat, a venit liniștit și a luat de pe pat o pernă. Cînd s-a aplecat peste mine, nu mi-a fost frică, jur! Și-a așezat pe jos o pătură, a micșorat flacăra lămpii și s-a întins așa, îmbrăcat. Nu-l întrebam de ce nu se duce după miliție, așteptam, aș fi fost în stare să aștept oricît, aveam încredere în el. Fuma. Cînd trăgea fumul în piept, fața i se lumina și îi vedeam limpede barba țepoasă și ochii albaștri, întredeschiși. Cînd nu fuma, respira adînc, de parcă ar fi dormit. Apoi am băgat de seamă că părul mi-a alunecat pe marginea patului și-i atingea brațul, brațul de care mă sprijinisem aseară.

— Trei zile și trei nopți am stat în ședință! spuse el într-un tîmp.

Pe urmă se ridică într-un cot și stinse țigara de podea. Așa cum stătea, cu fața ridicată, mă privi și rîse.

— De-aia dormeam aseară. Facem colectivă.

Oftă adînc și se întinse iar.

— Merge greu, tovarășe. E Bobaru și mai e și Bajane, cu nepoții și finii... Dacă n-ar fi Bobaru!

Trase fumul în piept.

— Dacă n-ar fi Bajane!

Pe urmă, ca și cînd asta ar fi fost o chestiune dinainte rezolvată:

— Acum, miliția de ce s-o cheme? Ai vreun martor? Poate ți s-a părut. Singură spui că erau beți... Cîte nu bălmăjește Bobaru și cînd e treaz... Da'mi-te la beție...

Am simțit că se gîndește la mine ca la un copil. Ce rost are să iei în serios teama unui copil? Eram vinovată, avea dreptate. Dar acum nu mă mai putea întrista nimic: știam că bărbatul de lîngă mine e un om conștient și mă bucuram. Dacă n-ar fi fost om conștient, ar fi trebuit să mă tem de el — și eu mă simțeam bine. Îl priveam în față. Poate chiar că ne-am zîmbit, nu-mi aduc aminte.

Cînd m-am deșteptat din somn, el scria, la masă. Pe un scaun, lîngă pat, se afla salopeta mea. A întrebat, fără să ridice ochii de pe hîrtie:

— De ce porți salopetă?

— E a lui tata, și-mi place.

A mormăit:

— Ți-e rușine că nu ești bărbat?

Mi-am ascuns fața în pernă. Dintotdeauna mi-a părut rău că nu-s băiat, am și plîns de multe ori în legătură cu problema asta.

— Păi să nu-ți mai fie rușine! Eu stau cu spatele (și cînd a spus asta, s-a și întors, cu scaun cu tot). Îmbracă-te. Apa de spălat e în tindă.

Mi-am tras salopeta încet, cu grijă, și el nu mai scria. Asculta fîșîitul hainelor. Era cu mult mai tînăr acum, la lumina zilei, un bărbat puternic și stăpînit.

— Ce scrii? l-am întrebat.

— Pregătesc raportul pentru plenară. I-am convocat pe tineri pentru după-amiază, la cinci.

M-am dus pînă în tindă și m-am întors cu fața și cu mîinile ude.

— Ai prosop?

— Soarele.

Am rămas lîngă fereastră, uscîndu-mi fața la soare și potrivindu-mi părul. Acele de păr le adunasem din pat: aseară nu-mi dădusem seama că le am în pumn. Am terminat tîrziu.

— Acum, du-te! a spus el, și am știut că se uitase toată vremea la mine. Te așteaptă tovarășul Coman, secretarul organizației de partid, la Sfat. Vin și eu mai tîrziu.

S-a ridicat și m-a condus pînă la ușă. El a ieșit înaintea mea. Am rămas în prag și simțeam vîntul foarte viu, pe fața încă umedă. Mi-a dat servieta și am rîs amîndoi, fără motiv. Stăteam față în față și el mi-a întins mîna:

— Adam. Așa mă chiamă: Adam Tornea.

— Puia. La revedere, măi tovarășe.

— La revedere.

Am plecat pe ulîță și deodată am simțit că miros a tutun.

Așa mirosea pătura lui, și perna: a tutun.

Florin Mugur

Ștefan Iureș

Echilibru

În Sighișoara

Din evul ei de mijloc, în rugină,
cetatea, sus, a ostenit de cînd
se străduie să vadă, să știe, să rețină
un tîlc din lumea nouă, ei străină.
Mioapă, tace, turnul aplecînd.

De mult s-a destrămat străvechea teamă
ce-o sprijinea ca niște contraforți,
iar larma orășenilor destramă
păienjenișul așternut pe-o ramă
cu umbrele seniorilor morți.

Vju colorat, dar nu pestriț, palpită
jur-mprejur armoniosul burg,
c-o nepăsare nemărturisită
în fața vremii gata să înghită
cetatea și piosul ei amurg.

Și totuși, cînd în fabrica lor vastă
sticlarii cercetează un pocal,
îl suie-n zare și, mișcați, adastă
să se imprime-n străvezia pastă
un anacronic turn medieval.

Impuls

În Bîrlad

Aici s-a născut și-a zăcut inerția.
Nimic nu mișca.
Orașul era lăbărțata sofa
pe care, trîndavă, venea să se culce mosia.

Îi era lene riului să curgă,
primăverii – să urce în flori,
întîrzia și luna, uneori,
să-și facă drum prin înserarea murga.

Marchizele de sticlă, evantai desfăcut
peste meschinăria intrării principale,
opreau gîrbaciul ploii și moleșeau rafale-n
siestele cuibarului stătut.

Un ceas, o zi, o viață – aceeași dîră scurtă,
durata unui singur somn larvar
cu două vise rele: asaltul proletar
și aur mult, nedigerat, în burtă.

Atît de linced timpul, melasă și uncrop,
atît de gros nămolul, în scufundare-nceată,
că trebuia să-nceapă, odată și odată,
un îndrăznet, sălbatec, răzbunător galop.

Vezi, uraganul nostru aduse după el
vîrtejuri, frînte-n linii de forță și-n mărgele,
azi, printre două ceruri paralele,
rotite lumi mărunte, planete de oțel.

Supuse mai departe impulsului lor prim,
tangențiale sfere articulînd orașul,
închipuie simbolic angrenajul
imenselor prefaceri pe care le grăbim.

Ștefan Augustin Doinaș

Cîntec de fochist

Mi-e fața-mbujorată de reflexul
planetei
peste care trec în zbor.
În mînă țin lopata
și surid.

Sînt negru de funingine. Cu ochii
adîncurile nopții sfredelesc,
iar rîsul meu este sonor ca marea
și răcoros ca țîrțîrii...
Din cînd în cînd oprim.
Dar n-am ajuns,
nu, n-am ajuns la stația visată.
Oprim la guri de apă,
ne plecăm cu buze de văpaie la conducte...
Coboară
cei ce caută-n trecut
prilejuri de odihnă,
cel sătui
sau temători de zboruri.

Noi pornim din nou.
Cei ce măcar o dată-n viața lor
au vrut să fie-asemeni păsărilor
cu pletele-n zig-zag-uri printre astre
să urce:
Mai avem cărbuni destui,
mecanicul e tînăr și voios, iar lumea
ne pare-o frumusețe fără margini.
Viteza,
ca o umbră de rachetă,
stîrnește fuga plopilor ascetici
care se zmulg deodată din pămînt...
În mînă țin lopata
și surid.
Arunc în gura roșie-a mașinii
cărbunele bătrîn
iar peste granițî
frînturi din cîntul meu de luptător...

Voi,
cei care trezindu-vă din somn
îi auziți, în ropote, ecoul,
să știți că cel care-a cîntat
trezește,
în clipa asta,
albe zări și praguri
cu rîsul lui sonor ca marea
și răcoros ca țîrțîrii...

O CARTE ȘI O ANIVERSARE

PERPESSICIUS — „Alte mențiuni de istoriografie literară și folclor“

Volumul academicianului Panaitescu-Perpessicius: Alte mențiuni de istoriografie literară și folclor a apărut, nu de mult, aproape concomitent cu o dată însemnată din viața sa, peste care cercetătorul mișcării noastre literare contemporane nu poate trece: criticul a împlinit șaptezeci de ani. De altfel, recent, mărturisind prețuirea ce o acordă regimul democrat-popular muncii fără de odihnă, însuflețită de un profund devotament față de marile creații ale poporului nostru, academicianului Perpessicius i s-a conferit Ordinul Muncii, clasa I.

Sărbătorind șaptezeci de ani de viață, scriitorul, criticul și istoricul literar, omul de mare cultură marchează și împlinirea aproape a jumătate de veac de neîntreruptă și rodnică activitate în cîmpul literaturii și mai cu seamă al cercetării literaturii române. Această îndelungată, bogată și variată activitate s-a cristalizat nu numai în pagini de critică și istorie literară, dar și de literatură propriu-zisă. Într-adevăr, academicianul Perpessicius a dat mai de mult două volume de versuri: Scut și targă (1926) și Itinerar sentimental (1931), dintre care cel dintîi, contemporan cu versurile lui Camil Petrescu, aduce imagini îndurerate și lucide din linia frontului celui dintîi război mondial. Autor de prețioase antologii, Perpessicius este de asemenea, cum bine se cunoaște, editorul acelei unice ediții critice Eminescu, — pentru care a primit înalta distincție de laureat al Premiului de Stat. Al șaselea volum al ediției, ca și cele următoare, sînt așteptate cu adevărată înfrigurare, pentru a umple unele goluri și a satisface stringente nevoi de lămurire ale cercetării noastre literare actuale asupra lui Eminescu.

Fără îndoială, Perpessicius rămîne mai presus de toate criticul și istoricul literar — din erudiția acestuia din urmă derivînd pasionatul editor al lui Eminescu. Activitatea de critic literar este cea mai veche, răspîndită prin nenumărate periodice din ultimile decenii și, în bună parte, strînsă în acel prim volum: Repertoriu critic (Arad, 1925), apoi în succesivele sale Mențiuni critice (patru, dacă nu ne înșelăm, între 1928 și 1938), în volumul Dictando divers (1940) și în Jurnal de lector.

Pasionat cititor, critic cu multilaterale cunoștințe, profund cunoscător al vieții literare românești, pe baza unei cercetări directe a textelor literare și critice, a periodicelor și a manuscriselor. Perpessicius, mai cu seamă de la preluarea sarcinei de a da ediția științifică integrală a operei lui Eminescu (al cărei prim volum a apărut în 1939), și-a dedicat timpul său cercetărilor de istorie literară. Penultimul volum: Mențiuni de istoriografie literară și folclor, apărut în 1957, reunea o serie de prețioase studii pe care cercetătorul le dăduse la lumină în anii 1948—1956, în anii de rodnice căutări și compactă culegere de studii și articole publicate în revistele noastre între 1957 și 1960, e împărțită în două mari sectoare. Cel dintîi, corespunzînd întru totul titlului cărții, cuprinde o serie de prețioase studii de istorie literară. Cel de al doilea: Mențiuni critice, reprezentînd două treimi din carte, e de natură să ne producă o specială bucurie, pe lîngă aceea obișnuită, prilejuită de scrierile acestui fermecător și erudit exeget literar. Ea cuprinde articole publicate în ultimii ani, articole de critică asupra creației literare actuale.

Se cuvine subliniată în mod insistent această întoarcere a criticului la vechea sa îndeletnicire, această întoarcere la urmărirea consecventă, continuă și cu regularitate concretizată în cronici, a fenomenului literar celui mai actual. Academicianul Perpessicius face parte din acei intelectuali de seamă ai vechii generații care au cunoscut oroarea vieții spirituale din societatea burgheză și au înțeles perspectivele luminoase ce le deschide construirea unei lumi noi — ca totdeauna — slujesc strălucit pe criticul literar.

În activitatea sa de cronicar literar din această fază nouă, academicianul Perpessicius se dovedește același subtil lector, același delicat călăuz atît pentru cititor cît și pentru scriitor, plin de cele mai variate sugestii, cu o remarcabilă artă de a îndruma spre sensurile din adînc ale creațiilor și spre locul real ce-l ocupă ele în momentul în convingere și atracție pe care o reprezintă pentru un om de bună credință noua noastră realitate socială, iar pentru un îndrăgostit al cărților — noua noastră literatură, literatura realismului socialist.

Mențiunile critice din ultimul volum — și Editura pentru literatură se cuvine să fie felicitată pentru gîndul bun de a nu fi lăsat aceste cronici numai în paginile revistelor, cu atît mai mult cu cît ele au o valoare, o semnificație și un ecou ce nu pot scăpa nimănui — se orientează în direcții foarte diverse. Studiile de literatură universală sau de stilistică ale lui Tudor Vianu, poezia lui Maiakovski și arta sa poetică, traducerile din literatura universală (Kalevala, Herzen, Șolohov, „Poeții Libertății“, cu observații prețioase asupra sensurilor originalelor), ediții ale unor scriitori romîni mai vechi cum ar fi Milescu și Cantemir, dar mai cu seamă cărțile noi ale unor scriitori contemporani mai vîrstnici, mai tineri sau tineri de tot, cum sînt: Sadoveanu, Camil Petrescu, Victor Eftimiu, Mihai Beniuc, Geo Bogza, Zaharia Stancu, Remus Luca, Victor Tulbure, Titus Popovici, Aurel Mihale, Cicerone Theodorescu, Eugen Barbu, Nina Cassian și alții — iată obiectele cronicilor literare ale lui Perpessicius. La acestea, trebuie să adăugăm unele cronici mai largi asupra unor probleme actuale de mare importanță, cronici care iau caracterul unor adevărate studii de sinteză cum ar fi Lenin și Literatura, Poeții cîntă Partidul, Lirica și epica în anii puterii populare, Izvoarele fermecate ale folclorului etc., în care orizonturile istoricului literar care apar, același fin exeget capabil să reconstituie cu artă, dar fără să rezume, opera de care se ocupă, știind să-ți trezească curiozitatea, invitîndu-te cu artă și delicatețe să citești personal cartea despre care scrie, dacă nu ai făcut-o încă. Chiar dacă marea și multilaterala înțelegere de care este capabil criticul — și care constituie una din trăsăturile cele mai caracteristice ale criticii sale — îl face uneori să cedeze într-o măsură punctului de vedere al scriitorului de care se ocupă, sau să renunțe la o confruntare mai riguroasă a operei respective cu viața pe care ea o realizări ale istoriografiei noastre literare în acțiunea de valorificare marxist-leninistă a moștenirii literare. Studiile despre Eminescu sau Sadoveanu, despre Vlahuță sau Iordache Golescu, despre Dimitrie Cantemir sau Șăineanu și folclorul nostru, despre Petică sau Hașdeu și altele, pun în lumină varietatea preocupărilor istoricului literar și a sectoarelor în care el a adus fapte, interpretări și aprecieri noi, fără de care nu se putea păși mai departe.

Ultima carte a lui Perpessicius: Alte mențiuni de istoriografie literară și folclor, întemeiate pe bună slarea, libertatea și valorificarea forțelor spirituale și materiale ale întregului popor muncitor. De aceea, pe tărîmul specialității sale, Perpessicius s-a integrat în procesul de construire a socialismului, mărturisind dragostea cu care urmărește biruințele acestor ani, pe planul vieții materiale ca și pe cel al vieții literare, prin numeroasele „mențiuni critice“ dedicate creațiilor literare de astăzi. Este aici o dovadă a resurselor tinereții de comprehensiune istorică și literară a acestui vechi critic, după cum este și dovada forței de

Desen de SILVAN

ACTUALITATEA SATIREI

Există, printre curiozitățile lumii, o plantă de aspectul unei tufe mari, cu crengi răsfrînte și terminate prin niște frunze de un verde țipător. Fructele sînt de mărimea unui bob de fasole și au un gust dulceag. Se numește „planta rîsului“, deoarece dacă pisezi fructele și înghiți apoi o doză cît de mică din acest praf, poți să rizi mulțumit o oră întreagă. Dar planta se cultivă pentru că dezinfectează și cicatrizează rănile.

Ultimul volum satiric al lui Sergiu Fărcășan izbutește să aibă, la lectură, același efect. „Micul televizor“, așa cum singur se recomandă, denunță cazuri grave: „acreli, astenie nevricoasă, constipația creierului mare, anchiloze, reacționarită acută și cronică, nasomegalie și alte maladii...“ Iar autorul, transformîndu-și pana în bisturiu, intervine chirurgical, nemilos și aseptic. Cîmpul său operator e suficient de cuprinzător.

Cunoscut publicului cititor prin romanul său satiric care demască societatea capitalistă contemporană „J.B.C. trece cortina“, prin povestirea fantastico-științifică „O iubire din anul 41.042“, înflăcărată pledoarie lirică pentru viitorul omenirii, Sergiu Fărcășan dovedește acum că îmbinarea celor două trăsături distincte ale scrisului său — humorul și fantezia — a dat naștere unei lucrări valoroase care își propune — și reușește — să înfiereze atitudini, concepții politice dușmănoase socialismului, aspecte negative ale vieții. Patosul partinic se exercită pretutindeni în paginile cărții, constituind forța de șoc care spulberă mîncinuna, ipocrizia, reacționarismul, morala putredă burgheză.

Vioiciunea stilului, precum și alternarea iscusită a procedeelor literare, îngreuiază încadrarea „Micului televizor“ într-un gen strict, al prozei (de aceea, pînă acum, recenzenții l-au numit fie volum de schițe, fie de foiletoane, fie satiră publicistică, pamflete sau chiar... interviuri imaginare). Dar autorul, cu o previziune bazată desigur pe practică, spune în cartea sa, la pagina 59: „După cum mi-a explicat un prieten literat, într-o povestire nu poți amesteca fantasticul cu realitatea, decît numai după niște legi speciale pe care le poți obține cu un leu-doi, cumpărînd revista lui“.

Din întreg volumul se remarcă grupul de schițe (pe care l-am dori continuat) zugrăvind, fiecare în parte, un anumit tip de „om“ (scris cu cel mai mic „o“ posibil): „omul“ care la ședință privește necontenit spre capul mesei și... dă necontenit din cap; „omul“ care iubește Vorba Pură, Vorba în Sine, Vorba Neîntinată; „omul“ care vorbește numai cu umerii ș.a.m.d. Pentru a izola, din contextul speciei respective, specimenul care sintetizează cel mai bine trăsăturile șperțarului, cariaristului, delapidatorului, al acestor mistificatori, înșelători, palavragii care nesocotesc și mînjesc cinstea, adevărul, abnegația, tot ce ține de construirea unei vieți noi, Sergiu Fărcășan nu se servește de focarul microscopului, fie el și electronic, în vederea măririi de mii de ori, a unui asemenea „virus“. El îl înfățișează cititorului prin intermediul modernului „mic ecran“, care supradimensionează „tipul“, iar din această exagerare și hiperbolizare a lipsurilor, a viciilor, rezidă hazul batjocoritor și virulența demascării fără drept de apel. Astfel, cine mai trece și astăzi pe la mormîntul, adînc de două sute de metri, al „Omului care dă din gură“, poate auzi o voce din adîncuri: „Numai cîteva cuvinte, și ăăăă trec la ăăăă, concret, da, numai cîteva cuvinte și ăăăă și ăăăă și ăăăă!“ Sau „Omul care mișcă din urechi“ revoluționează total anatomia și fiziologia umană, prin neașteptata descoperire de la autopsie. Caracterul fantastic al satirei ne amintește, în sens creator, de Maiakovski și a sa „Ploșniță“ în care Prisipkin e congelat și reanimat peste cincizeci de ani, constituind atunci un specimen unic, o adevărată piesă de muzeu, în ochii constructorilor comunismului. Atunci cînd vrem cu tot dinadinsul să căutăm filiația unui scriitor contemporan cu alți scriitori, ar fi probabil mai indicat să ne adresăm unui exemplu ca Maiakovski, Caragiale etc., — și să nu mai recurgem neapărat la scriitori-etalon pentru fiecare gen în parte (în cazul de față, ne exprimăm nedumerirea pentru paralela Mazilu—Fărcășan, voită sau întîmplătoare, pe care se pare c-o face cronica din Gazeta literară nr. 1/1962).

În „Tragedia unui Vino mîine“ (pe nedrept incriminată în aceeași cronică), Sergiu Fărcășan practică o satiră avînd drept suport un fond tragic, drama birocratului care, atunci cînd își rostește binecunoscutul „Vino mîine“, își amînă, de fapt, propria-i existență, în așa fel încît, (tot printr-un procedeu fantastic), fixîndu-i personajului satirizat un așa-zis „îndeplinitor de dorințe“ (de tip „Tempo“, combinat cu altul „Cronos“), la bătrînețe, omul se întreabă firesc și înspăimîntat: „Unde am fost eu? Ce s-a petrecut? Parcă mi-aș fi amînat singur viața. Măcar să aflu ce s-a petrecut, ce au făcut oamenii în timpul ăsta; ce-au muncit; cum au rezolvat cererile? S-au bătut? Sînt bătrîn, dar merită să am măcar un ceas, să aflu ce-a fost...“ De astă dată, sarcasmul autorului se înscrie pe orbita existenței trosite, relevînd cutremurătoarea dramă a omului care trece prin circuitul vieții fără nici o participare.

Fiecare recenzent al „Micului televizor“ (și n-au fost puțini) s-a socotit dator să înșire, în finalul articolului său, schițele care i s-au părut, într-un motiv sau altul, mai puțin izbutite. Nu ne vom conforma „tradiției“, deoarece avem un anumit punct de vedere, pe care ținem să ni-l afirmăm: pare-se că întotdeauna lectorul unui volum ca acesta, substanțial îmbibat de humor, găsește de cuviință să alcătuiască și o anumită clasificare calitativă a bucăților citite, orientîndu-se după doza de rîs pe care i-a provocat-o una sau alta din schițe, confundînd, se vede, schița satirică cu anecdota șoptită la ureche. Dovadă că procedeul e nepotrivit? Alăturăm cinci recenzii pe care le avem în față și ne găsim dinaintea unei perfecte lipse de identitate în părerile clasificatoare. Există o singură apreciere identică, privind global „Micul televizor“: un valoros volum satiric.

Obiecțiile noastre nu se referă la calitatea (mai apropiată de „sută la sută“ sau mai depărtată de ea) a unor bucăți din volum. Ni se pare că nu întotdeauna autorul găsește cuvîntul sau îmbinarea de cuvinte din care să țîșnească orbitoare, reliefantă, ideea care trebuie să se degajeze din situația demascată (ne place să dăm un exemplu din maestru Arghezi: cînd spune — recent — într-o tabletă de-a sa, despre acea parte a literaturii occidentale care „își păstrează în frază, imagine și idee, ecoul claviaturii dactilografice“, înțelegi, în puține cuvinte, totul). Satira îți impune o precizie milimetrică a verbului, a epitetului și, în consecință, extrema economie de mijloace a expresiei. O anumită concentrare, pe pasaje, o anumită zgîrcenie în folosirea epitetelor hazlii (care, alăturate, se anulează reciproc), o anumită surdină pusă, cînd și cînd, scînteietoarei inteligențe a autorului, ne-ar fi adus în mînă un volum de o anumită perfecțiune în genul său, de care „Micul televizor“ nu se află departe. Autorul n-a scris volumul numai din dorința de-a rîde alții, ci stîrnit de sentimentele sale de adîncă ură la adresa rămășițelor moralei burgheze care mai există în prezent. Humorul stenic pe care-l practică, inventivitatea (de atîtea ori uimitoare în jocurile de cuvinte care iradiază veselie, dragoste de viață) fac din Sergiu Fărcășan un bătăios și îndrăgit apărător al nouăi, un scriitor „la zi“.

Mihai Stoian

TRADUCERI DE POEZIE

de AL. PHILIPPIDE

În Darea de seamă prezentată de Mihai Beniuc la Conferința pe țară a scriitorilor, un pasaj a fost consacrat traducerilor. Faptul acesta este o urmare, pe de o parte a interesului de care se bucură arta traducerii în mișcarea noastră literară și, pe de altă parte, a rezultatelor foarte bune pe care le-a dat munca depusă în acest domeniu de mulți oameni talentați. Fără îndoială că nu toate traducerile apărute în ultimii ani sînt de aceeași valoare. Am discutat mai de mult într-un articol (în *Limba română* 2, 1958) cîteva mostre de traduceri defectuoase, între altele *Educația sentimentală* de Flaubert, tălmăcită într-un mod care poate servi de exemplu pentru felul în care nu trebuie lucrată o traducere. Mostre de acest fel se mai pot găsi, desigur, și m-aș fi așteptat ca ele să fie scoase la iveală și criticate, dar în afară de foarte rare, izolate și superficiale observații, în presa noastră literară nu s-a vorbit despre ele, cum dealtminteri nu s-a prea vorbit nici despre traducerile bune. Chiar atunci cînd se recenzează vreo traducere, se vorbește, cum e și firesc, de conținutul cărții, de autorul ei, dar nu se pomenește aproape nimic despre calitatea sau despre defectele traducerii și despre munca traducătorului; și asta nu mai e firesc deloc.

O traducere este un act de cultură. Lucrul acesta este cu totul adevărat la noi unde, astăzi, nu se mai traduce orice și nu se mai traduce la întîmplare. Cînd este vorba de o traducere de poezie, acest act de cultură este totodată și o operă de artă, este un act de creație artistică. Noi avem în privința aceasta o tradiție trainică și strălucită. *Divina Commedia* în traducerea lui Coșbuc, *Iliada* și *Odiseea* în traducerea lui George Murnu sînt monumente ale poeziei românești, ele trecînd dincolo de limita, foarte onorabilă și ea, a unor traduceri bune. Traducătorul romîn de poezie are, deci, în limba lui, modele de primul rang, traduceri de o valoare artistică egală cu aceea a unor strălucite opere originale.

Bogata activitate care s-a desfășurat în domeniul traducerilor după Eliberare a dat prilej traducătorilor să-și îmbunătățească munca tot mai mult, acumulînd o experiență folositoare, pentru că în arta traducerii (ca și dealtminteri în artă în general) experiența, exercițiul, studiul sînt factori absolut necesari pentru dezvoltarea talentului și chiar pentru cîpătarea unei îndemînări și a unei corectitudini, care, în traducerea unor lucrări de proză, fără mare strălucire formală, sînt în genere suficiente.

Cînd e vorba de traducerea poeziei, talentul este necesar. Nu se poate cere ca traducătorul să fie tot așa de mare poet ca poetul tradus; nici nu e nevoie de asta. Traducerea de poezie trebuie să fie, ca să ajungă cît mai aproape de perfecțiune, construcția din nou, în altă limbă, a unei opere. Pentru asta se cere, cred eu, un talent deosebit, poate mai bine spus o îndemînare deosebită, un meșteșug specific traducerii, făcut în primul rînd din puterea de a interpreta. Interpretarea nu este numai una, ea se deosebește de la traducător la traducător și de aceea pentru o operă poetică există mai multe posibilități de traducere, nu numai una singură. Sînt interpretări care se apropie mai mult de esență, de firea adîncă a originalului și acestea desigur sînt cele mai bune. Nu este de loc nimerit ca o selecție de poezii dintr-un singur poet să fie împărțită la mai mulți traducători și traducerile lor să fie publicate la un loc, în același volum. Experiența aceasta s-a făcut la noi cu Pușkin, cu Lermontov, cu Victor Hugo și cu Heine. S-au format colective de alcătuire a sumarului, de cercetare a calității traducerilor și de selectare a lor — ceea ce este foarte bine și de folos. S-au încredințat însă culegerile din acești poeți la mai mulți traducători, cincisprezece sau douăzeci, ca să figureze *toți în același volum* — și asta n-a mai fost așa de bine. Cititorul se află astfel în fața a mai multor interpretări, deosebite între ele, ale poeziei lui Hugo, ale poeziei lui Pușkin, ale poeziei lui Lermontov. El nu poate să-și dea seama, dacă nu știe limba originalului, care traducere este cea mai apropiată de acesta și are în fața lui un Pușkin, un Hugo, un Lermontov care sună în zeci de feluri, cu deosebiri de la pagină la pagină. Unitatea fundamentală a poetului tradus, ceea ce, sub diverse aspecte și manifestări, formează personalitatea sa poetică, este, în modul acesta, fărîmițată și împrăștiată; și nu mai vorbim de inegalitatea în ce privește valoarea traducerilor adunate în același volum și care împiedică și mai mult formarea unei impresii unitare. De această lipsă nu scapă nici traducerea integrală a lui Shakespeare. Aici, totuși, din cauza diversității de tom a pieselor, diversitatea traducerilor este mai puțin frapantă, deși, de exemplu, între felul în care Gala Galaction traduce *Negustorul din Veneția*, felul în care Șt. O. Iosif transpune în românește *Romeo și Julieta* și acela în care Tudor Vianu traduce pe *Iuliu Cezar* există deosebiri izvorînd în chip firesc din deosebirile dintre personalitățile literare ale celor trei traducători și care sînt, iarăși în chip firesc, mai mari decît acelea care există între particularitățile stilistice proprii fiecăreia dintre cele trei piese ale lui Shakespeare. În original aceste particularități stilistice se prezintă sub aspectul unor deosebiri de amănunt, de nuanță stilistică în marginile operei aceluiași scriitor, în traducere ele se amplifică și se adîncesc. Fără îndoială însă că, ținînd seama, cum am spus, de deosebirile din original, precum și mai ales de faptul că aici e vorba de piese considerabile ca întindere și ca esență, formînd fiecare un corp întreg și bine diferențiat, deosebirile sînt mai puțin grave decît acolo unde e vorba, ca în exemplele citate mai sus, de mai multe poezii din același poet, traduse fiecare de cîte un traducător deosebit și înmănunchiate în același volum. E de la sine înțeles că aceste considerații nu contrazic posibilitatea existenței într-o literatură a mai multor traduceri din aceeași operă. E vorba aici numai de unitatea de stil a unei culegeri de poezii dintr-un poet, unitate care nu se poate cîpăta decît cu condiția ca toată această culegere să fie tradusă *de fiecare dată* de cîte un singur traducător, traducerile diferiților traducători fiind publicate separat.

S-a procedat mult mai bine atunci cînd traducerea unui poet a fost încredințată unui singur traducător. Atunci cînd s-a procedat așa, aproape întotdeauna rezultatul a fost excelent. Consacrîndu-și munca de traducător transpunerii în românește a operei poetice a lui Maiakovski, Cicerone Theodorescu dă poetului sovietic, atît de personal ca expresie, o interpretare românească de mare preț. Petre Solomon a tradus cu meșteșug desăvîrșit *Prometeu descătușat* al lui Shelley și, acum de curînd, a dat din John Milton într-un volum de *Scrieri alese*, *Samson luptătorul*, mai multe sonete, *Lycidas* și fragmente din *Paradisul pierdut*. În traducerea lui Milton, dificil atît în ce privește fondul, nu rareori susceptibil de interpretări diverse, cît și în ce privește forma, unde sublimul alternează adesea cu prozaicul, traducătorul, pe lîngă mult talent și un gust sigur, a pus și erudiție, dovadă notele și cuvîntul introductiv. De mult studiu, pe lîngă talentul interpretării prin traducere, a fost nevoie fără îndoială și în excelenta traducere a unei selecții din *Poveștile din Canterbury* ale lui Chaucer, făcută de Dan Duțescu, precum și în transpunerea lui Villon în românește făcută de Romulus Vulpescu, dovadă, aici, notele explicative și comentariile care ocupă mai bine de un sfert al cărții. Trebuie scos la iveală (și asta pentru informarea criticei literare, cam grăbite atunci cînd dă cu ochii de o traducere de poezie) că traducătorul de poezie, mai cu seamă cînd e vorba de tezaurul clasic al poeziei universale, are nevoie în munca lui nu numai de talentul de traducător, ci și de mult studiu. Iată, de exemplu, să zicem că cineva are de tradus *Ifigenia în Taurida* de Goethe. Înainte de a se apuca de lucru și ca să-și pregătească și mai bine uneltele, el se gîndește că n-ar fi rău să citească sau să recitească *Orestia* lui Eshil. După ce citește pe Eshil, mai răsfoiește puțin Iliada, aruncă o privire, două și prin Odiseea, apoi citește *Teogonia* lui Hesiod, mai ales lupta zeilor cu Titanii, după care va înțelege și mai bine *Cîntecul Parcelor* și aluziile lui Goethe la acești zei olimpieni. Cum să nu tragă cu ochiul și prin cele două *Ifigenii* ale lui Euripide și prin *Ifigenia* lui Racine? Și, de asemenea, cum să nu cerceteze în ce împrejurări și-a scris Goethe piesa și ce loc ocupă în opera lui?

Arta traducerii, ca să fie completă, trebuie neapărat să cuprindă și o muncă absolut necesară de informație riguroasă, științifică, chiar atunci cînd nu apare numaidecît în note și comentarii.

Această necesitate a studiului și a informației bogate și cît mai exacte trebuie extinsă și la munca traducătorului de poezie contemporană. Cîtă informație trebuie, de exemplu, pentru a putea traduce bine poezia popoarelor africane sau poezia indoneziană. Poate chiar, adeseori, mai multă decît atunci cînd e vorba de o operă poetică clasică, cu privire la care un om de cultură generală are oarecare cunoștințe și se poate ușor documenta deschizînd o istorie a literaturii sau la nevoie chiar numai o enciclopedie amănunțită. E necesar de asemenea să cunoști într-o măsură dezvoltarea literaturii căreia aparține poetul tradus, ca să afli oarecare filiații și influențe care să te ajute la traducere, îndeosebi în ce privește găsirea și nimerirea tonului celui mai potrivit, a ambianței stilistice din care face parte poetul. Numai ținînd seama de toate aceste condiții și îndeplinindu-le cu conștiinciozitate, bineînțeles cu contribuția permanentă a talentului, se poate ajunge la o traducere care să sune ca o poezie originală, ceea ce este calitatea superioară a unei traduceri de poezie. Constat cu bucurie că așa se întîmplă cu multe traduceri de poezie făcute la noi în ultimii ani. Poezia sovietică, mai apropiată de noi din pricina procedeelor și a țelurilor comune realist-socialiste, și prin faptul că poezia noastră actuală urmează același drum, ne este mai direct accesibilă și cum tot mai mulți poeți tineri învață și își însușesc temeinic limba rusă, traducerea poeților sovietici se face astăzi la noi în condiții excelente.

Curiozitatea poeților noștri traducători se întinde astăzi către literaturi pînă nu de mult puțin cunoscute la noi și încă și mai puțin accesibile în original. Este ceea ce se întîmplă cu poezia de limbă spaniolă. Deschid un volum apărut de curînd și citesc: *„Poemele-mi le-aș vrea, pe fiecare / din piatră ce palpită plămădite; / căci, turnuri vagabonde, le-aș trimite / cu oamenii să umble, în picioare. / Le-aș vrea cîntări de pace, dinamite; / le-aș vrea și glonț, le-aș vrea și sărutare; / albastre ca un fulger, verzi și-n floare — / măslini în pîrg... Răsunete-nmiite / de bronz, de stup, de codru cu plăgi crunte, / Știind, din pulsul singelui ce geme, / să-ntindă înspre guri bătute, punte. / Le-aș vrea sămînță rodnică prin vreme; / cu umeri lați; le-aș vrea purtînd pe frunte / Un lan de inimi roșii drept embleme“*. Aceste frumoase și viguroase versuri fac parte din volumul *Rădăcinile zorilor* de poetul Marcos Ana, minunat transpuse în românește de Romulus Vulpescu. Marcos Ana, poet spaniol, douăzeci și trei de ani închis într-o temniță franchistă, a izbutit ca printre gratiile închisorii lui să trimită în lume un mesaj de revoltă, de protest și totodată de speranță în triumful final al dreptății sociale, în admirabile versuri spontane și adînc sleite, de-o mare valoare umană și artistică. Traducerea românească incorporează poeziei noastre acest mesaj păstrîndu-i intactă strălucirea formală a originalului. Peaceeași linie a unei poezii pînă astăzi destul de puțin cunoscută de cititorul romîn se așează *Antologia poeziei latino-americane* care de asemenea a apărut de curînd. Alcătuită în 1958, special pentru romîni, de către scriitorul și publicistul progresist uruguayan Jesualdo, antologia cuprinde o voluminoasă culegere din peste șaptezeci de poeți din aproape toate țările Americii Latine, de la primele timpuri pînă în vremea noastră, începînd cu Pedro de Ona, poet chilian de pe la 1600 și sfîrșind cu poetul cuban Carlos Castro Saavedra, născut în 1927 și făcînd parte din tînăra generație. Precedată de un studiu introductiv, dotată cu un bogat material biobibliografic și cu un aparat documentar excelent, lucrarea este valoroasă și traducerea ei reprezintă un eveniment cu totul vrednic de laudă în domeniul traducerilor noastre de poezie. Aici s-a aplicat în chip foarte nimerit procedeul care atunci cînd e vorba de un singur poet nu este recomandabil. S-a împărțit vastul material între douăzeci și ceva de traducători, așa că un singur traducător a tradus un singur poet sau cel mult doi sau trei. Fiecare a putut deci să-și aleagă ce i s-a potrivit mai bine. Numai în foarte puține cazuri, un poet latino-american a fost tradus de doi traducători romîni. Desigur, nu toate traducerile sînt la fel de reușite, dar asta provine foarte probabil, în cea mai mare măsură, din faptul că nici o originalele nu sînt toate de prima mărime. Nu poate fi locul într-un articol de generalități pentru o analiză a acestei lucrări. Ea merită să fie discutată pe larg. Dar eventualele observații critice nu vor putea fi decît de amănunt. Prin bogăția materialului, prin soliditatea documentării și prin buna calitate a celor mai multe din traduceri (aceea a lui Mihu Dragomir din Ruben Dario, a Mariei Banuș din Pablo Neruda, a Veronicăi Porumbacu din Juana Ines de la Cruz, a lui Ion Frunzetti din Julios Herrera y Reissig, a lui Romulus Vulpescu, care e și redactorul responsabil al lucrării, din Luis Carlos Lopez și Raul Gonzalez Tunon, și altfea altele la fel de bune) această antologie este, pe lîngă o lucrare de informare literară foarte folositoare, o dovadă a treptei înalte la care a ajuns la noi arta traducerii în versuri. Pe drumul acesta se poate merge cu încredere tot mai departe și tot mai sus.

„Orașe și priveliști“

A face cunoscute frumusețile peisajului țării noastre, necontenita înnoire a înfățișării orașelor și satelor sub mîinile harnice ale poporului nostru e o operă vrednică de toată lauda. E ceea ce și-a propus (și a izbutit în mare măsură) editura „Meridiane“ prin primele patru volume tipărite în colecția „Orașe și priveliști“. Apelînd la cîtiva distinși oameni de cultură (acad. C. Daicoviciu, scriitorii Marcel Breslașu, Demostene Botez și Ion Istrati), editura a pus la îndemîna publicului texte de prezentare de o înaltă ținută artistică, în care erudiția și avîntul romantic se îmbinează în mod fericit. Cele trei centre de străveche cultură, București, Iași, Cluj, păstrătoare ale unui uriaș tezaur istoric, orașe cărora regimul democrat-popular le-a deschis largi perspective de viață adevărată, în care vechile monumente arhitectonice se alătură noilor construcții în ansambluri îndrăznețe, sînt înfățișate într-un chip atractiv, volumele respective constituind convingătoare invitații pentru oaspeții din țară și de peste hotare. De asemenea, regiunea turistică cea mai cunoscută a patriei noastre, Valea Prahovei, valea petrolului, se bucură de o prezentare antrenantă, plină de spirit, căpătînd adesea ritm de poem în proză.

Credem însă că încă se mai pot face cu folos unele eforturi pentru îmbunătățirea reproducerilor fotografice. Fotografiile (unele din ele cunoscute din diferite expoziții, din reproduceri izbutite apărute în presă), opere ale unor artiști de prestigiu, dovedesc preocuparea pentru găsirea unor unghiuri interesante, a unei expresivități plastice. Dar, în volume, ele apar estompate, contururile și contrastele se pierd într-o dominantă cenușie. Eram obișnuiți ca I.P. 4 să ne ofere lucrări de calitate.

Am sugera redacției ca, în volumele ce vor urma, să publice și o scurtă listă a principalelor monumente istorice și arhitectonice ale orașului respectiv, a celor mai de seamă edificii publice, a locurilor legate de istoria clasei muncitoare. În felul acesta, ele își vor împlini și rostul util de necesar de ghid sumar pentru vizitatorul interesat de trecutul și de viața prezentă a orașului.

A. B.

CE ESTE BIONICA

de prof. univ. EDMOND NICOLAU

Ultimul deceniu, şi în special ultimii ani, a marcat o dezvoltare vertiginoasă a noului curent ştiinţific cunoscut sub numele de „cibernetică". O serie întreagă de realizări spectaculoase atrăgeau atenţia marelui public, ca şi specialiştilor, asupra acestui nou cîmp de activitate.

Ceea ce uimea, în special, erau maşinile electronice care simulau comportarea anumitor fiinţe vii. Putem spune că a apărut o întreagă „faună electronică" creată de ciberneticieni.

În fond, automate care să mimeze comportarea fiinţelor vii au existat din timpuri foarte îndepărtate. Astfel, un medic din antichitatea greacă pomeneşte de mecanicul Archytas, care a făcut o pasăre de lemn, capabilă să zboare. Chiar şi despre Descartes legenda spune că purta cu el un automat ce avea chipul unei fete. Acum circa 200 de ani, mecanicul Vaucanson a realizat o raţă care înota, ciugulea mîncarea şi evacua apoi resturile nedigerate produse „de digestie".

Ce este atunci nou între mecanismele actuale şi cele vechi? Care sînt condiţiile care au permis trecerea de la vechile mecanisme la cele noi?

Ceea ce este caracteristic pentru toate mecanismele vechi este faptul că ele nu prindeau decît un aspect exterior al lucrurilor. Astfel, de exemplu, raţa la care ne referim nu avea de fapt decît aspectul unei raţe, iar ceea ce făcea ea nu era o digestie ci numai simularea unei digestii. De fapt, interiorul său era despărţit în două compartimente printr-un perete; grăunţele pe care ea le ciuguleа se opreau în primul compartiment, „digestia" fiind numai simulată, deoarece în al doilea compartiment interior se afla un cilindru cu piston. Înainte de începerea demonstraţiei, constructorul introducea în acest cilindru miez de pîine înmuiat şi colorat; pistonul îl evacua apoi şi spectatorul avea impresia că mecanismul reproduce fenomenul digestiei.

De la formă la funcţiune

Automatele mai vechi, amintite mai sus, nu erau decît nişte jucării ingenioase, realizate pentru a arăta posibilitatea omului de a reproduce anumite forme ale mişcării, întîlnite în cazul organismelor vii. Aceste cercetări şi-au avut totuşi rostul lor, deoarece unele din ele au arătat baza mecanică a mişcărilor membrelor. În fond membrele nu sînt decît un sistem de pîrghii articulate. În această privinţă sînt de amintit studiile foarte temeinice întocmite de marele matematician rus Cebîşev, referitoare la sistemele de pîrghii. Cebîşev a construit o serie de modele mecanice, care reproduc atît mersul unui cal, cît şi mişcările luntraşilor. Amintim că Cebîşev a creat teoria matematică a mecanismelor, foarte utilă inginerilor de azi.

La Cebîşev se întîlneşte prima încercare de a face un automat care să treacă de la forma exterioară a mişcării la esenţa ei, la studierea legilor care guvernează mişcarea mecanismelor plane.

În epoca noastră, roboţii cunosc o largă răspîndire. Nu mai este vorba însă de automate, care încearcă să imite aspectul exterior al unor forme organice — ca în trecut — ci de automate care au drept scop ajutorarea directă a omului în procesul muncii, indiferent de aspectul lor exterior.

În această privinţă fără îndoială că cele mai interesante realizări obţinute pînă în momentul de faţă sînt în domeniul calculatoarelor electronice.

La aceste calculatoare este esenţial faptul că au o viteză foarte mare de lucru şi, în acelaşi timp, o funcţionare automată. Pe baza unui program dat de către om, aceste calculatoare pot rezolva într-un timp foarte scurt o serie de operaţii logice şi matematice, pe care omul le-ar efectua într-un timp incomparabil mai mare.

Calculatoarele electronice pot fi construite şi programate spre a rezolva orice problemă logică care poate fi formulată precis. Astfel, traducerea dintr-o limbă în alta poate fi automatizată şi încredinţată calculatorului în momentul în care se dispune de un dicţionar suficient de complet ca şi de o gramatică fără excepţii. E curios faptul că pînă la calculatoarele electronice şi nici la traducerea mecanică, nu existau gramatici fără excepţii. Pentru limba romînă, o astfel de gramatică completă a început a fi elaborată de academicianul Grigore C. Moisil.

Conexiune inversă

Una dintre calităţile cele mai importante ale calculatoarelor este posibilitatea lor de a-şi putea controla performanţele, verificînd în fiecare etapă rezultatele obţinute cu anumite rezultate standard. În multe cazuri sistemele construite de om se caracterizează prin aceea că ele efectuează comanda dată, fără a exista o legătură între organul de execuţie şi comandă. De exemplu, intrăm într-un bloc şi apăsăm pe automatul de lumină: se poate întîmpla ca lumina de la un anumit palier să nu se aprindă. Automatul acesta nu este prevăzut cu un sistem care să controleze performanţa la toate etajele.

Din contra, în momentul în care la un mare transatlantic se dă comanda de rotire a axei cîrmei cu un anumit unghi, de la postul de comandă timonierul compară, cu ajutorul unei busole, direcţia pe care merge nava cu direcţia în care ar fi trebuit să meargă în urma comenzii date. La sistemele cele mai perfecţionate, această comparaţie între comanda dată şi comanda executată se face automat, graţie unei legături suplimentare dintre ieşirea sistemului (organul executor) şi un element special care face comparaţia.

Această comparaţie presupune deci, în afara unei legături între comandă şi organul de execuţie, o a doua cale între organul de execuţie şi organul de comparaţie. Sistemele de acest fel se numesc sisteme cu conexiune inversă sau cu reacţie.

Dar, după cum observa, pe bună dreptate, cunoscutul fiziolog sovietic P. K. Anohin, acest principiu al conexiunii inverse se întîlneşte în mod curent în organismele vii. După terminologia sa, în cazul sistemului nervos de la om sau chiar de la unele animale, avem de-a face cu o „aferentaţie inversă".

Este vorba anume de proprietatea pe care o are creierul de a face în permanenţă o comparaţie între ceea ce a executat organismul controlat de el, cu ceea ce voia să execute. Din studiile lui P. K. Anohin reiese că creierul îşi construieşte mai întîi un model al rezultatului pe care îl scontează. După aceea compară rezultatul acţiunii sale cu acel model. Avem şi aici în fond tot o formă specială de conexiune inversă, de comparare a rezultatului obţinut cu comanda dată. Aceste comparări sînt tocmai una din căile principale prin care creierul are posibilitatea să se perfecţioneze.

Este important să subliniem că adeseori în organismele vii problemele sînt rezolvate prin metode pe care ştiinţa la un moment dat le găseşte a fi optime şi în anumite probleme tehnice.

Cum se transmit informaţiile în sistemul nervos

Un alt exemplu interesant care ilustrează afirmaţia precedentă este constituit de modul de transmitere a informaţiei în sistemul nervos.

Astăzi se ştie că creierul este informat de excitanţii care impresionează organele de simţ, prin anumite semnale ce se propagă de-a lungul fibrelor nervoase. Organele de simţ (analizorii, după terminologia lui I. P. Pavlov) sînt formate dintr-un număr de celule nervoase (neuroni). Caracteristic pentru neuron este faptul că el este constituit dintr-un corp şi o prelungire, numită axon. Atunci cînd este excitat, neuronul face ca de-a lungul axonului să se transmită o serie de impulsuri electrice. Aceste impulsuri electrice au toate aceeaşi amplitudine. Dar frecvenţa de repetiţie a impulsurilor variază o dată cu excitaţia. Dacă ochiul, de exemplu, este iluminat puternic, atunci de-a lungul fibrei nervului optic vom avea nişte impulsuri dese, mai dese decît în cazul unei luminări slabe a ochiului, cu alte cuvinte, ca să întrebuinţăm termenul tehnic corespunzător, informaţia se transmite de-a lungul fibrei nervoase printr-o modulaţie de frecvenţă a impulsurilor.

Este interesant să ştim că astăzi în tehnica telecomunicaţiilor pentru transmiterea informaţiilor se utilizează în mod curent modulaţia în impulsuri. Printre sistemele adoptate în această privinţă, adesea întîlnim şi modulaţia impulsurilor în frecvenţă. Este oare întîmplător faptul că în natură s-a ajuns la transmiterea informaţiei prin modulaţia de impulsuri?

O problemă importantă care intervine în telecomunicaţii este aceea a siguranţei pe care o oferă sistemul de modulaţii adoptat, faţă de eventualele perturbaţii. Se pune anume problema de a găsi acele sisteme, la care mesajul transmis să fie cît mai puţin influenţat de aceste perturbaţii.

După cum arată teoria comunicaţiilor, sistemele de modulaţii în impulsuri sînt deosebit de stabile faţă de perturbaţii. Aceeaşi proprietate o are şi modulaţia în frecvenţă.

Aceasta arată că în natură materia se organizează astfel încît să asigure performanţe optime. Omul, pe cale raţională, ajunge uneori la soluţii analoage.

Bionica

Astfel de observaţii pot fi făcute şi în alte direcţii. Adeseori se ajunge la concluzia că soluţiile biologice corespund unor soluţii optime. Aceasta a fost tocmai şi punctul de plecare al noii ştiinţe denumită bionică.

Conform definiţiei, bionica este ştiinţa care încearcă să aplice în inginerie cunoştinţele obţinute în biologie.

Un prim Congres internaţional de bionică s-a ţinut anul trecut. Comunicările au fost axate, după cum era şi de aşteptat, tocmai pe problema utilizării, în calculatoarele electronice, a unor principii descoperite de neurofiziologie în funcţionarea creierului.

În această ordine de idei, una din căile cele mai importante este realizarea unor calculatoare la care să nu apară erori.

Trebuie să ştim că, deoarece calculatoarele lucrează cu impulsuri electrice, dacă prin accidente în calculator apare un impuls în plus sau se pierde un impuls, se pot produce erori uneori grave.

Dar, în natură, astfel de accidente nu se observă. Explicaţia constă în faptul că totdeauna în natură, la organismele vii, există mai multe căi de comunicaţii dispuse în paralel, în plus un organ central comparînd în permanenţă rezultatele.

Trebuie să remarcăm că de fapt în această privinţă practica a luat-o înaintea constituirii bionicii. În adevăr, de mai mult timp, la Praga, dr. Antonin Svoboda a construit un calculator electronic care nu poate să greşească.

Acest calculator este format de fapt din trei canale care funcţionează în paralel. Fiecare operaţie este efectuată în paralel de trei ori, un organ central comparînd rezultatele. Şi aceasta la fiecare etapă a calculului.

Desigur că accidentele se pot produce pe oricare canal. Dar, fiind vorba de fenomene întîmplătoare, de cele mai multe ori la o anumită etapă numai unul din cele trei rezultate este afectat.

Calculatorul compară în permanenţă cele trei rezultate obţinute şi reţine rezultatul care apare identic pe cel puţin două canale. Dacă pe cele trei canale se obţin trei rezultate diferite, atunci se repetă calculul respectiv. Experienţa arată că această maşină, deşi este cu mult mai voluminoasă decît calculatoarele obişnuite, are acest mare avantaj — că nu greşeşte.

Problemele bionicii sînt strîns legate de cibernetică. Cibernetica studiază tocmai legile cele mai generale ale organizării materiei, ale mişcării materiei, în mecanisme şi în organisme. Bionica apare astfel ca o ramură a cibernetici.

În fond, şi sistemele adaptive, de care ne-am ocupat în unul din articolele trecute, şi care constituie forma actualmente cea mai perfecţionată de sisteme automate, se întîlnesc la organisme.

Bineînţeles că, prin complexitatea sa, materia superior organizată din creierul uman, va fi sursa cea mai importantă de informare şi de inspiraţie pentru cei care încearcă să aplice în inginerie soluţiile la care s-a ajuns în autoorganizarea materiei. Dar, prin aceasta, am ajuns la o nouă problemă, foarte importantă prin implicaţiile filozofice, anume la problema raporturilor dintre creier şi maşină.

Scenă din noul film romînesc: „S-a furat o bombă"

PIESE ÎNTR-UN ACT

Colecţia de teatru-amator a Editurii pentru literatură a publicat, în condiţii lăudabile, cîteva texte cu virtuţi literare şi scenice care le-au făcut să fie de îndată îmbrăţişate de echipele care acum se întrec în concursul bienal. Îndeosebi se cuvine a fi apreciat principiul Editurii de a asigura fuziunea necesară între teatrul pentru profesionişti şi cel pentru amatori: faptul că dramaturgi cunoscuţi ca Horia Lovinescu, Paul Everac, Mihail Davidoglu şi Lucia Demetrius îşi întorc cu folos privirea către piesele într-un act, faptul că Dan Tărchilă sau Constanţa Bratu au debutat la teatrul pentru amatori şi apoi au putut trece pragul teatrelor profesioniste — sînt semnificative în acest circuit. Nu-i departe timpul cînd piesele-miniaturi vor ajunge la nivelul ca, reunite cîteva într-un singur spectacol, să poată fi jucate şi de profesionişti.

Un recent volum al aceleaşi edituri aduce pe coperta galbenă cu cortină roşie numele lui Victor Birlădeanu. Volumul înmănunchează două piese într-un act. Prima, „Soarele a răsărit la miezul nopţii" relatează un aspect din lupta ilegaliştilor dintr-o regiune petroliferă în preajma declanşării insurecţiei armate de la 23 August. A doua, „Cînd începe viitorul?" vorbeşte despre preocupările unei brigăzi de tineri muncitori de a-şi perfecţiona maşinile pentru a da zilelor noastre produse mereu superioare. Deşi piesele au personaje, conflicte şi medii diferite, ele se leagă prin aceeaşi reliefare a biruinţei viitorului, a celor ce-l reprezintă. Cînd Maria, personajul principal din prima piesă, spune: „Toţi o să zburaţi. Nimic nu vă mai poate ţine în frîu. Nimic şi nimeni", ea prevesteşte printre altele şi zborul ulterior al lui Isaia şi al tovarăşilor săi din piesa de-a doua. În general, toate piesele lui Birlădeanu cuprind multă lumină, alcătuind laolaltă o familie tonică şi optimistă din care nici acestea două nu distonează.

Acţiunea e condusă abil, prinzînd spectatorul ascuns în cititor. Atunci cînd autorul forţează spre un prisos de solicitare, se strecoară însă fisura de veridicitate. Deşi „Cînd începe viitorul?" te captează suficient prin însăşi calitatea caracterelor înaintate, autorul a simţit nevoia supralicitării prin introducerea unei incursiuni nocturne a lupilor în vecinătatea cabanei din prima parte a acţiunii. Urmează relatarea unui episod destul de incredibil al atacării unui lup de către erou, cu ajutorul unei puşti străine care, pasămi-te, aştepta, gata încărcată, să fie subtilizată de pe ... peretele sălii de mese a unei cabane pline de vizitatori! Isaia avea suficiente virtuţi ca să nu mai fie nevoia prezentării lui şi sub ipoteza unui temerar cavalerism alpin executat anonim faţă de o adolescentă pe skiuri.

Replica lui Birlădeanu se dovedeşte fluentă, ocolind livrescul, caracterizînd personajele la îndemîna actorului-amator. Pagini deosebit de frumoase pricinuiesc prezenţa maşinilor unelte în gîndurile lui Isaia, într-un univers geometric dar armonios şi vibrînd viaţă în inima motorului metalic. O poezie luminoasă mijeşte în ambele piese, fără să edulcoreze conflictul bine structurat.

Cele două texte înseamnă un sprijin de calitate adus mişcării de amatori din ţara noastră.

Anticipînd dorinţelor noastre de a le vedea şi transpuse pe scenă, avem o primă imagine datorită excelentelor indicaţii de regie semnate de Dinu Iliescu, indicaţii însoţind piesele cu precizări foarte utile pentru instructori şi interpreţi. Comentariul e compact, bine argumentat profesional, adesea chiar perspicace, urmărind o perfectă limpezire raţională a celor ce se ascund în spatele literelor de text. E bine că se urmăreşte o dialectică strînsă în funcţie de conflictele mari şi cele interioare, că personajele sînt prezentate într-o continuă cioocnire, într-o perpetuă evoluţie.

Ne întrebăm cum a putut fi alăturată aceeaşi semnătură — Dinu Iliescu — unor schiţe de decor urîte, executate diletant, sărăcăcioase ca inspiraţie şi cu elemente de mobilier, într-o disproporţie flagrantă unul faţă de altul? De ce a fost nevoie să se suspende aci exigenţa regizorului şi redactorului responsabil, care altfel meritau lauda fără rezervă?

Maria Nicoară — **Mihai Dimiu**

Un dramaturg debutant

TEATRUL GERMAN DIN TIMIŞOARA

De curînd, la Teatrul German din Timişoara a fost pusă în scenă piesa „Ogoare scufundate" pe care autorul ei — dramaturg debutant dar actor vechi al acestui teatru — o subintitulează „dramă ţărănească". Unul dintre meritele piesei stă mai ales în faptul că se inspiră din realităţi specifice regiunii, reţinînd din viaţa satului bănăţean unul dintre aspectele caracteristice pentru el şi totodată apte să ilustreze lupta seculară a maselor exploatate pentru îmbunătăţirea condiţiilor de trai.

Din vremuri străvechi, şesul Banatului trăia sub ameninţarea inundaţiilor. În primăvara fiecărui deceniu apele revărsate înecau aşezările şi ogoarele pricinuind pagube sătenilor statorniciţi aici care nu aveau alt mijloc de luptă împotriva năvalei puhoaielor decît puterea neîndestulătoare a braţelor. Cînd şi cînd, o minte inventivă căuta şi găsea un paleativ.

Piesa lui Hans Kehrer e povestea tristă a unei astfel de soluţii venită din sînul maselor, pe care exploatatorii şi-au însuşit-o şi au folosit-o în interesul lor. Un ţăran întreprinzător (Iohan Taugner) dintr-un sat bîntuit periodic de revărsările Mureşului s-a hotărît să înfrîngă duşmănia apei mutînd albia rîului. Primarul — care tocmai cumpărase moşia unui falit — şi cumnatul său, proprietar de moară, se declarară de acord numai în momentul cînd inginerul consultat asupra condiţiilor lucrării a promis să strămute cursul rîului astfel încît moşia să rămînă în întregime spre partea satului şi totodată albia împinsă departe să provoace falimentul morilor de apă. Socoteala se dovedi ruinătoare nu numai pentru proprietarii morilor de apă, ci şi pentru ţăranii care îşi aveau ogoarele în vecinătatea noii albii, deoarece rîul muşca necontenit din mal, înghiţind necontenit ogoarele. Cum ideea venise de la Taugner — deşi traseul propus de el era altul, sătenii (aţiţaţi de primar care vroia să scape de răspundere), prinseră a-l urî ca pe unul care abătuse asupră-le o nenorocire mai mare decît inundaţiile. Aflînd gîndurile consătenilor, Taugner, care se ştia nevinovat, amînă nunta fiicei sale cu fiul primarului, pînă la lămurirea situaţiei şi ceru ancheta unei comisii. Primarul care ţinea cu tot dinadinsul să evite ancheta pentru a se sustrage unei verificări demascatoare (mai ales că inginerul fusese arestat între timp pentru escrocherie) îl ucide pe Taugner.

Ideea lui Taugner avea să capete viaţă o jumătate de veac mai tîrziu, cu ocazia vastelor lucrări de hidro-amelioraţie desfăşurate în Banat din iniţiativa organelor de partid şi de stat, lucrări care între 1958—1961, au salvat circa 70 de mii ha. teren cultivabil. În satul lui Taugner întîmplarea face ca lucrările să fie conduse de un nepot al său, devenit inginer. Nepotul află odiseea bunicului din gura unui contemporan al acestuia. Piesa nu e decît desfăşurarea scenică a povestirii bătrînului. Cum din spusele muncitorilor aflăm că tînărul inginer cunoaşte locurile ca în palmă, ceea ce înseamnă că a trăit multă vreme în sat (poate tot timpul pînă la începerea studiilor) ni se pare însă ciudat că el nu cunoaşte drama bunicului. Piesa are personaje numeroase pe care autorul, om de teatru, ştie să le caracterizeze şi să le mişte în scenă fără să piardă pe vreunul din vedere. Conflictul e puternic şi bine condus în dezbaterea dintre polii antagonici (Taugner şi Borth). În cazul tinerilor îndrăgostiţi (Rezi şi Karl) autorul pierde însă din siguranţă şi fermitate. Străină de frămîntările tatălui, căci e absorbită de dragostea ei, Rezi nu se arată cîtuşi de puţin dispusă să-şi sacrifice fericirea de hatîrul vrajbei dintre părinţi şi rezistă energic opoziţiei tatălui. La rîndul lui, Karl, înfruntă vitejeşte riscul dezmoştenirii. Fiul primarului e tînăr şi deocamdată încă străin de practica dezumanizantă a exploatării cîtă vreme afacerile sînt girate de tatăl său. Cei doi tineri aparţin totuşi unor clase duşmane şi e neîndoielnic că vor trebui fie să se despartă, fie unul dintre ei să treacă de partea cealaltă. Autorul pare să fi înţeles acest lucru şi să fi optat pentru prima soluţie pe care o ratează însă, deoarece ea nu este concluzia unui proces psihologic, ci rezultatul fortuit şi neconsistent al unei întîmplări violente. Primarul Borth ucide pe Taugner, apoi se sinucide pentru a evita totdeodată ruşinea demascării şi pedeapsa crimei. Consternat, Karl, care se simte oarecum vinovat pentru tatăl său — deşi e faptic străin şi moralmente ostil crimei sale — caută timid o apropiere de Rezi. Fata îl respinge cu intransigenţa unei Chimene pe motiv că între ei s-a interpus un cadavru şi pleacă declarînd sentenţios: „Nu Karl, eu merg cu ai mei, tu rămîi cu ai tăi. Aşa a fost totdeauna". Dar moartea tatălui — chiar dacă i-ar fi relevat înţelesurile cauzei pentru care el şi-a jertfit viaţa şi datoria ei de a i se alătura — nu era singură în măsură să hotărască soarta sentimentului care o lega puternic de Karl. Pentru ca dragostea sincer trăită şi aprig apărată de cei doi tineri să piară firesc şi convingător, era necesar ca îndrăgostiţii să se separe ideologic, trecînd pe poziţiile părinţilor incompatibile cu iubirea lor. Autorul preferă însă s-o ucidă cu argumente din vremea comunei primitive sau a vendetei feudale. Eroina îşi reneagă iubitul pe motiv că e fiul ucigaşului tatălui ei, erijîndu-se implicit în exponentă întîrziată a unei justiţii primitive. Atitudinea lui Karl nu îndreptăţea o asemenea ripostă, din moment ce el nu se solidarizează cu părintele său şi nici nu se consideră în vreun fel urmaşul acestuia. Dimpotrivă.

Regia (Rudolf Schati) şi actorii (Hadamuth Becker care a interpretat cu gingăşie şi căldură pe Rezi, şi Karl Hoffmann care a fost un Karl plin de juvenilă şi candidă ardoare) n-au putut îndrepta situaţia creată de text. Cu disputa Taugner—Borth lucrurile stau mult mai bine, căci regia ca şi autorul stăpînesc cu mai multă siguranţă albul şi negru decît nuanţele intermediare. Aici totul e clar în text, iar în spectacol arătat limpede, cu o judicioasă distribuire a accentelor. Înfruntările, violente sau nu, dintre Taugner şi Borth şi disputa dintre cel dintîi şi fiica sa, în care fata vădeşte o pasiune chinuită şi dîrză iar el o neclintire dureroasă şi o zadarnică încercare de a şi-o alia, se înscriu printre scenele izbutite ale spectacolului, scene la reuşita cărora resursele actorilor au contribuit din plin: Peter Schuch — interpretul lui Taugner — a exprimat cu pregnanţă şi dăruire, dacă nu şi cu ideală armonizare, energia generoasă, încălzită de intensităţi afective şi luminată de scînteierea unei inteligenţe creatoare care formează dominantele caracterului personajului: Hans Kehrer (primarul Borth) a evitat artificiile care compromit verosimilul şi superficialele caracterizări din exterior. Un oarecare exces de ton înalt la cel dintîi face ca personajul să apară puţin monocord şi un surplus de pondere la cel de-al doilea atinge uneori limita placidităţii. Barbel îşi asistă bărbatul cu discreţie căci Elisabeth Kobl a făcut din soaţa lui Taugner o casnică rurală supusă şi blîndă care asistă timorată la frămîntările soţului ei, neîndrăznind să se facă părtaşa luptei lui. Cea mai realizată latură a spectacolului ni se pare latura satirică. Scenele celor două tîrguri încheiate între primar şi cumnatul său pe de o parte, şi moşierul falit Molnar, apoi inginerul excroc Ferenczi pe de alta, sînt remarcabile. Molnar (ironizat de Frantz de Gröger) are staiful prăfuit şi ridicol al formelor pretenţioase rămase fără bază. Ottmar Strasser a compus subtil rolul Morarului şi a făcut din el o vulpe şireată, meşteră în jăcmăneală cu duhul blîndeţii. În tocmeala privitoare la mutarea albiei, inginerul, sperţar versat — (excelent satirizat de Otto Grassl) le oferă un partener pe măsură.

Atît în text, cît şi în spectacol, finalul ratează posibilitatea unei concluzii juste şi limpezi. Cadavrul lui Taugner devine prilej de dezlănţuiri lacrimogene şi declaraţii melodramatice care nu fac decît să încarce obositor scena, să dilueze emoţia şi să denatureze semnificaţiile. Dacă cortina ar fi căzut o dată cu Taugner, iar explicaţia dintre tineri s-ar fi produs în spaţiul golului iscat prin moartea sa, s-ar fi evitat poate acea nefericită soluţie, acea încetoşare a sensurilor din logica ultimelor replici schimbate între tineri, acea notă neavenită adusă de nedreptatea făcută lui Karl.

Discutabilă e şi modalitatea aducerii în scenă a prezentului căruia textul îi conferă doar rol de pretext şi comentator. Nesprijiniţi nici de scenograf nici de text, care lasă totul pe seama replicilor, declarative, actorii care interpretează grupul personajelor actuale nu reuşesc (în pofida jocului îngrijit) să facă din reprezentanţii actualităţii mai mult decît un mănunchi uman simpatic. Contribuţia scenografiei se remarcă mai ales în fundalul care serveşte de cadru exterioarelor: un cer furtunatec, săgetat de lumini nefireşti care stă gata să se prăbuşească peste lume. Interioarele — deşi lapidare — sînt mai puţin expresive.

Deocamdată numai parţial izbutită, experienţa cu piesa „Ogoare scufundate" constituie un început promiţător şi instructiv pentru viitoarele conlucrări dintre teatrul timişorean de limbă germană şi autorii locali.

Maria Nicoară

AUREL JIQUIDI

„Ucenici" (1934)

Odată cu moartea lui Aurel Jiquidi a dispărut unul dintre fruntaşii strălucitei pleiade de artişti care, încă din primii ani de după primul război mondial, au întreprins, în revistele progresiste ale vremii, o operă de curajoasă demascare a raciilor societăţii burgheze, continuînd cu consecvenţă tradiţia graficii lui Iser, Ressu, B'Arg, Sirato, şi a altor plasticieni din generaţia care se afirmase în primele două decenii ale secolului.

Fiul cunoscutului grafician Constantin Jiquidi, care, la sfîrşitul veacului trecut, în revistele satirice ale timpului, lovea cu toată forţa talentului său în politicienii conservatori şi liberali, în jefuitorii poporului nostru, a fost un desenator înzestrat cu o deosebită inteligenţă, cu un sarcasm necruţător, cu un simţ remarcabil al actualităţii.

De la un lirism gingaş, în desenele dedicate celor umili şi obidiţi („Ucenici" — 1934, „Viitorul şomer" — 1935 etc.) dramelor petrecute în lumea copiilor cărora regimul burghez le răpea orice bucurie, Jiquidi s-a dovedit un neînfricat demascator al ororilor fascismului străin şi autohton. Grafica publicistică a lui Jiquidi, dimpreună cu aceea a lui Nicolae Cristea, Perahim, Mărculescu, Kazar, Maxy, Labin, Dobrian, Ross, Vida Geza, a reprezentat o substanţială contribuţie la lupta antifascistă, în anii aceia în care primejdia agresiunii înspăimînta popoarele lumii. Nu se poate concepe o istorie cît de sumară a artei antifasciste din ţara noastră din care să lipsească numele autorului celebrului desen **„Pe aici au trecut legionarii"**, publicat în 1936.

Apropierea de arta lui Caragiale, nu e simplă fantezie. Nu numai strălucirea şi verva cu care a ilustrat „Scrisoarea pierdută", „Noaptea furtunoasă" şi „Momentele" marelui scriitor îndreptăţesc această caracterizare. Ea poate fi ilustrată de compoziţii grafice în care, prezentînd fapte simptomatice pentru înfăţişarea societăţii burgheze, artistul le comentează lapidar, comunicînd în mod direct ideea pe care şi-a propus-o. Jiquidi a creat într-un stil foarte personal, care nu poate fi confundat cu altul, o vastă galerie de tipuri caracteristice societăţii trecutului.

Creaţia de după 23 August 1944 a lui Jiquidi dovedeşte o profunzime a ideii, o siguranţă a mijloacelor de expresie pe care le conferă metoda realismului socialist în artă. Ilustraţiile la opera lui Creangă, a lui Sadoveanu, la „Supusul" lui Heinrich Mann, dar mai ales zguduitorul ciclu „1907", demonstrează forţa desenului lui Jiquidi, pasiunea cu care a luat poziţie împotriva unei orînduiri corupte, vrăjmaşe omului.

Pentru îndelungata sa activitatea artistică, pentru înalta valoare a artei sale, statul nostru i-a acordat în 1953 Premiul de Stat, iar în 1957 titlul de Maestru Emerit al Artei din R.P.R.

Durerea pe care o încercăm la moartea lui Jiquidi e mîngîiată de certitudinea că în opera sa amplă, valoroasă, rămîne neştirbită întreaga lui personalitate creatoare, lupta raţiunii împotriva forţelor întunericului şi crimei.

D. G.

Cenaclul „George Coşbuc"

De mai mulţi ani la Facultatea de Filologie din Bucureşti funcţionează cenaclul „George Coşbuc". Obiectivul fundamental al activităţii sale este, bineînţeles, formarea unei tineri scriitori din rîndurile studenţilor. Totodată în cadrul aceluiaşi laborator de creaţie pot creşte noi critici (studenţii au posibilitatea să aplice cunoştinţele dobîndite la cursuri şi să-şi dezvolte mijloacele de investigaţie literară). Conducerea cenaclului urmăreşte atragerea unui număr cît mai mare de studenţi — din fiecare an — pentru a le putea stimula şi coordona evoluţia.

Şedinţele cenaclului se ţin la două săptămîni. Textele sînt consultate în prealabil de cei interesaţi, fiind depuse cîteva zile şi la una din bibliotecile facultăţii. De obicei unul din membrii cenaclului face o prezentare, un succint profil literar al celui care urmează să citească în şedinţa respectivă. În ultima perioadă s-au remarcat ca valoroase producţiile poetice ale tinerilor Ion Cringuleanu, Mihai Elin, Victoria Dragoş, Dimitrie Rachici, I. Butnaru.

Creaţiile lor sînt străbătute de patos contemporan şi vibraţie lirică autentică. Fără îndoială există şi destule inegalităţi, semnalate, de altfel, în cadrul discuţiilor. Autorii au primit sugestii numeroase şi — desigur — contribuţia colectivă îi va ajuta în munca lor viitoare. În domeniul prozei pot fi amintiţi N. Saramandu şi Gheorghe Sucin. În dramaturgie Mihai Botez demonstrează frumoase resurse (a fost premiat la concursul revistei „Luceafărul").

Cenaclul a organizat un concurs în cinstea celei de-a 40-a aniversări a Partidului. Membrii cenaclului au susţinut cu creaţiile lor acţiunile festive iniţiate de facultate. Au avut loc şi emisiuni radiofonice, în care s-au transmis versuri ale studenţilor — poeţi. Este desigur necesar ca problemele vieţii universitare să fie abordate mai mult în literatura realizată de studenţii înşişi.

Cenaclul a iniţiat şi schimburi de experienţă cu alte cercuri literare. În una din şedinţe de pildă a citit un tînăr muncitor — Toader Nicolae — membru al cenaclului „Mihai Eminescu" din Sinaia. Ciclurile de poezii „Puteri neînvinse" şi „Ecoul munţilor" au dovedit însuşiri reale. Talent în plină creştere, Toader Nicolae aduce în lirica sa o notă de prospeţime şi vigoare, o tonalitate robustă avintată. Studenţii i-au încurajat cu atenţie şi dragoste, oferindu-i sprijinul în eforturile sale.

A fost o şedinţă plină de învăţăminte pentru studenţi. Ei au putut constata din nou importanţa pe care o prezintă pentru creaţia literară, experienţa de viaţă, cunoaşterea nemijlocită a realităţii. Asemenea forme de legătură cu alte cenacluri vor continua şi în viitor. Conducerea se preocupă să asigure un nivel teoretic înalt discuţiilor desfăşurate. Viitorii specialişti în problemele literaturii se deprind — o dată mai mult — să-şi formuleze opinii argumentate, aprofundînd neconfenit estetica marxist-leninistă. Exemple sînt suficiente (Buliga Nicolae, Meilanu Alexandru, Dumitrache Alexandru şi alţii). La şedinţă participă şi studenţii de la alte facultăţi şi adeseori contribuţia lor la discutarea lucrărilor literare este apreciabilă. Deoarece la filologie mulţi tineri studiază limbile străine, conducerea cenaclului va acorda atenţie şi traducerilor din poeţii străini efectuate de studenţi şi va organiza în acest scop şedinţe speciale.

M. R.

LA 125 ANI DE LA MOARTEA POETULUI

PUȘKIN ȘI LITERATURA ROMÎNĂ

Sînt scriitori a căror prezență marchează momente de cotitură în istoria dezvoltării spirituale a poporului lor. Numele lui Goethe sau Byron, Hugo sau Whitman, Mickiewicz sau Eminescu, Dante sau Shakespeare, pot fi citate ca pilde de asemenea valori. Într-o atare perspectivă trebuie considerată și însemnătatea lui Alexandr Sergheevici Pușkin, cînd e vorba să-i definim locul în dezvoltarea literaturii ruse. Gorki sublinia cu laconism dar și cu pregnanță rolul lui Pușkin, numindu-l „începutul tuturor începuturilor în literatura rusă". Poet, prozator, dramaturg, într-o măsură și critic literar, Pușkin a desfășurat o vastă și multilaterală activitate sub semnul înnoirilor și al desăvîrșirilor. Drumul creației lui s-a caracterizat prin prelucrarea profundă și plină de originalitate a tradițiilor secolului al XVIII-lea și mai ales prin așezarea unor noi temelii peste care avea să se înalțe, impunător și strălucitor, edificiul literar rus al secolului al XIX-lea. Creația pușkiniană se găsește la izvoarele literaturii clasice ruse care a uimit de-a dreptul întreaga lume literară a secolului al XIX-lea și care sub pana continuatorilor direcți ai lui Pușkin, Lermontov, Gogol, — sau mai îndepărtați — Nekrasov, Turgheniev, Tolstoi, Cehov, — a cucerit un loc de frunte în cultura mondială. Continuînd firul liricii lui Derjavin, Jukovski, Batiușkov, Pușkin a știut să-i dea maturitate, adîncime, bogăție de idei și sentimente, armonie și muzicalitate, insuflîndu-i și o puternică rezonanță socială și politică sub înrîurirea luptei pentru libertate și dreptate desfășurată de revoluționarii decembriști. Idealurile estetice ale lui Pușkin, în continuă evoluție și creștere, s-au afirmat în anii maturizării sale literare, prin îmbrățișarea largă și înfățișarea profund veridică a vieții rusești contemporane scriitorului sau aparținînd trecutului, mai apropiat ori mai depărtat. Sub semnul realismului s-au născut: romanul în versuri Evgheni Oneghin, această „enciclopedie a vieții rusești" (Bielinski) de la începutul secolului al XIX-lea, aducînd pe scenă figura unui personaj tipic al vremii, „eroul timpului său", nuvela Dama de pică și ciclul de schițe și nuvele Povestirile lui Iuan Petrovici Belkin, care întregesc imaginea contemporaneității cu aspecte din traiul celor umili și necăjiți, al „oamenilor mici", neînsemnați, de felul căpitanului de poștă Virin. În spiritul unei estetici realiste au fost concepute evocările istorice: drama națională Boris Godunov, poemele închinate lui Petru I (Poltava, Călărețul de aramă) și romanul consacrat mișcării țărănești de sub conducerea lui Pugaciov (Fata căpitanului).

Rolul important jucat de Pușkin în dezvoltarea literaturii și în făurirea limbii literare ruse i-a adus nu numai prețuirea caldă a tuturor urmașilor săi întru scris din secolul al XIX-lea și din epoca sovietică, dar a determinat și afirmarea personalității sale dincolo de hotarele Rusiei. Pușkin a fost unul dintre cei dintîi reprezentanți ai literaturii ruse către care s-au îndreptat privirile pline de admirație ale scriitorilor și cititorilor din cele mai diferite țări ale Europei. Și dacă opera lui a solicitat interesul și aprecierea elogioasă a lui Prosper Mérimée, Sainte-Beuve, Théophile Gauthier, Al. Dumas, Louis Aragon, Adam Mickiewicz, Friedrich Bodenstedt, Georg Brandes, nu mai puțin a fost ea prețuită și admirată de numeroși reprezentanți ai culturii noastre. Pușkin a fost printre cei dintîi scriitori ruși cu care a făcut cunoștință opinia publică și literară românească și această cunoștință s-a situat în primele decenii ale secolului trecut. Ca o trăsătură specifică pentru pătrunderea creației pușkiniene în țara noastră trebuie amintit rolul pe care l-au jucat în acest sens scriitori români ca C. Negruzzi, C. Stamati, A. Donici. Perioada exilului a prilejuit scriitorului rus cunoașterea și îndrăgirea folclorului, a legendelor, datinelor, tradițiilor poporului nostru. Inserarea cîntecului Arde-mă, frige-mă în poemul Țiganii, ca și prelucrarea unor motive din istoria poporului român în nuvelele Kirdjali, Duca Vodă, Dafna și Dabija sînt grăitoare. Din aceiași ani datează prietenia cu C. Stamati și C. Negruzzi, după unele ipoteze și întîlnirea cu A. Donici. Acestor scriitori le datorăm, probabil ca un omagiu adus amintirii poetului, mort în chip tragic, primele traduceri românești ale versurilor sale: Țiganii (trad. A. Donici), Prizonierul din Caucaz (C. Stamati), Șalul negru și Kirdjali (C. Negruzzi), toate publicate în 1837. Trebuie subliniat că aceste tălmăciri se situează printre cele dintîi care au apărut în Europa din creația marelui poet rus și prezintă față de alte traduceri din literatura rusă, publicate în aceeași vreme sau mai tîrziu în țara noastră, superioritatea de a fi fost realizate de scriitori talentați, plini de grijă pentru redarea specificului artistic al originalului. Nu întîmplător și succesul acestor tălmăciri a fost foarte mare. G. Panu de pildă, ne informează că „poezia Șalul negru era pe toate buzele". Cunoașterea operei lui Pușkin a avut înrîurire asupra acestor primi traducători ai săi, ca și asupra altor cîtorva personalități literare românești din prima jumătate a secolului al XIX-lea. Înrudiri cu versurile lui Pușkin surprindem în poeziile lui C. Negruzzi Gelozia și La Maria, iar nuvela Alexandru Lăpușneanu ne face să ne gîndim pe alocuri la Boris Godunov. Ecouri pușkiniene apar în poemele lui Stamati, Dragoș și Ciubăr-Vodă, înrudite ca subiect, atmosferă și intrigă cu Ruslan și Ludmila, sau în Roman din Vancea, care ne amintește de poemul Țiganii; Gafița blestemată de părinți are oarecare contingențe cu nuvela lui Pușkin Căpitanul de poștă. Înrîurirea lui Pușkin se poate urmări și în unele scrieri ale lui B. P. Hașdeu, care cunoștea bine și prețuia în mod cu totul deosebit opera marelui scriitor rus. De pildă, în Domnița Voichița am putea găsi îmbinîndu-se și împletindu-se ecouri și motive din Poltava, Ruslan și Ludmila, Evgheni Oneghin și eventual Fîntîna din Baccisarai. Eventuale influențe din Boris Godunov se pot vedea în Răzvan și Vidra, iar în Ursita am putea afla contingențe cu Cîntecul despre înțeleptul Oleg.

Desigur, de la prietenul său Costache Negruzzi va fi aflat și Vasile Alecsandri despre importanța și valoarea operei lui Pușkin, pe care-l pomenește de cîteva ori în Istoria unui galbăn, în Introducerea la scrierile lui Constantin Negruzzi, ca și în articolul Prosper Mérimée. Mai directă a fost cunoștința marelui nostru Eminescu cu opera lui Pușkin. Un volumaș de versuri, căzut în mîinile sale, în timpul curei de la Odessa, înlesnește stabilirea unei comuniuni spirituale, fie și incomplete, între cei doi poeți. Eminescu va mărturisi într-o scrisoare: „...nu mă mai simt așa de singur, mi-am găsit un tovarăș, un mare tovarăș, care, deși îmi grăiește într-o limbă pe care nu o pot gusta încă, dar îi bănuiesc minunata lui creație poetică". Caracterizînd lirica lui Pușkin „spontană și plină de prospețime și inspirație" ca fiind „izvor de apă vie", poetul nostru a încercat chiar să transpună în românește poezia Către Ovidiu.

În anii de la mijlocul și sfîrșitul secolului al XIX-lea, numele lui Pușkin continuă a fi invocat ori de cîte ori era vorba de a arăta succesele literaturii ruse, de a numi pe un reprezentant glorios al ei. Astfel, într-un articol apărut în Amicul Familiei în 1863, Pușkin este numit „unul din poeții cei mai mari ai Rusiei, care prin scrierile lui a făcut ca literatura rusă să fie numărată între cele mai însemnate din Europa..." și totodată „unul din poeții cei mai mari ai acestui secol". Rolul poetului rus în literatura poporului său este asemuit cu cel al lui Goethe, Shakespeare, Dante în literaturile respective, într-un articol semnat de G. Sion în 1860 în Foaia pentru minte, inimă și literatură, a lui Gh. Barițiu. Același autor va reveni asupra operei scriitorului rus într-un studiu ulterior, închinat lui Al. Donici și publicat în 1870 în Albina. Multă atenție a acordat creației pușkiniene revista transilvăneană Familia, publicînd date despre viața lui, scurte prezentări ale operei sale sau tălmăciri ale unora dintre scrierile lui, ca de pildă Romanța spaniolă, în traducerea lui Al. Macedonski (1877).

De altfel, intensa circulație a tălmăcirilor din opera lui Pușkin în Romînia în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, subliniază prezența scriitorului rus în cultura noastră. Fără a putea epuiza lista destul de impresionantă, ne vom mărgini să cităm numai cîteva date mai semnificative. Astfel, în 1863, întîlnim în revista Amicul Familiei prima traducere românească a piesei Mozart și Salieri, în 1866 Familia publică tălmăcirea romanului Fata Căpitanului, în 1876 Timpul dă o versiune în proză a Fîntînei din Baccisarai. Semnificativ este interesul manifestat pentru opera lui Pușkin de presa legată de mișcarea muncitorească. Astfel, Contemporanul publică în 1884 traducerea piesei Cavalerul zgîrcit sub titlul Setea de bani, iar în 1887, o prelucrare după Rusalka. Poezii de Pușkin întîlnim și prin alte periodice cu orientare înrudită (Lumea Nouă, Drepturile Omului etc.). În 1895 apare tălmăcirea nuvelei Dama de pică, iar în 1909 se traduce Dubrovski.

În anii ce urmează, operele lui Pușkin se retipăresc și se reiau de mai multe ori, în aceleași versiuni sau în versiuni noi. Nici greutățile și piedicile care se puneau răspîndirii literaturii ruse în perioada dintre cele două războaie mondiale nu au putut zăgăzui versul înflăcărat al lui Pușkin. Traduceri din lirica poetului rus găsim mai ales în revistele de orientare democrată.

Apar două noi versiuni ale romanului Fata Căpitanului. În 1937, cu prilejul centenarului morții scriitorului, apar două tălmăciri ale dramei Boris Godunov. De altfel, trebuie spus că data comemorării a o sută de ani de la moartea poetului a fost întîmpinată cu interes de opinia publică progresistă din țara noastră. Găsim în presa vremii numeroase evocări ale personalității și operei lui A. S. Pușkin, studii, articole despre unele sau altele din creațiile sale, informații în legătură cu cinstirea memoriei lui Pușkin în U.R.S.S. etc.

Iubit și actual a devenit Pușkin, în sensul cel mai complet al acestor cuvinte, după 23 August 1944, o dată cu Eliberarea țării și așezarea vieții pe temelii noi. În cadrul revoluției noastre culturale s-a trecut la traducerea masivă a operelor lui Pușkin, alături de cele ale atîtor altor mari scriitori ai umanității. Noile cerințe sporite ale publicului cititor și ale culturii noastre au determinat realizarea unor tălmăciri exacte, fidele față de original și în același timp de o înaltă măiestrie artistică. Ne impresionează nu numai aspectul cantitativ al problemei — astăzi aproape toată opera scriitorului rus se poate citi în limba română — dar mai ales calitatea acestor tălmăciri, net superioare celor care circulau înainte de 23 August 1944. Aceasta se datorește în bună parte faptului că la transpunerea creației pușkiniene în limba română și-au dat contribuția cei mai de seamă reprezentanți ai literaturii noastre contemporane. Prin eforturile unite ale unor poeți ca Mihai Beniuc, Al. Philippide, George Lesnea, Eugen Jebeleanu, Maria Banuș, Nina Cassian, cititorul român a putut gusta pentru prima oară, cu adevărat, lirica lui Pușkin în toată frumusețea, bogăția și armonia ei. În tălmăcirea lui Miron Radu Paraschivescu, poemul Ruslan și Ludmila a răsunat cu toată autenticitatea și tot farmecul său deosebit. Apariția, în 1955, a romanului Evgheni Oneghin, în traducerea valoroasă a lui George Lesnea, a împlinit o lacună de mult simțită în cultura românească. Prețioasă a fost contribuția lui Eusebiu Camilar la tălmăcirea prozei pușkiniene (Dama de pică, Dubrovski, Fata Căpitanului) și a lui Victor Eftimiu la realizarea versiunii românești a piesei Boris Godunov.

Comuniunea sufletească și literară stabilită între scriitorii noștri, tălmăcitori ai lui Pușkin, și marele poet rus a avut rezultate rodnice. Dragostea de care se bucură opera lui Pușkin în rîndul cititorilor, prețuirea și admirația ce i-o arată scriitorii din zilele noastre, răsunetul puternic al versurilor sale în lumea întreagă vin să confirme din plin spusele poetului însuși, care declarase în al său Monument:

„Nu, n-am să mor cu totul
și sufletu-mi în lră,
Lăsînd în țărnă trupul,
va dăinui mereu,
Cît timp poeți pe lume
cîntările-și resfiră
Slăvit socot să fiu și eu".

Tatiana Nicolescu

SOLI AI DRAMATURGIEI SOVIETICE

Afanasi Salînski, Vladimir Pimenov și Mikola Zarudnîi, oaspeții Uniunii Scriitorilor, n-au venit, după cum au spus-o chiar ei, într-o țară necunoscută. Cei trei soli ai dramaturgiei sovietice caută pe toate căile să-și îmbogățească informațiile despre Romînia și poporul romîn pentru care nutresc o deosebită simpatie. Publicul romînesc îi cunoaște. Piesele **„Nila"** și **„Piine și trandafiri"** l-au făcut popular printre bucureșteni pe autorul lor, Afanasi Salînski. Publicul din Tîrgu-Mureș aplaudă călduros **„Curcubeul"** ucraineanului Mikola Zarudnîi. Iar cuvîntul întotdeauna competent, original al teoreticianului Vladimir Pimenov se bucură de multă autoritate în cercurile noastre de specialitate.

Și iată-i pe cei trei reuniți la o mică „masă rotundă" a „Luceafărului", răspunzînd amabil la întrebări.

— Mai întîi v-am ruga să ne vorbiți despre unele sarcini principale, la ordinea zilei, ale dramaturgiei sovietice, în lumina istoricelor hotărîri ale Congresului al XXII-lea al P.C.U.S.

A. Salinski: — Congresul a trasat întregului nostru popor o sarcină de uriașă însemnătate: construirea societății comuniste. Avem enorm de lucru, fiindcă durăm o operă măreață. Multe ne-au fost clare și pînă acum, dar Congresul ne-a limpezit și mai bine unele probleme. De pildă, a arătat că literatura și arta trebuie să fie izvor de bucurie și de inspirație pentru omul sovietic. De aici, decurge o mare răspundere pentru noi, scriitorii. Bucuria este o noțiune foarte cuprinzătoare. Ea poate fi generată de multe și diferite motive. Bucuria pe care ți-o dă o carte bună este foarte importantă. Evident, nu-i vorba de a-i distra pur și simplu, tu scriitor, pe oameni, de a-i face să umble toți rîzînd pe stradă. Ci de a le procura o satisfacție estetică profundă, o bucurie majoră care să-i solicite, să le dea de gîndit, să-i inspire în munca lor, să-i stimuleze, să-i facă să mediteze asupra vieții. Grea și importantă răspundere!

Încă o idee pe care vreau să o evidențiez este că Programul P.C.U.S. a dat literaturii și artei un ton optimist. Cînd un popor construiește, muncește avîntat, nu poate fi decît optimist. Altfel nu se poate. Și are nevoie de o literatură profund optimistă.

— În aceeași ordine de idei, ce ne puteți spune despre eroul contemporan?

V. Pimenov: — Sarcina dramaturgiei noastre este de a crea un erou care să poarte semnele noului. Acest erou trebuie să se deosebească nu numai de eroii anilor 30, 40 ci chiar și de cei ai anilor 50. Asta nu înseamnă să ne rupem de tradiție, de chipul omului sovietic, care a înfăptuit Revoluția și a construit socialismul. Chipul eroului pozitiv nu este creat azi, el e rezultatul unui proces îndelungat de formare a conștiinței comuniste. Și încă ceva: nu putem ignora problemele internaționale. Eroul nostru trebuie să-și rezolve sarcinile ca un om care se interesează de pace, de soarta întregii omeniri.

— Ce caracteristici noi a dobîndit conflictul în dramaturgia sovietică?

A. Salinski: — Sîntem permanent preocupați ca dramaturgia noastră să abordeze cele mai stringente probleme ale actualității, să fie cît mai critică, să aibă tăișul foarte ascuțit. Cu alte cuvinte, afirmăm nemijlocit, prin piese sau prin articole de teorie și critică, necesitatea conflictului în dramaturgie, în toate genurile ei. A fost o vreme cînd se susținea că conflictul n-are loc în viața noastră, deci nici în literatură. Se mai susținea că singurul conflict posibil este acela între bine și mai bine. Societatea noastră e foarte sănătoasă, se construiește pe baze minunate, dar mai există încă oameni tributari moralei lumii vechi: birocrați, trîntori, hrăpăreți, huligani. Oamenii trebuie educați și, în acest sens, este foarte important ca la rezolvarea conflictului — indiferent de natura lui — să se pună serios accentul pe laturile pozitive. Pentru că viața ne oferă mult mai multe fenomene pozitive decît negative. Să ne conformăm deci vieții. Azi, în procesul creației, dramaturgii sovietici înlătură multe scheme ivite în ultimii 20 de ani. Imaginea schematică asupra dezvoltării conflictului se manifestă în diferite moduri. Din cauza asta se întîmplă uneori ca dintr-o piesă în alta să se plimbe aceleași teme, aceleași caractere (sau mai exact pseudocaractere). E foarte important ca dramaturgii să nu se plaseze în coada evenimentelor, să nu se rezume la ilustrarea vieții, la oglindirea ei superficială, în așa fel încît să nu emoționeze pe nimeni, ci dimpotrivă, să o devanseze, să anticipeze.

V. Pimenov: Aș vrea să adaug și eu cîteva cuvinte. Unii tovarăși pretind că o dată cu trecerea la construirea comunismului conflictul se simplifică; ei susțin că înainte conflictul era mai ascuțit, ciocnirea mai violentă. Nu putem fi de acord cu asta. Dimpotrivă, cu cît mergem mai departe pe drumul perfecționării personalității umane, cu atît conflictul devine mai complex. El nu mai e deschis, direct, el intră în sfera filozofiei, a criticii. Azi eroul nostru nu mai este judecat pe cale administrativă, ci morală, de către societate. Programul P.C.U.S. ne-a dat codul moral al omului epocii comuniste. Pentru a transpune în viață acest cod trebuie să luptăm activ împotriva a tot ceea ce contravine principiilor lui. În afară de rămășițele directe în conștiință, mai sînt și alte aspecte mai complexe, mai subtile: inerția gîndirii, înțelegerea greșită a viitorului, a drumului care duce spre acest viitor. De aici își trage izvorul noul conflict.

— Cum este apreciată dramaturgia universală în U.R.S.S., ce loc ocupă ea în teatrul sovietic? Opriți-vă puțin asupra dramaturgiei românești.

A. Salinski: — Ne străduim să dezvoltăm relațiile cu dramaturgia de peste hotare, cu teatrul străin. Scenele noastre găzduiesc cu dragă inimă piesele străine. În primul rînd, pe cele din țările socialiste frățești, fiindcă, prin spiritul lor, creațiile dramaturgilor din lagărul socialist sînt mai apropiate de sufletul, de năzuințele poporului nostru.

La noi s-au jucat și se joacă Caragiale, Sebastian, Lovinescu, Lucia Demetrius, Muș-tescu, Baranga. Prețuim dramaturgia românească, de o mare forță și cu puternice tradiții, dramaturgie care se bazează pe o înaltă cultură teatrală. Ne-am convins de asta și mai mult aici în Romînia, vizionînd cîteva spectacole.

Dintre dramaturgii progresiști occidentali sînt cunoscuți și prețuiți la noi Tennessee Williams, Miller, Sartre, Eduardo de Filippo, Cronin și alții.

— Aici în Romînia ați văzut vreun spectacol cu piesele dumneavoastră?

M. Zarudnîi: — Da. La Tîrgu-Mureș am văzut **„Curcubeul"**, pus în scenă de Andras Huniadi. Un spectacol reușit. Vreau să subliniez în mod deosebit căutările creatoare ale colectivului acestui teatru. Teatrul are mulți actori talentați, mulți actori tineri talentați. Am rămas profund impresionat de calda primire pe care a făcut-o publicul piesei. Mie, ca autor, mi-e plăcut să constat că gîndurile mele au ajuns, anulînd distanțele, pînă la inima spectatorului romîn.

— Cu ce impresii plecați din Romînia?

M. Zarudnîi: — Într-un sat, între Făgăraș și Sibiu, am asistat la o serbare populară plină de pitoresc. Oamenii ne-au primit ca pe niște frați și ne-au oferit cu mîinile lor harnice și cinstite un pahar cu vin bun romînesc. Într-un alt sat, am asistat la festivitatea înființării unei gospodării agricole colective. Am sărbătorit alături de țărani marele eveniment. Străbătusem pînă atunci sute de kilometri, vizitasem orașe, întreprinderi, și acele întîlniri cu truditorii ogoarelor românești ne-au completat imaginea despre țara și poporul dv. Aveți o țară care-și construiește cu entuziasm o viață nouă, fericită!

Iulia Scutaru

NOTE • NOTE • NOTE • NOTE • NOTE • NOTE • NOTE

● Cu ocazia sărbătoririi centenarului nașterii lui Rabindranath Tagore, Academia de Științe a U.R.S.S. (Institutul popoarelor Asiei) a editat un volum închinat operei literare și gîndirii marelui scriitor și filozof indian.

Volumul cuprinde șaptesprezece valoroase studii de sinteză datorate unor importanți cercetători sovietici (Celișev, A. P. Gnatiuc, Novikova, Litman), indieni (Chattergi, Mahalanobis, Haidar), savantului ceh Dușan Zbavitel și orientalistului romîn Vlad Bănățeanu, consacrate ideilor social-politice ale lui Tagore. Indologul sovietic E. P. Celișev, prezentînd volumul omagial, scrie în prefață: „Este greu de caracterizat moștenirea culturală atît de bogată a lui Tagore... Cu toate acestea socotim că în articolele specialiștilor sovietici A. P. Gnatiuc — Daniliciuk și A. A. Gorbovski, ca și în articolul orientalistului romîn V. Bănățeanu sînt arătate într-o formă concisă etapele fundamentale ale dezvoltării și particularitățile caracteristice ale creației literare a lui Tagore".

● Premiul de poezie „Etna-Taormina" acordat anual unui poet italian și unuia străin, de către un juriu internațional, a fost atribuit pe 1961 lui Leonardo Sinigalli și Tristan Tzara. În ordinea numărului de voturi urmau Pier Paolo Pasolini, Corrado Pavolini, Ezra Pound, A. Williams și George Seferis.

● Un deosebit succes de librărie — epuizîndu-se în cîteva zile — a înregistrat traducerea în limba slovacă a romanului „O iubire din anul 41.042" de Sergiu Fărcășan.

Traducerea este semnată de Milota Sidlova și ediția a fost ilustrată de N. Rapperbergerova.

● Cunoscuta colecție „Reklams Universal-Bibliotek" din Leipzig, care a pus la îndemîna cunoscătorilor limbii germane timp de aproape un secol și la prețuri mici comorile literaturii și gîndirii universale, a ajuns la sfîrșitul lunii trecute la al 9.000-lea volum.

Debutînd în 1867 cu Goethe, Lessing și Koerner, „Bibliioteca Reklam" (care a precedat ca formulă alte mari colecții, printre care și „Biblioteca pentru toți" de la noi) publică azi în mod curent literatură realist-socialistă precum și pe scriitorii și gînditorii progresiști din întreaga lume.

Este interesant că, din 1947, apare la Stuttgart (R.F.G.) o colecție care, uzurpînd acest nume bine cunoscut în lumea culturii, editează operele scriitorilor naziști și neonaziști.

● Reluată de televiziunea franceză, piesa „Montserrat" de Emmanuel Robles, a fost considerată de „Lettres françaises" că „se află azi în mezul neliniștilor, al tuturor speranțelor care ne susțin. Pentru o mie de motive, ea apare azi drept opera capitală a teatrului nostru și șapte ani după crearea ei pe micul ecran devine o lucrare dramatică exemplară".

Jucată și la noi cu cîțiva ani în urmă cu deosebit succes, atît la București cît și în provincie, „Montserrat" se impune din nou actualității, după Punta del Este, cînd independența Americii Latine și drepturile ei la o viață mai bună trezesc un atît de răscolitor ecou în opinia publică internațională.

● Scriitorul tunisian Franz Fanon, autorul a două studii care au făcut vîlvă în Franța, „Anul al V-lea al revoluției algeriene" și „Blestematii pămîntului" (acesta din urmă prefațat elogios de Jean-Paul Sartre), a murit la New York de leucemie, după ce guvernul francez i-a refuzat accesul la un spital parizian și exact în ziua cînd poliția franceză confisca de pe piață exemplarele ultimului său volum închinat luptei anticolonialiste.

● Primele două părți ale memoriilor lui Ilya Ehrenburg „Oameni, ani, viață" au apărut în traducere engleză și italiană. O ediție franceză și una iugoslavă sînt în pregătire. Partea a treia a memoriilor continuă să apară în „Novîi Mir".

● „Infernul" lui Dante este înregistrat pe discuri microsanț de 33 turații, de către casa italiană „Cetra".

Înregistrarea întregului poem va fi terminată pînă la sfîrșitul anului viitor. Interpreți sînt actorii italieni Albertazzi, Foà, D'Angelo și Milio. Deși presa italiană recunoaște greutățile înțelegerii unor pasaje fără ajutorul comentariilor speciale, cu care ne-au obișnuit edițiile dantești, se arată că înregistrarea „Infernului" constituie un „mare eveniment discografic".

● O coproducție cinematografică anglo-poloneză va fi consacrată marelui scriitor englez Joseph Conrad. De origine poloneză — pe adevăratul său nume Korzeniowski — romancierul și nuvelistul Conrad a avut o tinerețe aventuroasă ca navigator în Pacific și Mările Sudului, fapt care se pretează cu deosebire pentru un scenariu cinematografic.

● O scriitoare de cincisprezece ani, „copilul precoce al literaturii poloneze", pe nume Ewa Leck, și-a văzut publicat primul volum „Zielona Banda" în editura varșoviană „Czytelnik". Este vorba de amintirile tinerei scriitoare dintr-o colonie de vacanță și presa literară poloneză relevă meritele deosebite ale acestui volum de debut.

„INTRODUCERE ÎN POEZIA ROMÎNEASCĂ"

Să fie un album de tapiserie exotică? Reproduceri după opera unui ceramist de geniu? Ce se poate ascunde între coperțile acestea aproape patrate, alcătuite dintr-un desen de o rară originalitate, suav și ingenuu ca linii, proaspăt, dar savant în colorit? Îl deschizi cu grija cu care umbli cu un obiect de artă și afli că aparține colecției *Messidor*, că a fost tipărit recent la Paris de „Clubul prietenilor cărții progresiste". Autor: poetul-eseist Hubert Juin. Ideea copertei (reproducere după un covor din regiunea Suceava), ca și vignetele din interior, ca și întreaga prezentare grafică se datoresc lui Alexandre Chem.

Cu această carte, Hubert Juin nu face un debut într-ale literaturii românești. Traducerile lui sînt cele care au făcut cunoscute în Franța, încă acum cîțiva ani, fragmente din operele lui Eminescu, Arghezi și altor poeți români. Dar volumul de față este, fără îndoială, o contribuție de mai largă circulație la cunoașterea și înțelegerea poeziei românești de către cititorul francez.

Pentru a ajuta acestui cititor să facă primii pași pe tărîmul, atît de inedit pentru el, al poeziei românești, Hubert Juin evocă, foarte pe scurt, dar pregnant, istoria formării națiunii române, condițiile existenței ei. Astfel autorul poate explica „geniul popular", creatorul doinelor, baladelor și poemelor, din care „apare această singulară sinteză poetică: dragostea de viață, neînfricarea în fața morții, slăvirea măreției omului. Toate, într-un ansamblu din care nu lipsesc nici natura, nici pămîntul patriei".

Ocupîndu-se de „geniul popular", Juin se oprește pentru a explica sensurile bogate ale invocației „Foale verde..." sau ale „dorului". Dorul „este expresia unei puternice dorințe, împiedicate de ceva. *Dor* încearcă cei care se iubesc dar trebuie să se despartă. *Dor* simt și tinerii care așteaptă să iasă primele frunze, ca să poată pleca în haiducie. *Dor* îi este și asupritului care se revoltă". Trebuie să recunoaștem că definiția este cît se poate de apropiată de acest cuvînt, de această noțiune intraductibilă, pe care un dramaturg francez a încercat cîndva s-o introducă în limba franceză.

Poetul Juin secundează pe istoricul literar, prin preocuparea pentru exactitate, prin fidelitate nu numai față de sîmburele ideatic al poeziei populare pe care o traduce, dar și față de forma în care acesta este exprimat. Judecați:

Au bord de l'eau fraîche,
au long de l'Argèche,
passe le Prince Noir
avec les dix gars:
ouvriers maçons,
adroits compagnons,
neuf à grand renom,
et le dixième,
le maître lui-même,
le plus renomé:
Maître Manolé.

Din școala aceasta, a poporului care „s-a născut poet", a apărut adevărata poezie românească, impregnată de „acea tristețe, acea forță și acea muzică în care stă măreția doinelor, baladelor și bocetelor".

Adevărata poezie avea să capete impulsul decisiv prin Eminescu. Dar Juin citează pe toți — sau aproape toți — poeții care au deschis drumul poeziei noastre culte. El consacră un capitol lui „Bălcescu, revoluționarul", citează amplu din Grigore Alexandrescu și din Vasile Alecsandri, înainte de a se opri la „Eminescu, poet național", cel care „reprezintă Romînia așa cum Dante reprezintă Italia, Hugo, Franța și Pușkin, Rusia". De ce este Eminescu „poet național"? Pentru că el „este glasul poporului său". O traducere integrală după „Împărat și proletar", reluată din „La Revue Roumaine", încearcă să ilustreze „un accent, un ton inimitabil, o muzică verbală, un mod unic de a sesiza, și de a sesiza exact ceea ce noi, străinii, nu înțelegem prea bine tocmai pentru că sîntem străini". Din păcate, *Luceafărul*, în versiunea lui Juin, confirmă această greutate: el amintește, într-adevăr, mai de grabă de Vigny decît de Eminescu.

„Istoria este în mers", „Revendicările economice", „Poezia «modernă»". Sub aceste titluri, Hubert Juin se ocupă de constelația poetică desfășurată pe firmamentul celei de a doua jumătăți a veacului trecut și pe acela al primelor decenii ale secolului nostru, între Eminescu și Arghezi.

E desigur greu să fii de acord că „poetica argheziană este eminamente grija pentru soarta cuvîntului", chiar dacă, înainte de a o defini ca atare, Juin enumeră și celelalte implicații ale operei lui Arghezi. Poate că tocmai această neînțelegere explică ceea ce depărtează traducerea lui Juin de „poetica argheziană". Se pare că traducînd opera celui care „este un mare poet pentru că a avut curajul să primenească limbajul și totodată să violeze universul verbal", *O! viens donc, avenir grandiose.*

Un mare capitol, intitulat „O nouă generație", prezintă pe cei a căror intrare în viața literară a fost marcată de poemul-manifest, de apelul adresat, în 1934, tinerilor poeți de către Mihai Beniuc. Noua poezie românească este definită ca „o poezie de luptă", asemănătoare cu aceea reprezentată în Spania prin Blas de Otero. Poezia aceasta a devenit, după Revoluție, „tovarășa construcției socialiste". Pentru a o exemplifica, Juin citează amplu din opera lui Zaharia Stancu, Cicerone Theodorescu, consacrînd un subcapitol special lui Mihai Beniuc, altul lui Eugen Jebeleanu, și un altul, în sfîrșit, „Altora, atît de numeroși": Maria Banuș, Miron Radu Paraschivescu, Nina Cassian, Nicolae Labiș, Veronica Porumbacu...

Je sais
que la faim n'est ni humour
ni rêve, mais,
plomb, et orage, désert,
FINIS...
histoire contemporaine...
Il est temps... tous mes nerfs
me font mal

Fără a avea pretenția de a fi o imagine completă a poeziei românești, frumosul volum al lui Hubert Juin răspunde scopului, mai modest, mărturisit prin titlu: de a ușura intrarea cititorului francez în universul poeziei românești.

Desigur, este mai ușor ca Enescu să trezească interesul pentru muzica românească (muzica n-are nevoie de traducător), decît Eminescu sau Arghezi să pătrundă în zona sensibilității cititorului străin. Depinde și de forța de interpretare a tălmăcitorului. Dar porțile deschise de Juin rămîn deschise și poate că după ele se vor mai deschide și altele, solicitînd în plus interesul pentru poezia românească.

Gabriela Dolgu

Coperta și o pagină din antologia lui Hubert Juin

REDACȚIA: B-dul Ana Ipătescu nr. 15, telefon 11.51.54, 11.38.51; ADMINISTRAȚIA: Șoseaua Kiseleff nr. 10, telefon 17.07.89; Abonamente: 9 lei — 3 luni; 18 lei — 6 luni; 36 lei — un an; Tiparul: Combinatul poligrafic Casa Scînteii